

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор СШ № 252
_____ О.О.Преподобна
_____ 2023 р.
М.П.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЗАКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

спеціалізованої школи № 252 імені Василя Симоненка
Оболонського району м. Києва

на 2023-2024 навчальний рік

1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І клас

ПОГОДЖЕНО
на засіданні педагогічної
ради школи
(протокол № від 2023 р.)

Пояснювальна записка

На виконання абзацу двадцять другого частини першої статті 64 Закону України «Про освіту», з метою впровадження Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року №87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. №688), на основі освітньої програми «Інтелект України» (науковий керівник Гавриш І.В.), лист ДСЯО від 06.08.2020 №01/01-23/929 складено освітню програму спеціалізованої школи №252 імені Василя Симоненка

№ додатка	Класи	Примітка	Варіант Типових освітніх програм, затверджених Міністерством освіти і науки України
Додаток №1	1-А, 1-І 2-А, 2-І 3-І	з українською мовою навчання	Освітня програма початкової школи НПП «Інтелект України»

Програма містить:

- вимоги до дітей, які можуть розпочати навчання за цією Програмою;
- перелік освітніх компонентів та їх логічну послідовність, що презентовано в органічній єдності та взаємозв'язку концептуальних засад, цілей, змісту, методів, форм і засобів освітнього процесу в початковій школі Проєкту;
- загальний обсяг навчального навантаження учнів 1-4 проєктних класів;
- очікувані результати навчання здобувачів освіти 2-х і 4-х проєктних класів.

Вимоги до дітей, які можуть розпочати навчання за Програмою

Зарахування учнів до проєктного класу відбувається відповідно до чинного законодавства на підставі заяв батьків або осіб, які їх замінюють.

Згідно із Законом України «Про освіту» початкова освіта в Проєкті розпочинається, як правило, із шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, можуть навчатись в проєктних класах цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти в Проєкті з іншого віку (Закон України «Про освіту», стаття 12).

До здобуття другого (основного) циклу початкової освіти в Проєкті допускаються переважно учні, які здобували початкову освіту на першому (адаптаційно-ігровому) циклі у 1-2 класах Проєкту.

Перелік освітніх компонентів системи початкової освіти в Проєкті

Згідно із Законом України «Про освіту» початкова освіта в Проєкті як перший рівень повної загальної середньої освіти, що відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій, забезпечує, зокрема, наступність із дошкільним періодом і здатність дитини виконувати під керівництвом учителя прості завдання в типових ситуаціях у чітко визначеній структурованій сфері навчання, а також готовність дитини до навчання на наступному рівні (Закон України «Про освіту», стаття 10).

Відповідно до дидактичних засад визначення компонентів освітнього процесу до їх переліку віднесено *цілі, концептуальні засади їх досягнення, зміст, методи, форми і засоби освітнього процесу* в початковій школі Проєкту.

Цілями початкової освіти в Проєкті визнано всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості й допитливості. Зазначені цілі досягаються через модернізацію початкової освіти в Проєкті на засадах компетентнісного підходу, концептуальною метою якого є становлення учня як суб'єкта життєдіяльності завдяки сформованості системи взаємопов'язаних ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей.

Концептуальними засадами досягнення цілей початкової освіти в Проєкті є основні положення компетентнісного, особистісно-діяльнісного, системного та синергетичного підходів.

Зміст початкової освіти в Проєкті визначено відповідно до дидактичних основ конструювання змісту освіти. Згідно з принципом відповідності змісту освіти формаційним і цивілізаційним тенденціям розвитку людства взагалі й українського суспільства зокрема як вихідні розглядаємо положення постнекласичної парадигми освіти, у якій концептуальною освітньою метою визнано створення умов для самоактуалізації та творчої самореалізації особистості в складному нестабільному світі. Аксіологічними імперативами державної освітньої політики в постнекласичній парадигмі є поєднання технократизму з гуманістичними пріоритетами та культуроцентричністю, яка репрезентує типові риси культурної особистості: духовність, національну свідомість, культурну толерантність, позитивне мислення, емоційний інтелект тощо.

У зв'язку з вищезазначеним реалізація компетентнісної моделі освіти в Проєкті передбачає, з одного боку, упровадження STEM-освіти як провідного тренду модернізації національних освітніх систем, метою якої є підготовка фахівців у галузі converging NBIC-технологій — ядра 6-го технологічного укладу, а з іншого — формування в учнів соціальної, громадянської, державницької та культурної компетентностей, позитивного мислення й емоційного інтелекту.

Згідно з принципом єдності змістового та процесуально-діяльнісного (методи, форми, засоби освітнього процесу) компонентів освіти й відповідно до основних положень Концепції «Нова українська школа», Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти в освітньому процесі 1–4-х проєктних класів реалізуються:

інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення, зокрема кооперативне навчання, робота в парах або групах («Ажурна пилка», «Алфавіт», «Броунівський рух», «Дерево припущень», «Діалог», «Карусель», «Синтез думок»,

«Тонкі та товсті запитання», «Учитель», «Шість капелюхів» тощо); технологія навчання в грі; дискусія («Метод прес», «Обери позицію», «Парламентські слухання», «Ток-шоу» тощо); метод проєктів; тренінги (соціально-психологічні тренінги, тренінги особистісного зростання тощо), афірмації, що спрямовані на становлення учнів як суб'єктів життєдіяльності, патріотів України, активних членів громадянського суспільства, які сповідують традиційні й новітні демократичні цінності, ідеї позитивного мислення, а також здатні самостійно та критично мислити, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми;

технологія STEM-освіти (навчання на основі власних відкриттів; проблемне навчання; запитальне навчання, розв'язання винахідницьких задач на основі теорії розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера тощо);

технологія раціонального читання, метою якої є формування в учнів таких наскрізних умінь, означених у Законі України «Про освіту» (стаття 12), як читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, а також спроможність опрацювати значний обсяг наукової та навчальної інформації за обмежений час;

технологія повного засвоєння навчальних одиниць, що ґрунтується на таксономії Б. Блума, теорії поетапного формування розумових дій П. Гальперіна, методиці інтервальних повторень Г. Еббінгауза;

технологія збагачення освітнього процесу, що ґрунтується на тріадній моделі збагачення Дж. Рензулі. Відповідно до цієї моделі в Проєкті передбачено систему заходів, спрямованих на створення умов для розвитку в учнів мотивації, креативності та інтелекту.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти формування в учнів

проектних класів ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей здійснюється за такими *освітніми галузями*:

1. Мовно-літературна освітня галузь.
2. Математична освітня галузь.
3. Природнича освітня галузь.
4. Технологічна освітня галузь.
5. Інформатична освітня галузь.
6. Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь.
7. Громадянська та історична освітня галузь.
8. Мистецька освітня галузь.
9. Фізкультурна освітня галузь.

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 1–4 проектних класів визначено відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти, за якими гранично допустиме тижневе навантаження учнів за класами становить: 1 клас — 20 год/тижд.; 2 клас — 22 год/тижд.; 3 клас — 23 год/тижд.; 4 клас — 23 год/тижд.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти 2-х і 4-х проектних класів у повному обсязі реалізують вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів молодшого шкільного віку після першого (адаптаційно-ігрового) та другого (основного) циклів початкової освіти, що визначені Державним стандартом початкової освіти.

Установлення ступеня досягнення учнями 1–2-х проектних класів обов'язкових результатів навчання здійснюється відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 10.08.2018 № 924 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі» та від 27.08.2019 № 1154 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу».

Оцінювання результатів навчання та особистих досягнень учнів 1–2-х проектних класів має формувальний характер, здійснюється вербально та передбачає активне залучення здобувачів освіти до самоконтролю й самооцінювання. Воно має на меті:

- супроводжувати навчальний поступ учнів;
- вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку учнів;
- діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання;
- вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню;
- аналізувати хід реалізації освітньої програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб учнів;
- підтримувати бажання навчатися та прагнути максимально можливих

результатів;

- запобігати побоюванням помилитися;
- плекати впевненість у власних можливостях і здібностях;
- виховувати ціннісні якості особистості.

У 1-му класі передбачено формувальне і підсумкове оцінювання. Останнє здійснюється лише в кінці навчального року та має на меті визначення освітніх завдань для реалізації індивідуального підходу до дитини в процесі подальшого навчання. Облік результатів підсумкового оцінювання фіксується вчителем у свідоцтві досягнень.

Навчальні досягнення учнів 2-х класів підлягають формувальному та підсумковому (тематичному і завершальному) оцінюванню. Тривалість виконання діагностичної роботи не має перевищувати 35 хвилин (5 хвилин — інструктаж, 30 хвилин — виконання роботи). Діагностувальні роботи, що проводяться з мовно-літературної, математичної та природничої освітніх галузей, учні виконують у зошитах для діагностичних робіт або на окремих аркушах тощо. Результатом оцінювання діагностувальної роботи є оцінне судження. Оцінні судження не фіксуються в Класному журналі, але можуть зберігатися в учнівському портфоліо.

Установлення ступеня досягнення учнями 3–4-х проєктних класів обов'язкових результатів навчання здійснюється за допомогою формувального та підсумкового (тематичного й завершального) оцінювання відповідно до вимог чинного законодавства. Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, що здійснюється лише з метою моніторингу якості освітнього процесу в проєктних класах. Упродовж навчання в початковій школі учні опановують способи самоконтролю, саморефлексії та самооцінювання, що сприяє стимулюванню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин і корекції в знаннях, уміннях, навичках. Навчальний план початкової школи з українською мовою навчання для закладів загальної середньої освіти, що працюють за Проєктом (далі — Навчальний план, додаток 1), розроблено на основі Базового навчального плану для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання Державного стандарту початкової освіти (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 24.07.2019 р. №688). У Навчальному плані використано надану Державним стандартом початкової освіти можливість здійснення повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей.

Мета і завдання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова і література) реалізуються через навчальні предмети «Українська мова» (1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І класи — 6 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І класи — 1 год/тижд.).

Іншомовна освіта як органічна складова мовно-літературної освітньої галузі

представлена навчальним предметом «Іноземна мова» (1-А, 1-І класи — 2 год/тижд.; 2-А, 2-І, 3-І класи — 3 год/тижд.).

Мета і завдання математичної освітньої галузі реалізуються через навчальні предмети «Математика» (1-А, 1-І класи — 3 год/тижд.; 2-А, 2-І, 3-І класи — 4 год/тижд) і «Я пізнаю світ» (1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І класи — 1 год/тижд.).

Мета і завдання мистецької освітньої галузі реалізуються через навчальні предмети «Мистецтво» (1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І класи — 1 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І класи — 1 год/тижд.); фізкультурної освітньої галузі — через навчальні предмети «Фізична культура» (1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І класи — 2 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І класи — 1 год/тижд.).

Включення до навчального предмета «Я пізнаю світ» однієї години фізкультурної галузі забезпечує належний рівень рухової активності учнів та дає можливість інтегровано реалізувати здоров'язбережувальну мету освіти завдяки систематичному виконанню різноманітних вправ для психологічного розвантаження, зняття перевтоми, а також для профілактики найпоширеніших відхилень у здоров'ї молодших учнів — порушення зору, постави тощо.

Мета і завдання громадянської й історичної, інформатичної, природничої, соціальної і здоров'язбережувальної, технологічної освітніх галузей реалізуються через навчальний предмет «Я пізнаю світ» (1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І класи — 4 год/тижд), а також під час вивчення всіх інших навчальних предметів, що викладаються за авторськими навчальними програмами та навчально-методичними комплектами до них, розробленими авторським колективом Проекту. Водночас у 3-І класі мета й завдання інформатичної освітньої галузі реалізуються також у процесі вивчення навчального предмета «Інформатика» (1 год/тижд.).

Навчальний план містить інваріантну складову, обов'язкову для виконання всіма закладами загальної середньої освіти, що працюють за Проектом, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Варіативна складова Навчального плану (1–4 класи — 1 год/тижд.) може використовуватися на підсилення предметів інваріантної складової, запровадження факультативів, курсів за вибором, індивідуальні заняття та консультації учнів. У зв'язку зі спрямованістю Проекту на реалізацію основних положень STEM-освіти, інтеграції української освіти в європейський і світовий освітній простір доцільним виявляється виділення годин варіативної складової на іноземну мову (1-А, 1-І клас — 1 год/тижд.), математику (2-А, 2-І клас — 1 год/тижд.) та навчальний предмет «Я пізнаю світ» (2-А, 2-І, 3-І класи — 1 год/тижд.)

З метою посилення індивідуальної роботи з учнями відповідно до «Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, поділ класів на групи здійснюється під час

вивчення іноземної мови, української мови, математики й інформатики за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27). За рішенням місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або за кошти, не заборонені чинним законодавством, класи можуть ділитися на групи за меншої наповнюваності або/та під час вивчення інших предметів.

Під час вивчення української мови та математики поділ на групи відбувається в процесі їх вивчення і як окремих навчальних предметів, і як органічних складових інтегрованого навчального предмета «Я пізнаю світ».

Навчальний план (Додаток 1) зорієнтований на роботу закладів загальної середньої освіти за 5-денним навчальним тижнем.

Мовно-літературна освітня галузь (українська мова)

Мова — унікальне явище культури, що є не тільки засобом спілкування, а й засобом засвоєння, зберігання й передачі знань, досвіду поколінь, віддзеркаленням ментальності народу, його душею. У мові виявляється свідомість як окремої людини, так і нації загалом. Відповідно до Державного стандарту початкової освіти метою мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) у Проекті визнано формування в учнів 1–4-х класів системи ключових компетентностей (комунікативної, громадянської, соціальної, культурної, навчання впродовж життя тощо), загальнопредметних (мовленнєвої, мовної, читацької тощо) і предметних (компетентностей у галузі фонетики, орфоєпії, орфографії, лексикології, будови слова, морфології, синтаксису, стилістики, культури мовлення, теорії та історії літератури тощо) в органічній єдності всіх компонентів — цінностей і ставлень, знань, умінь і навичок, досвіду діяльності, а також наскрізних умінь (читання з розумінням, висловлення власної думки усно й письмово, критичного та системного мислення, здатності логічно обґрунтовувати позицію, творчості, ініціативності, конструктивного керування емоціями, здатності співпрацювати з іншими людьми).

Результати навчання і пропонований зміст 1–2-й класи

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
1. Змістова лінія «Взаємодію усно»	

<p>Здобувач освіти: сприймає усну інформацію; перепитує, виявляючи увагу; доречно реагує [2 МОВ 1.1]</p>	<p>Здобувач освіти: - після одного прослуховування тексту, звучання якого триває 2–3 хв, <i>відповідає</i> на запитання, що відображають складові фактичного змісту тексту (хто? що? де? коли?) та послідовність подій;</p>
	<p>- <i>демонструє</i> навички активного слухання під час діалогічного мовлення [2 МОВ 1.1]</p>
<p>Здобувач освіти: відтворює основний зміст усного повідомлення відповідно до мети; на основі почутого малює / добирає ілюстрації; передає інформацію графічно [2 МОВ 1.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - усно <i>переказує</i> сприйняті на слух тексти обсягом 40–50 слів з опорою на допоміжні матеріали (план, ілюстрації, опорні слова, словосполучення); - <i>відтворює</i> після одного прослуховування зміст інструкції, що стосується виконання навчальних дій чи ігрових завдань; - <i>малює</i> та <i>добирає</i> ілюстрації до почутого; - <i>презентує</i> почуту інформацію у вигляді схематичних малюнків і таблиць; - <i>відтворює, розігрує</i> діалоги з аудіовізуальних фрагментів [2 МОВ 1.2]</p>
<p>Здобувач освіти: виокремлює цікаву для себе інформацію; передає її іншим [2 МОВ 1.3]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>розповідає</i>, що саме зацікавило в повідомленні; - <i>ініціює</i> та <i>підтримує</i> дискусію, що спрямована на обговорення цікавих моментів усного повідомлення; - <i>використовує</i> алгоритм наведення аргументації; - <i>дотримується</i> правил ведення дискусії [2 МОВ 1.3]</p>
<p>Здобувач освіти: розпізнає ключові слова і фрази в усному повідомленні, виділяє їх голосом у власному мовленні; пояснює, чому інформація зацікавила; з допомогою вчителя виявляє очевидні ідеї в простих текстах, медіатекстах [2 МОВ 1.4]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>називає</i> ключові слова і фрази в усному висловленні, <i>виділяє</i> їх інтонаційно під час відтворення усного повідомлення; - <i>обґрунтовує</i>, чому почута інформація є цікавою; - <i>виокремлює</i> основні ідеї в почутій інформації [2 МОВ 1.4]</p>

<p>Здобувач освіти: висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту, медіатексту; намагається пояснити свої вподобання; звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації [2 МОВ 1.5]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>висловлює</i> власну думку про персонажів, факти, події в почутій інформації, <i>обґрунтовує</i> її; - <i>знаходить</i> джерела інформації (зокрема, <i>звертається</i> до авторитетних дорослих), щоб мати змогу критично оцінити почуте [2 МОВ 1.5]</p>
<p>Здобувач освіти: висловлює власні погляди на предмет обговорення; намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле і цікаве для інших; правильно вимовляє загальноживані слова [2 МОВ 1.6]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>висловлює</i> в коректній формі власні погляди на предмет обговорення; - <i>дотримується</i> правил наведення аргументів, щоб переконати присутніх; - <i>використовує</i> характерні для розмовного стилю мовні засоби; - правильно <i>вимовляє</i> загальноживані слова; - правильно <i>називає</i> слова, вимову та правопис яких треба запам'ятати [2 МОВ 1.6]</p>

<p>Здобувач освіти: розпізнає емоції своїх співрозмовників, використовує відомі вербальні та невербальні засоби для передачі емоцій та настрою; розпізнає образні вислови і пояснює, що вони допомагають уявити; створює прості медіатексти [2 МОВ 1.7]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>розпізнає</i> власні емоції та емоції співрозмовників; - <i>демонструє</i> вміння передати емоції та настрої за допомогою вербальних і невербальних засобів; - <i>визначає</i> в медіапродуктах образні вислови й пояснює їх значення; - <i>створює</i> прості медіапродукти [2 МОВ 1.7]</p>
---	--

Здобувач освіти:

розповідає про власні відчуття та емоції від прослуханого / побаченого; ввічливо спілкується [2 МОВ 1.8]

Здобувач освіти:

- *розповідає* про свої відчуття та емоції від побаченого та прослуханого;
- *дотримується* під час спілкування правил мовленнєвого етикету [2 МОВ 1.8]

Пропонований зміст

Спілкування в житті людини. Мовлення, мова та мовні одиниці

Спілкування як процес передачі інформації.

Інформація як сукупність відомостей або повідомлень про щось. Рациональні методи сприйняття, запам'ятовування, розуміння та відтворення інформації.

Мовлення як процес використання мови під час спілкування. Види мовлення. Мова, мовні одиниці. Слово як основна одиниця мови. Лексичне значення слова. Речення. Логічний наголос у реченні. Складання речень за малюнками. Текст. Переказ тексту. Опис, розповідь, міркування, есе.

Усне монологічне мовлення

Сприйняття усного монологічного мовлення: поняття «слухати» й «чути». Правила ефективного сприйняття усного монологічного мовлення (виділення ключових слів; створення піктограм або схематичних малюнків; формулювання основних ідей; аналіз тексту за допомогою технології критичного мислення; обґрунтування особистісного ставлення до сприйнятої інформації).

Говоріння як складова усного монологічного мовлення. Культура мовлення та її складові. Норми української літературної мови. Мовленнєвий етикет. Словесні формули вираження ввічливості. Норми спілкування з людьми різного віку. Форми звертання до знайомих і незнайомих людей.

Риторика — наука про красномовство. Мовні засоби. Прислів'я, фразеологізми й цитати, їх роль в усному мовленні. Невербальні засоби впливу на слухачів. Чіткість і правильність вимови звуків, виразність, інтонація, дихання, сила голосу, темп мовлення.

Культура діалогу

Поняття про діалогічне мовлення. Вербальні та невербальні засоби діалогічного мовлення. Активне (рефлексивне) слухання. Емоційний інтелект і позитивне мислення, їх роль у діалогічному мовленні.

Дискусія. Правила ведення дискусії. Правила наведення аргументів.

Контактне й дистантне спілкування

Контактне спілкування. Вербальні та невербальні засоби контактного спілкування. «Золоті» правила контактного спілкування.

Дистантне спілкування. Інформація в медіапросторі. Аудіальні й аудіовізуальні медіа. Етика спілкування телефоном і в інтернеті. Критичне мислення — умова безпеки в медіапросторі. Види медіапродуктів. Умови та засоби створення власних медіапродуктів

2. Змістова лінія «Читаю»

<p>Здобувач освіти: передбачає за обкладинкою, заголовком та ілюстраціями, про що йтиметься в дитячій книжці; читає вголос правильно, свідомо, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; розуміє фактичний зміст прочитаного [2 МОВ 2.1]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>передбачає</i> за обкладинкою, заголовком та ілюстраціями, про що йтиметься в дитячій книжці; - <i>читає</i> вголос цілими словами правильно, свідомо та виразно (темп читання — 70 і більше слів/хв); - <i>знаходить</i> у тексті незнайомі слова, <i>пояснює</i> їх значення, використовуючи матеріал відповідних словників; - <i>відповідає</i> на запитання за змістом прочитаного; - <i>ставить</i> запитання за змістом прочитаного; - <i>знаходить</i> відповідні уривки тексту за відеофрагментами, ілюстраціями, піктограмами та ключовими словами й висловами; - <i>відтворює</i> послідовність подій у тексті; - <i>відтворює</i> зміст тексту за планом; - <i>пояснює</i> інформацію, подану в графічному вигляді [2 МОВ 2.1]</p>
<p>Здобувач освіти: пов'язує інформацію з тексту з відповідними життєвими ситуаціями; розрізняє головне і другорядне в тексті; визначає тему художнього твору, а також простого медіатексту [2 МОВ 2.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>демонструє</i> знання особливостей окремих фольклорних і літературних творів; - <i>досліджує</i> особливості казки, вірша, оповідання, загадки, скоромовки, забавлянки тощо; - <i>розрізняє</i> головне і другорядне в тексті; - <i>визначає</i> тему художнього твору; - <i>пояснює</i> зв'язок між окремими повідомленнями в тексті; - <i>висловлює</i> та <i>обґрунтовує</i> власне ставлення до твору й літературних персонажів; - <i>розповідає</i> про вчинки персонажів, події, що описані в літературному творі, <i>пояснює</i> вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду, <i>доводить</i> коректність власної думки; - <i>наводить</i> приклади з власного життя та життя інших людей, що, на його думку, співзвучні з літературним твором; - словесно <i>моделює</i> власну поведінку на прикладі вчинків персонажів [2 МОВ 2.2]</p>
<p>Здобувач освіти: розповідає про власні почуття та емоції від прочитаного тексту; відтворює емоції літературних персонажів під час інсценізації [2 МОВ 2.3]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>розповідає</i> про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту; - <i>зіставляє</i> пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом; - <i>відтворює</i> емоції літературних персонажів під час інсценізації [2 МОВ 2.3]</p>

<p>Здобувач освіти: висловлює власні вподобання щодо змісту прочитаних творів, літературних персонажів,</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>пояснює</i>, що у творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо); - <i>пояснює</i> зв'язок тексту із власним досвідом,</p>
--	---

<p>намагається пояснити, що подобається, а що ні; висловлює думки з приводу простих медіатекстів [2 МОВ 2.4]</p>	<p>навколишнім світом і раніше прочитаними текстами; - <i>висловлює</i> думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях; - <i>обирає</i>, до кого з дорослих можна звернутися, аби впевнитися в правдивості прочитаної інформації [2 МОВ 2.4]</p>
--	---

<p>Здобувач освіти: обирає книжку для читання; пояснює власний вибір [2 МОВ 2.5]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>обирає</i> тексти (книжки) для читання, <i>може пояснити</i> власний вибір; - <i>розрізняє</i>, з яких елементів складається книжка, та <i>пояснює</i>, яку інформацію вони передають; - <i>описує</i> обкладинки книжок, які подобаються; - <i>добирає</i> тексти на запропоновану тему [2 МОВ 2.5]</p>
---	--

<p>Здобувач освіти: на основі тексту малює / добирає ілюстрації, фіксує інформацію графічно [2 МОВ 2.6]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>малює</i> або <i>добирає</i> ілюстрації до художнього тексту, створює аплікації, ліпить (наприклад, персонажів казок тощо); - <i>подає</i> інформацію графічно (схеми, таблиці, діаграми); - <i>добирає</i> відповідні твори мистецтва, співзвучні з текстом [2 МОВ 2.6]</p>
--	--

<p>Здобувач освіти: експериментує з текстом (змінює кінцівку, місце подій, імпровізує з репліками під час інсценізації тощо) [2 МОВ 2.7]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>фантазує</i> на основі прочитаного: <i>придумує</i> іншу кінцівку літературного твору, <i>змінює</i> місце подій, <i>додає</i> нових персонажів; - <i>читає</i> за ролями фрагменти літературного твору [2 МОВ 2.7]</p>
---	---

Пропонований зміст

Фольклор — світ народної мудрості та фантазії

Поняття «фольклор». Основні ознаки фольклору.

Література та її види

Художня, довідкова, науково-популярна, наукова література.

Характеристика окремих фольклорних і літературних жанрів

Загадка, прислів'я, скоромовка, вірш, акровірш, пісня, літературна і народна казки, побутові казки, казки про тварин, чарівні казки, оповідання, художнє та науково-популярне оповідання.

Тексти зі щоденного життя

Записки від батьків, однокласників, учителя. Електронна пошта, інструкції, анкети, запрошення, привітання, подяки, кулінарні рецепти, оголошення тощо. ***Відомості з теорії літератури***

Відомості з теорії літератури

Заголовок, тема, основна думка, сюжет, персонажі твору.

Характеристика виучуваних фольклорних і літературних жанрів. Жанрові ознаки твору. Засоби художньої виразності. Епітет, порівняння.

Мова художнього твору. Діалоги, монологи, оповідач, засоби художньої виразності в тексті (епітет, порівняння), пряме й переносне значення слів у художньому тексті.

Слова та вирази, які характеризують персонажа, події.

Віршована мова. Рима, ритм, настрій у вірші. Сила й тон голосу, темпоритм під час читання вірша.

Аналіз художнього тексту

Місце і час подій, персонажі (вчинки, мотиви поведінки, думки, емоції), конфлікт або проблема, розвиток подій, розв'язка конфлікту.

Зв'язок змісту твору з відповідними життєвими ситуаціями.

Жанрові ознаки твору. Тема, основна думка.

Роль заголовка.

Автор та оповідач. Аналіз вчинків персонажів (причини й наслідки).

Власне ставлення до вчинків персонажів.

Емоційний вплив літературних творів на читача. Настрій, почуття, які виникли під час читання твору; порівняння їх з почуттями, що викликали події власного життя. Улюблений твір, улюблений персонаж. Емоційний вплив літературних творів на читача. Настрій, почуття, які виникли під час читання твору; порівняння їх з почуттями, що викликали події власного життя.

Улюблений твір, улюблений персонаж.

Інтерпретація художнього тексту

Виразне читання, театралізація, читання в ролях, творчий переказ, створення власного тексту за аналогією, продовження тексту. Запитання до окремих абзаців і до тексту. ***Стратегії вдумливого читання***

Перед читанням (визначення мети читання, прогнозування змісту); під час читання (розуміння лексики, створення в уяві картин за змістом, прогнозування розвитку подій, відповідь на запитання, поставлені перед читанням); після читання (зв'язок зображених подій з подіями власного життя, формування власного погляду на твір).

Коло читання

Твори української і зарубіжної літератури, доступні й цікаві учням цієї вікової групи

3. Змістова лінія «Взаємодію письмово»

Здобувач освіти:

пише рукописними буквами, зливо, розбірливо; створює невеликі та нескладні за змістом висловлювання, записує їх; правильно записує слова, які пишуться так, як вимовляються; створює прості медіатексти за допомогою інших осіб

[2 МОВ 3.1]

Здобувач освіти:

- *дотримується* правил гігієни письма;
- *пише* друковані, рукописні рядкові та великі букви українського алфавіту, *зберігає* правильну форму, ширину, висоту букв;
- *поєднує* букви під час написання слів, використовуючи природні способи поєднань (верхнє, нижнє й середнє);
- *пише* зв'язно, ритмічно букви в словах і реченнях, правильно розташовуючи їх у рядку;
- *позначає* звуки, що сприйняті на слух, відповідними рукописними буквами;
- *пише* такі розділові знаки: крапку, кому, тире, знак оклику та знак питання;
- *списує* слова й речення, що написані рукописним і друкованим шрифтом;
- *пише* під диктування складу, слова, речення; - *складає* та *записує* невеликі тексти за малюнком,

ситуацією в класі;

- *доповнює* 2–3 незакінчені речення зі зв'язного висловлення, *записує* доповнені речення;
- *складає* та *записує* запитання з використанням питальних слів (хто, що, де, куди тощо);
- *складає* письмові повідомлення про реальні чи вигадані епізоди з життя;
- *складає* та *записує* тексти-описи, тексти-розповіді, тексти-міркування, есе; правильно, охайно та грамотно *оформлює* письмову роботу (*дотримується* орфографічних, стилістичних і лексичних норм; правильно *розташовує* заголовок на рядку; *дотримується* вертикалі лівого краю, *не заходить* на поля праворуч під час письма) [2 МОВ 3.1]

<p>Здобувач освіти: обмінюється короткими письмовими повідомленнями [2 МОВ 3.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>створює</i> прості тексти за допомогою цифрових пристроїв (запитання, вибачення, подяка, побажання, прохання, поздоровлення, запрошення, порада, згода, відмова тощо); - <i>доречно використовує</i> поширені графічні зображення (смайли); - <i>обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка тощо) [2 МОВ 3.2]</p>
<p>Здобувач освіти: перевіряє написане, виявляє і виправляє недоліки письма самостійно чи з допомогою вчителя; обговорює створений текст і вдосконалює його з допомогою інших осіб [2 МОВ 3.3]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>відновлює</i> деформований текст; - <i>перевіряє</i>, чи є в написаному тексті помилки на вивчені правила, виправляє їх; - <i>удосконалює</i> з допомогою вчителя власний текст (лексика, форми слова, будова речення) [2 МОВ 3.3]</p>
<p>Пропонований зміст <i>Комунікативна спрямованість процесу письма</i> Відомості про письмо як засіб спілкування на відстані та в часі. Загальне ознайомлення з історією письма. Малюнкове письмо давніх народів (на рівні оповідань). <i>Графіка, орфографія, пунктуація</i> Буква як знак звука. Алфавіт. Велика буква в іменах людей, кличках тварин і географічних назвах (зокрема, у назвах країн, міст, річок). Правила оформлення висловлення на письмі (велика буква на початку речення, крапка, знак оклику, знак питання в кінці речення, правила переносу слів, окреме написання слів помічників і слів-назв). Правила оформлення діалогу на письмі. Орфографічний словник як джерело для перевірки орфограм.</p>	

Будова словника та прийоми роботи з ним.

Друкований текст — зразок орфографічних написань.

Редагування як спосіб удосконалення тексту.

Жанри писемного мовлення

Лист, оголошення, подяка тощо як писемні висловлення.

Учасники безпосереднього спілкування та оповідач.

Текст-розповідь.

Текст-опис.

Текст-міркування.

Частини тексту: зачин, основна частина, кінцівка.

Тема тексту та його головна думка.

Назва тексту. Назва тексту як відображення теми. Назва тексту як відображення головної думки.

Спілкування за допомогою цифрових пристроїв

Складання записок, адресованих батькам, однокласникам, учителю, що містять якусь інформацію, прохання тощо. Використання в них слів увічливості та графічних зображень (смайлів)

4. Змістова лінія «Досліджую мовні та мовленнєві явища»

Здобувач освіти:

спостерігає за мовними одиницями та явищами, відкриває деякі закономірності співвідношення звуків і букв, значення слів, їх граматичної форми та ролі в реченні; спостерігає за власним мовленням та мовленням інших осіб, удосконалює власне мовлення за допомогою інших осіб
[2 МОВ 4.1]

Здобувач освіти:

- *розповідає* про мову як засіб людського спілкування; *називає* рідну мову та державну; *вирізняє* українську мову серед інших мов; *спостерігає* за звучанням і написанням слів у споріднених мовах, виявляючи спільне й відмінне;

- *виділяє* та *називає* звуки як одиниці мови; *розрізняє* поняття «буква» і «звук»; *пояснює* співвідношення між звуками й буквами в складі / слові;

- *розрізняє* голосні й приголосні звуки за способом вимовляння та за звучанням; *поєднує* окремі звуки в складі; *поділяє* на складі слова з двох-трьох складів; *спостерігає* за роботою мовленнєвих органів та правильно *вимовляє* приголосні звуки [дж], [дз], [дж'], [ц], [ц'], [ч] та [г] і [г];

- *розрізняє* позиції позначення звуків на письмі буквами *я, ю, є*; *розрізняє* дзвінкі та глухі приголосні звуки, правильно їх *вимовляє* в складах; *розрізняє* тверді, м'які та пом'якшені приголосні звуки, *позначає* м'якість приголосних знаком м'якшення на письмі;

- *пояснює* зміну лексичного значення слів за умови заміни звуків;

- *поділяє* слова на складі для переносу та переносить їх; - *визначає* наголос у словах;

- *розпізнає* слова з апострофом, правильно їх *читає* та *записує* під диктування; *будує* звукову модель слова; *відтворює* нескладні за написанням слова за фонетичною транскрипцією; *характеризує* звуки під час фонетичного розбору слова;

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>передає</i> назви літер алфавіту в правильному порядку; <i>розташовує</i> слова за алфавітом, орієнтуючись на першу літеру; <i>знаходить</i> слова за алфавітом у навчальному словнику; - <i>виділяє</i> слово як одиницю мовлення; <i>пояснює</i> лексичне значення загальновідомих слів; - <i>виокремлює</i> речення в тексті, <i>розрізняє</i> їх види за метою висловлювання та інтонацією; правильно <i>ставить</i> розділові знаки в кінці речень і <i>вживає</i> велику літеру в першому слові речення; <i>виділяє</i> граматичну основу речення, виражену іменником і дієсловом; - <i>відтворює</i> правила написання орфограм «Перенос слів», «Велика літера», «Ненаголошені голосні звуки», «Знак м'якшення», «Апостроф», «Правопис ненаголошених <i>е, и</i>», «Власні назви», «Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних», «Подвоєння букв в іменниках жіночого роду на приголосний в орудному відмінку однини», «Написання частки <i>не</i> з дієсловами», «Дієслова на <i>-ться, -шся</i>», «Правопис префіксів», «Правопис суфіксів»; <i>знаходить</i> названі орфограми в тексті; <i>виправляє</i> відповідні помилки та <i>записує</i> правильно під диктування слова із цими орфограмами; - <i>запам'ятовує</i> та <i>відтворює</i> написання словникових слів [2 МОВ 4.1]
<p>Здобувач освіти: експериментує звуками, словами, фразами в мовних іграх; аналізує з допомогою вчителя мовлення літературних персонажів [2 МОВ 4.2]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>будує</i> модель слова, фонетичну транскрипцію, <i>виконує</i> фонетичний аналіз слова; - <i>визначає</i> наголос у дво-, трискладових словах, <i>розрізняє</i> значення однакових слів з різними наголосами; - <i>утворює</i> нові слова від поданого слова; - <i>розподіляє</i> ряд слів на тематичні групи, <i>доповнює</i> кожену групу двома-трьома словами; - <i>утворює</i> словосполучення іменників із прикметниками; <i>добирає</i> до відомого предмета відповідні ознаки; - <i>доповнює</i> речення одним-двома словами за змістом; - <i>впізнає</i> в реченні, тексті службові слова, <i>використовує</i> їх у мовленні; - <i>знаходить</i> у тексті художнього твору та мовленні персонажів синоніми, антоніми, слова з переносним значенням; - <i>добирає</i> 1–3 широко вживаних у дитячому мовленні слова із заданим коренем; - <i>самостійно будує</i> власне висловлення за поданим початком і малюнком (ілюстрацією, серією малюнків)

	<p>на основі прослуханого тексту або випадку з життя; - <i>знаходить і виправляє</i> помилки на вивчені правила у власних висловленнях (усних і письмових);</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>відрізняє</i> на слух загальноживані українські слова від слів споріднених мов з тим самим значенням; - <i>вживає</i> українські формули мовленнєвого етикету в спілкуванні з різними людьми;- <i>пояснює</i>, для чого потрібна людині мова;- <i>дотримується</i> розстановки розділових знаків у кінці речень під час самостійного складання тексту;- <i>правильно відтворює</i> інтонацію розповідних, питальних і спонукальних речень; речень, у яких виражені сильні почуття (з окличною інтонацією) у монологічному й діалогічному текстах; речень зі звертанням, однорідними членами;- <i>виявляє</i> з допомогою вчителя особливості мовлення літературних персонажів [2 МОВ 4.2]
--	--

Пропонований зміст

Досліджую мову та мовлення

Уявлення про мову як засіб людського спілкування. Рідна мова, державна мова. Українська мова серед інших мов світу. Рідна мова і споріднені мови. Спостереження за звучанням і написанням слів у споріднених мовах.

Досліджую фонетичні, орфоепічні та графічні явища

Звуки як одиниці мовлення. Співвідношення звуків і букв.

Голосні звуки [а], [о], [у], [и], [і], [е]. Спостереження за роботою мовленнєвих органів під час вимовляння голосних звуків. Букви, що позначають голосні звуки. Позначення голосних звуків на письмі. Позначення буквами *я, ю, є* двох звуків.

Приголосні звуки. Спостереження за роботою мовленнєвих органів (язик, губи, зуби) під час вимовляння приголосних звуків. Позначення приголосних звуків на письмі. Буквосполучення *дж, дз*.

Дзвінки та глухі приголосні звуки. Практичне засвоєння й удосконалення нормативної (неоглушеної) вимови дзвінких приголосних у кінці слова й складу.

Тверді, пом'якшені та м'які приголосні звуки. Позначення твердості та м'якості приголосних звуків на письмі. Знак м'якшення. Подовжені м'які та пом'якшені приголосні звуки.

Апостроф. Удосконалення вимови слів з апострофом перед *я, ю, є, і*. Записування слів з апострофом під диктування та правильне їх читання (твердо вимовляючи приголосні звуки [б], [п], [в], [м], [ф], [р] перед сполученнями [йа], [йу], [йе], [йі]). Склад. Вимовляння слів, «розтягуючи» їх по складах (ба-бу-ся). Перенесення частин слів з рядка в рядок по складах. Правила перенесення слів зі збігом двох і кількох приголосних звуків. Правила перенесення частин слів з літерами *й* та *ь* усередині слів. Наголос. Вправління у вимовлянні слів, у яких учні припускаються помилок у наголошуванні. Вимова та правопис ненаголошених *е, и*.

Звукова модель слова. Фонетична транскрипція. Фонетичний розбір слова.

Алфавіт. Алфавітні назви літер. Розташування слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру. Уміння користуватися алфавітом у роботі з навчальним словником.

Досліджую лексичні явища

Слово як одиниця мовлення. Лексика та лексичне значення слова. Однозначні та багатозначні слова. Старі й нові слова в нашій мові. Іншомовні слова в українській мові. «Чарівні» слова. Слова з прямим і переносним значенням. Групи слів за значенням. Синоніми, антоніми, омоніми. Фразеологізми.

Досліджую будову слова

Основа і закінчення слова. Корінь. Спільнокореневі слова. Префікс.

Суфікс. Досліджую морфологічні явища

Морфологія. Поняття про частини мови. Самостійні та службові частини мови. Іменник як самостійна частина мови. Іменники □ назви істот і неістот. Іменники □ власні й загальні назви. Відмінювання іменників — зміна за формою. Відмінки іменників. Рід іменників. Число іменників.

Дієслово як самостійна частина мови. Дієслова на *-ться, -шся*. Неозначена форма дієслова. Зміна дієслів за числами. Теперішній, майбутній і минулий часи дієслів. Прикметник. Роль прикметника в реченні. Творення прикметників за допомогою суфіксів *-ськ-, -цьк-, -зьк-*. Змінювання прикметника за родами й числами разом з іменником. Зв'язок прикметника з іменником у словосполученнях і реченнях.

Досліджую синтаксичні явища

Речення. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні). Види речень за інтонацією (окличні та неокличні). Розділові знаки в кінці речення (. ? !), велика літера в першому слові речення.

Грамматична основа речення: підмет і присудок. Другорядні члени речення. ***Досліджую стилістичні явища***

Текст. Заголовок тексту. Будова тексту (зачин, основна частина, кінцівка). Абзац, його позначення. Удосконалення текстів шляхом заміни в них окремих слів, що повторюються, на близькі за значенням.

Досліджую орфографічні явища

Поняття про орфографію, орфограму. Орфограма «Перенос слів». Орфограма «Велика літера». Орфограма «Ненаголошені голосні звуки». Орфограма «Знак м'якшення». Орфограма «Апостроф». Орфограма «Правопис ненаголошених *e, u*». Орфограма «Власні назви». Орфограма «Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних».

Орфограма «Подвоєння букв в іменниках жіночого роду на приголосний в орудному відмінку однини». Орфограма «Написання частки *не* з дієсловами». Орфограма «Дієслова на *-ться, -шся*». Орфограма «Правопис префіксів». Орфограма «Правопис суфіксів». Словникові слова

Результати навчання і пропонований зміст

3–4-й класи

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
1. Змістова лінія «Взаємодію усно»	

<p>Здобувач освіти: критично сприймає інформацію для досягнення різних цілей; уточнює інформацію з огляду на ситуацію [4 МОВ 1.1]</p>	<p>Здобувач освіти: - свідомо <i>сприймає</i> усну інформацію; - <i>ставить</i> уточнювальні запитання відповідно до мети слухання; - <i>виконує</i> усні інструкції вчителя щодо навчальних завдань [4 МОВ 1.1]</p>
<p>Здобувач освіти: на основі почутого створює асоціативні схеми, таблиці; стисло і вибірково передає зміст почутого; переказує текст за різними завданнями [4 МОВ 1.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>складає</i> за почутим асоціативні схеми, таблиці; - усно <i>переказує</i> текст (стисло, детально або вибірково) науково-популярного чи іншого стилю та одного з типів мовлення (розповідь, опис, міркування) — обсяг початкового матеріалу 70– 100 слів [4 МОВ 1.2]</p>
<p>Здобувач освіти: виокремлює необхідну інформацію з різних усних джерел, зокрема медіатекстів, для створення власного висловлювання з конкретною метою [4 МОВ 1.3]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>вибирає</i> з почутого інформацію для створення власного висловлювання з конкретною метою (усне оголошення, усний відгук, усний стислий переказ); - <i>висловлює</i> власну думку про предмети, події, явища, у тому числі мовні, <i>доповнює</i> почуте власними спостереженнями; - <i>бере участь</i> у розігруванні навчального діалогу, у створенні діалогу на задану тему, навчального діалогу під час роботи в парі (5– 6 реплік для двох учасників без урахування етикетних реплік початку та завершення діалогу) — одним з учасників діалогу може бути вчитель [4 МОВ 1.3]</p>
<p>Здобувач освіти: визначає та обговорює цілі, основні ідеї та окремі деталі усної інформації; пояснює зміст і форму текстів, зокрема медіатекстів, пов'язує, зіставляє із власними спостереженнями, життєвим досвідом, враховує думки інших осіб [4 МОВ 1.4]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>передає</i> зміст почутого творчо (змінює оповідача в тексті-розповіді, послідовність наведених ознак в описі, аргументів у міркуванні, доповнює опис іншими ознаками, а міркування іншими аргументами); - <i>узагальнює</i> і <i>систематизує</i> почуту інформацію; - <i>прогнозує</i>, як отриману інформацію можна використати з користю; - <i>зіставляє</i> тему й головну думку усного повідомлення з власними спостереженнями, поведінкою інших осіб [4 МОВ 1.4]</p>
<p>Здобувач освіти: висловлює своє ставлення до усного повідомлення, простого тексту, медіатексту, обґрунтовує думки, спираючись на власний досвід; визначає позицію</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>висловлює</i> власне ставлення до почутого, спираючись на набуті знання, власний досвід; - <i>висловлює</i> власну думку про предмети, події, явища, зокрема мовні, <i>доповнює</i> прочитане</p>

	власними спостереженнями;
--	---------------------------

співрозмовника, погоджується з нею або заперечує її [4 МОВ 1.5]	- <i>визначає</i> позицію мовця, погоджується з нею чи заперечує її [4 МОВ 1.5]
Здобувач освіти: висловлює власні погляди, підтверджує їх прикладами, враховує думки інших осіб; дотримується найважливіших правил літературної вимови, висловлюючи власні погляди [4 МОВ 1.6]	Здобувач освіти: - <i>висловлює</i> в коректній формі власні погляди на предмет обговорення; - <i>дотримується</i> правил наведення аргументів, щоб переконати присутніх; - <i>використовує</i> характерні для розмовного стилю мовні засоби; - <i>правильно вимовляє</i> та <i>наголошує</i> загальноживані слова у своєму висловленні; - <i>правильно називає</i> слова, вимову та правопис яких треба запам'ятати [4 МОВ 1.6]
Здобувач освіти: обирає вербальні та невербальні засоби спілкування, доречно використовує їх для спілкування та створення простих медіатекстів відповідно до комунікативної мети; вимовляє з правильною інтонацією різні за метою висловлювання речення; використовує у власному мовленні засоби художньої виразності у творах різних жанрів [4 МОВ 1.7]	Здобувач освіти: - <i>обирає</i> вербальні й невербальні засоби спілкування для досягнення мети; - <i>розпізнає</i> власні емоції та емоції співрозмовників; - <i>демонструє</i> вміння передати емоції та настрої за допомогою вербальних і невербальних засобів; - <i>визначає</i> в медіапродуктах образні вислови й пояснює їх значення; - <i>створює</i> прості медіапродукти за певною комунікативною метою [4 МОВ 1.7]
Здобувач освіти: описує власні емоції та емоції співрозмовника від прослуханого / побаченого; доречно використовує у власному мовленні формули мовленнєвого етикету [4 МОВ 1.8]	Здобувач освіти: - <i>розповідає</i> про свої відчуття та емоції від побаченого та прослуханого; - <i>дотримується</i> під час мовлення норм літературної вимови [4 МОВ 1.8]

Пропонований зміст

Говоріння

Регулювання дихання, сили голосу, темпу мовлення;

фрагменти прозових та віршових творів, зразки усної народної творчості; складання діалогу за малюнком, описаною ситуацією — з опорою на допоміжні матеріали та без них, ситуативного діалогу під час роботи в парі;

дотримання правил мовленнєвого етикету, культури спілкування;

переказ (детальний або вибірковий) тексту з опорою на поданий або колективно складений план, опорні сполучення слів, а також без опори на допоміжні матеріали; висловлення своєї думки про предмет почутого, обґрунтування її, доповнення тексту на основі особистого життєвого досвіду;

зразки зв'язного висловлення для наслідування, внесення доповнень, змін до тексту; складання зв'язного висловлювання (розповідь, опис, міркування, есе) за малюнком, описаною ситуацією, з опорою на допоміжні матеріали (поданий зачин або кінцівку, опорні сполучення слів, поданий або колективно складений план та ін.); вираження власне ставлення до предмета висловлення.

Культура діалогу

Поняття про діалогічне мовлення. Вербальні та невербальні засоби діалогічного мовлення. Активне (рефлексивне) слухання. Емоційний інтелект і позитивне мислення, їх роль у діалогічному мовленні.

Дискусія. Правила ведення дискусії. Правила наведення аргументів.

Контактне й дистантне спілкування

Контактне спілкування. Вербальні та невербальні засоби контактного спілкування. «Золоті» правила контактного спілкування.

Дистантне спілкування. Інформація в медіапросторі. Аудіальні й аудіовізуальні медіа. Етика спілкування телефоном і в інтернеті. Критичне мислення — умова безпеки в медіапросторі. Види медіапродуктів. Умови та засоби створення власних медіапродуктів

2. Змістова лінія «Читаю»

Здобувач освіти:

прогнозує зміст дитячої книжки за обкладинкою, заголовком, ілюстраціями та анотацією; володіє повноцінними навичками читання (вголос і мовчки), що дає змогу зрозуміти тексти різних видів [4 МОВ 2.1]

Здобувач освіти:

- *розрізняє* (практично) дитячі книжки за тематикою та жанрами, прогнозує зміст незнайомого твору за обкладинкою, заголовком, ілюстраціями та анотаціями;

- *розрізняє* основні елементи навчальної книжки; *орієнтується* на сторінках довідників, енциклопедій, періодичних видань;

- *володіє* повноцінною навичкою читання вголос і мовчки: *сприймає, розуміє* (під час читання, слухання) зміст творів (текстів) різних видів, *виділяє* в них суттєву інформацію; *читає вголос* наприкінці навчального року в темпі, не нижчому 95 сл./хв; усвідомлено й достатньо вільно *читає мовчки* в темпі, не нижчому 110 сл./хв;

- *усвідомлено застосовує* різні види читання, опрацьовуючи зміст текстів; самостійно *готується* до виразного читання; *добирає* та правильно *застосовує* під час читання, декламування, інсценування різножанрові твори, мовленнєві й позамовні засоби художньої виразності; *передає* з їх допомогою своє та авторське ставлення до змісту твору [4 МОВ 2.1]

Здобувач освіти:

пов'язує елементи інформації в цілісну картину; розрізняє факти і думки про ці факти; формулює прямі висновки на основі інформації, виявленої в тексті; визначає форму і пояснює зміст простих медіатекстів [4 МОВ 2.2]

Здобувач освіти:

- *розрізняє* міф, легенду, казку; *знає* напам'ять і *використовує* в мовленні малі фольклорні жанри; - *розрізняє* фольклорну й літературну казку; *пояснює* спільне й відмінне в цих казках; правильно *називає* прізвища найвідоміших письменників-казкарів та їхні твори;

- *називає* ознаки вірша як жанру;

- *розрізняє* оповідання і повість; має початкові уявлення про роман;

- *називає* основні теми оповідань, повістей, які опрацьовували;

- *виділяє* байку; *знає* її ознаки, імена відомих байкарів; - *має* загальні уявлення про п'єсу;

- *розпізнає* наукову, пізнавальну інформацію; - *спостерігає* за авторським вибором слова для

	<p>характеристики героя, створення комічних ситуацій у гумористичних творах;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>демонструє</i> знання літературознавчих понять (заголовки, тема, основна думка, сюжет, персонажі твору); - <i>розрізняє</i> головне і другорядне в літературному творі; - <i>пояснює</i> зв'язок між окремими повідомленнями в тексті; - <i>усвідомлює</i> і самостійно <i>визначає</i> тему й основну думку твору; розуміє основний зміст описаних фактів, подій, учинків, персонажів; самостійно <i>визначає</i> епізоди; <i>пояснює</i>, хто герої твору, що і як про це сказано в тексті; які події, пригоди трапилися, місце й час подій, як вони пов'язані між собою; - самостійно <i>визначає</i> головних і другорядних персонажів твору; <i>установлює</i> тип персонажа (позитивний, негативний); - <i>характеризує</i> персонажа за його вчинками; <i>визначає</i> мотиви, наслідки його вчинку; <i>співвідносить</i> вчинок із загальноприйнятими нормами людської моралі; - <i>пояснює, обґрунтовує</i> вчинки героїв та їхні мотиви; <i>висловлює</i> до них своє й авторське ставлення; - <i>називає</i> основні теми й жанри творчості письменників, твори яких вивчали; <i>складає</i> невеликі усні розповіді про життєвий шлях письменників, події, які особливо запам'яталися; <i>пояснює</i>, з яких джерел можна одержати біографічні відомості про письменників; - <i>пояснює</i>, які яскраві, влучні слова, словосполучення, вислови допомагають глибше, краще уявити картини природи, місце події, зовнішність персонажів, їхні характери, учинки, стосунки з іншими героями; - <i>знаходить</i> у тексті засоби художньої виразності (епітет, персоніфікацію, порівняння); <i>з'ясовує</i> їх роль; - <i>наводить</i> приклади з власного життя та життя інших людей, що, на його думку, співзвучні з літературним твором; - <i>словесно моделює</i> власну поведінку на прикладі вчинків персонажів [4 МОВ 2.2]
<p>Здобувач освіти: описує стан співпереживає [4 МОВ 2.3]</p> <p>емоційний персонажів,</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розповідає</i> про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту; - <i>зіставляє</i> пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом; - <i>уміє висловлювати</i> емоційно-оцінні судження (морально-етичного й естетичного характеру); <i>обґрунтовувати</i> свою думку; <i>виявляти</i> ставлення автора до зображеного [4 МОВ 2.3]

<p>Здобувач освіти: висловлює власне ставлення до творів, літературних персонажів, об'єктів мистецтва</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>пояснює</i>, що у творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо); - <i>пояснює</i> зв'язок тексту із власним досвідом,</p>
<p>та навколишнього світу, наводить прості аргументи щодо власних думок, використовуючи текст, власний досвід та інші джерела; описує враження від змісту і форми медіатексту [4 МОВ 2.4]</p>	<p>навколишнім світом і раніше прочитаними текстами; - <i>пояснює</i> роль ілюстрацій, таблиць, графіків, схем для глибшого розуміння змісту тексту; - <i>висловлює</i> думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях; - <i>обирає</i>, до кого з дорослих можна звернутися, аби впевнитися в правдивості прочитаної інформації [4 МОВ 2.4]</p>
<p>Здобувач освіти: визначає мету читання (для задоволення, розваги, пошуку потрібної інформації) та обирає відповідні тексти [4 МОВ 2.5]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>обирає</i> тексти (книжки) для читання, <i>може пояснити</i> власний вибір; - <i>розрізняє й порівнює</i> твори різних видів мистецтва, знає прізвища найвідоміших митців; - <i>розрізняє</i> основні елементи навчальної книжки; - <i>орієнтується</i> на сторінках довідників, енциклопедій, періодичних видань; <i>користується</i> закладкою; <i>упевнено орієнтується</i> на сторінці зошита з друкованою основою; <i>розрізняє</i> зміст художньої, науково-художньої, науково-популярної дитячої книжки, спираючись на її ілюстративний та довідково інформаційний апарат [4 МОВ 2.5]</p>
<p>Здобувач освіти: на основі тексту створює план, таблицю, модель [4 МОВ 2.6]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>малює</i> або <i>добирає</i> ілюстрації до художнього тексту, створює аплікації, ліпить (наприклад, персонажів казок тощо); - <i>подає</i> інформацію графічно (схеми, таблиці, діаграми); - <i>добирає</i> відповідні твори мистецтва, співзвучні з текстом [4 МОВ 2.6]</p>
<p>Здобувач освіти: експериментує з текстом (змінює сюжет, переказує текст з іншої позиції, додає персонажів, імпровізує під час інсценізації) [4 МОВ 2.7]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>уміє</i> (самостійно та з допомогою вчителя) виконувати творчі види завдань до прочитаного (доповнення, певні зміни тексту); - <i>уміє</i> користуватися прийомами казок, загадок, лічилок; складає римовані рядки; <i>бере участь</i> в інсценуванні прочитаних творів; озвучує фільми, мультфільми [4 МОВ 2.7]</p>

Пропонований зміст

Усна народна творчість

Скоромовки, чистомовки, загадки, прислів'я, приказки, вірш, пісня, притча, народні казки (побутові, чарівні, казки про тварин), міфи про створення світу й людей, легенди, байки. Біблія як історично-літературна пам'ятка, біблійні легенди, оповідання. ***Прозові твори епічного характеру***

Оповідання, літературні казки (повість-казка), уривки з повістей, романів. Історичні твори.

Гумористичні твори (народні, авторські).

Байки.

Драма (п'єса)

П'єса-казка. Письменник-драматург. Поняття драматичного твору.

Поезія

Вірші поетів-класиків та сучасників, акровірш, пісні.

Науково-популярна література

Відомості про авторів, про обставини написання творів, уривки автобіографій, визначення понять з теорії літератури.

Джерела, з яких можна отримати інформацію про письменника та його творчість. ***Тексти побутового вжитку***

Записки від батьків, однокласників, учителя. Електронна пошта, інструкції, анкети, запрошення, привітання, подяки, кулінарні рецепти, оголошення тощо. ***Відомості з теорії літератури***

Заголовок та його роль у тексті, тема, основна думка, сюжет, мораль, персонажі твору, дійові особи, ремарки.

Характеристика виучуваних фольклорних і літературних жанрів. Жанрові ознаки твору. Засоби художньої виразності. Епітет, порівняння, персоніфікація, алегорія. Мова художнього твору. Діалоги, монологи, оповідач, пряме й переносне значення слів у художньому тексті, засоби художньої виразності в тексті (епітет, порівняння, персоніфікація, алегорія). Висловлення, які характеризують персонажа, події. Віршова мова. Рима, ритм, настрій у вірші. Сила й тон голосу, темпоритм під час читання вірша як засоби емоційного впливу.

Елементи аналізу художнього тексту

Місце і час подій, персонажі (вчинки, мотиви поведінки, думки, емоції), конфлікт або проблема, розвиток подій, розв'язка конфлікту.

Зв'язок змісту твору з відповідними життєвими ситуаціями.

Аналіз вчинків персонажів (причини й наслідки).

Автобіографічні мотиви у творчості. Авторська позиція у творі. Автор та оповідач. Власне ставлення до вчинків персонажів.

Емоційний вплив літературних творів на читача. Настрій, почуття, які виникли під час читання твору; порівняння їх з почуттями, що викликали події власного життя. Улюблений твір, улюблений персонаж.

Інтерпретація художнього тексту

Виразне читання, театралізація, читання за ролями, творчий переказ, створення власного тексту за аналогією, продовження тексту, ілюстрація.

Запитання до окремих абзаців і до тексту, складання за текстом плану, таблиці, анотації. ***Стратегії вдумливого читання***

Перед читанням (визначення мети читання, прогнозування змісту); під час читання (розуміння лексики, створення в уяві картин за змістом, прогнозування розвитку подій, відповідь на запитання, поставлені перед читанням); після читання (зв'язок зображених подій з подіями власного життя, формування власного погляду на твір).

Коло читання

Твори української і зарубіжної літератури, доступні й цікаві учням цієї вікової групи

3. Змістова лінія «Взаємодію письмово»

Здобувач освіти:

пише рукописними буквами розбірливо в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел; створює висловлення, записує їх, урахувавши мету та адресата і дотримуючись норм літературної мови, користується орфографічним словником; створює тексти різних типів і жанрів (казка, розповідь, опис, міркування); створює прості медіатексти, використовує різні форми їх презентації [4 МОВ 3.1]

Здобувач освіти:

- *пише* рукописними буквами розбірливо в темпі, що дозволяє записати інформацію під диктовку, з паперових носіїв та інших джерел, викласти власну думку, дотримуючись правил гігієни письма, основ правопису та культури запису;

- *складає й записує* зв'язані між собою речення, які описують зміст малюнка, частину інтер'єру класу, навчальну ситуацію на уроці тощо; *складає й записує* 3–4 запитання на задану тему та відповіді на запитання вчителя (однокласників);

- *упорядковує* деформований текст: виділяє абзаци, переставляє частини тексту, вилучає речення, які не відповідають темі, додає кінцівку, замінює недоречно повторювані слова, забезпечує зв'язок між реченнями та абзацами тексту;

- *пише* детальний та вибірково *перекази* за колективно й самостійно складеним планом, з опорою на допоміжні матеріали, дотримуючись структури висловлення;

- *складає* самостійне *письмове висловлення* (60–80 слів) типу розповіді, опису, міркування, есе на добре знайомі учням теми: за прочитаним твором, епізодом з переглянутого фільму, ситуацією з життя класу, родини і т. ін.;

- *використовує* виражальні засоби мови; записує свою думку про предмет висловлювання; - *складає записку* з поясненням певного факту, привітання, запрошення, загадку, коротку казку тощо з орієнтацією на читача [4 МОВ 3.1]

Здобувач освіти:

створює короткі дописи для захищених ресурсів, зокрема вебсайту закладу загальної середньої освіти [4 МОВ 3.2]

Здобувач освіти:

- *створює* простий допис для захищених медіаресурсів, пише коректний відгук на пост учителя, однокласника; *оформлює* просту презентацію [4 МОВ 3.2]

Здобувач освіти:

знаходить і виправляє орфографічні помилки, зокрема із застосуванням знань про будову слова; аналізує та вдосконалює створений текст відповідно до мети спілкування, перевіряє грамотність написаного

[4 МОВ 3.3]

Здобувач освіти:

- *бере участь* в обговоренні письмових робіт (навчальних або учнівських) у парах, групах, відзначає позитивне; висловлює поради щодо можливого вдосконалення тексту, спираючись на пам'ятку, підготовлену вчителем;

- *удосконалює* письмовий *текст*: знаходить і виправляє орфографічні, пунктуаційні помилки на вивчені правила, уміє користуватися орфографічним словником, аналізує та корегує створений текст відповідно до мети спілкування, до норм літературної мови [4 МОВ 3.3]

Пропонований зміст

Комунікативна спрямованість процесу письма

Взаємозв'язок почерку та характеру людини (загальне знайомство).

Сім'ї алфавітів, ієрогліфічне письмо (загальні поняття).

Графіка, орфографія, пунктуація

Буква як знак звука. Алфавіт.

Велика буква в іменах людей, кличках тварин, географічних та астрономічних назвах, у назвах підприємств, літературних та музичних творів, пам'яток архітектури тощо. Правила оформлення висловлення на письмі (велика буква на початку речення, крапка, знак оклику, знак питання в кінці речення, коми при однорідних членах речення, при звертанні, у складному реченні, правила переносу слів, окреме написання службових слів).

Правила оформлення діалогу на письмі.

Орфограми «Перенос слів», «Ненаголошені голосні звуки», «Знак м'якшення», «Апостроф», «Власні назви», «Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних», «Подвоєння букв в іменниках жіночого роду на приголосний в орудному відмінку однини», «Подвоєння букв при збігові приголосних», «*Не* з дієсловами», «Дієслова на *-ться, -шся*», «Правопис дієслівних закінчень», «Правопис префіксів *з-(с-), роз-, без-*», «Правопис суфіксів» (прикметникових, іменникових); основні орфограми в числівнику, правопис найуживаніших прислівників, уживання особових займенників у непрямих відмінках з прийменниками.

Орфограми в словникових словах.

Найпоширеніші чергування в коренях слів.

Орфографічний словник як джерело для перевірки орфограм.

Будова словника та прийоми роботи з ним.

Редагування як спосіб удосконалення тексту.

Жанри писемного мовлення

Лист, оголошення, подяка, запрошення, привітання, інструкція (рецепт) тощо як письмові висловлення.

Розповідь, опис, міркування як типи тексту.

Есе.

Поняття про стилі тексту.

Частини тексту: зачин, основна частина, кінцівка.

Зв'язок між частинами тексту.

Тема тексту та його головна думка. Ключові слова в тексті.

Назва тексту. Назва тексту як відображення теми. Назва тексту як відображення головної думки.

Спілкування за допомогою цифрових пристроїв

Складання записок, адресованих батькам, однокласникам, учителю, що містять якусь інформацію, прохання тощо. Використання в них слів увічливості та графічних зображень (смайлів).

Створення дописів у захищеному медіапросторі, оформлення простої презентації

4. Змістова лінія «Досліджую мовні та мовленнєві явища»

Здобувач освіти:

аналізує значення слів з урахуванням контексту, будови слова, перевіряє власне розуміння значення слова за словниками;

Здобувач освіти:

- *пояснює* поняття «рідна мова» та «державна мова»; - *виділяє слово* як одиницю мовлення, сприймає його як об'єкт вивчення різними розділами мовознавчої науки;

використовує у власному мовленні слова з переносним значенням, синоніми та антоніми, фразеологізми для досягнення мети спілкування; правильно вживає граматичні форми частин мови; правильно записує різні види речень за метою висловлювання [4 МОВ 4.1]

- *пояснює* лексичне значення слів, за потреби користується тлумачним словником;
- *розпізнає* пряме й переносне значення слів та *вживає* їх практично;
- *знаходить* у тексті художнього твору та мовленні персонажів синоніми, антоніми, слова з переносним значенням;
- *розпізнає і тлумачить* найбільш поширені фразеологізми;
- *уживає* синоніми, антоніми, фразеологізми у мовленні;
- *розрізняє* граматичні форми слова та правильно їх *уживає*;
- *знаходить і добирає* спільнокореневі слова, *аналізує* слова з прозорою будовою (основа й закінчення; корінь, префікс і суфікс);
- *розрізняє* слова як частини мови: самостійні (іменники, дієслова, прикметники, займенники, числівники, прислівники) та службові (прийменники, сполучники, окремі частки);
- *визначає* граматичні категорії іменників, дієслів; - *пояснює* роль прикметника в тексті та *добирає* прикметники за певним значенням;
- *виокремлює* в тексті речення, розрізняючи їх види за метою висловлювання та інтонацією; правильно *будує* речення; правильно *користується* ними у мовленні

<p>Здобувач освіти: створює прості мовні ігри, кросворди, ребуси, експериментуючи звуками, словами, фразами; виокремлює характерні риси свого мовлення (улюблені слова, фрази); спостерігає за їх впливом на співрозмовників; коригує своє мовлення [4 МОВ 4.2]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>створює</i> прості мовні ігри за аналогією: зміна звуку — зміна лексичного значення: <i>зуб</i> — <i>суп</i> тощо; - правильно <i>наголошує</i> слова, <i>розрізняє</i> значення однакових слів з різними наголосами, <i>складає</i> загадку з такими словами; - <i>утворює</i> нові слова від поданого; - <i>самостійно будує</i> власне висловлення за поставленою метою на основі сприйнятої інформації або випадку з життя; - <i>удосконалює</i> власне мовлення, вживаючи різні засоби виразності у своїх висловленнях; - <i>аналізує</i> власні та чужі висловлення на предмет їх змісту (розкриття теми, основної думки), ужитих мовних засобів та вдосконалює їх; - <i>виявляє</i> особливості мовлення літературних персонажів, оцінює їх та порівнює з особливостями
---	--

	<p>власного мовлення;</p> <ul style="list-style-type: none"> - спостерігає та аналізує, як впливає на співрозмовника сказане, з метою вдосконалення власного мовлення [4 МОВ 4.2]
--	--

Пропонований зміст

Досліджую загальні поняття про мову та мовлення

Мова як засіб людського спілкування і пізнання. Мова людини, тваринні мови та формальні. Рідна мова, державна мова. Українська мова серед інших мов світу. Рідна мова і споріднені мови. Спостереження за звучанням і написанням слів у споріднених мовах.

Досліджую фонетичні, орфоенічні та графічні явища

Звуки як одиниці мовлення. Співвідношення звуків і букв. Звукова модель. Фонетична транскрипція. Звуковий розбір слова.

Голосні звуки та приголосні звуки. Спостереження за роботою мовленнєвих органів (язик, губи, зуби) під час вимовляння звуків. Характеристика приголосних звуків за місцем творення (зокрема, губні), характером звучання (шиплячі), співвідношення голосу й шуму (сонорні, дзвінкі, глухі). Позначення звуків буквами. Апостроф як графічний знак.

Практичне засвоєння й удосконалення нормативної (без оглушення) вимови дзвінких приголосних у кінці слова й складу.

Тверді, пом'якшені та м'які приголосні звуки. Позначення твердості та м'якості приголосних звуків на письмі. Знак м'якшення. Подовжені м'які та пом'якшені приголосні звуки.

Удосконалення вимови та правопису слів з апострофом перед *я, ю, є, ї*, апостроф після префіксів, у деяких складних словах (двох'ярусний).

Склад. Перенесення частин слів з рядка в рядок по складах, зокрема слів зі збігом двох і кількох приголосних звуків. Правила перенесення частин слів з літерами *й, ь* та апострофом усередині слів.

Наголос. Вправляння у вимовлянні слів, у яких учні припускаються помилок у наголошуванні, зокрема тих, що пропонують у завданнях ЗНО.

Вимова та правопис ненаголошених *е, и*.

Правопис словникових слів.

Алфавіт. Алфавітні назви літер. Розташування слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру. Уміння користуватися алфавітом у роботі зі словниками.

Досліджую лексичні явища

Слово як одиниця мовлення. Лексика та лексичне значення слова. Що таке лексикологія та лексикографія. Глумачний словник.

Однозначні та багатозначні слова. Старі й нові слова в нашій мові. Іншомовні слова в українській мові. «Чарівні» слова. Слова з прямим і переносним значенням. Групи слів за значенням. Синоніми, антоніми, омоніми. Фразеологізми. Походження окремих фразеологізмів. Найуживаніші синонімічні та антонімічні фразеологізми.

Досліджую будову слова

Основа і закінчення слова. Корінь. Найпоширеніші чергування в коренях слів. Спільнокореневі слова. Префікс. Суфікс. Розбір прозорих за будовою слів. Що таке словотвір. Вправляння у творенні слів.

Досліджую морфологічні явища

Морфологія. Поняття про частини мови, їх кількість. Самостійні та службові частини мови.

Іменник як самостійна частина мови. Іменники □ назви істот і неістот. Іменники □ власні й загальні назви. Рід іменників, зокрема іншомовного походження. Число іменників. Відмінювання іменників. Відмінки іменників. Правопис відмінкових закінчень іменників чоловічого та жіночого роду в орудному відмінку. Місцевий відмінок множини іменників чоловічого роду. Закінчення іменників чоловічого роду в родовому відмінку однини.

Дієслово як самостійна частина мови. Дієслова на *-ться, -шся*. Неозначена форма дієслова. Зміна дієслів за числами. Теперішній, майбутній і минулий часи дієслів. Правопис *e, u* в особових закінченнях дієслів I та II дієвідмін. Правопис дієслів з *не*. Дієслова, що не вживаються без *не*.

Прикметник. Роль прикметника в мові. Творення прикметників за допомогою суфіксів *-ськ-, -цьк-, -зьк-* та суфікса *-н-* (після основи на *-н*). Змінювання прикметника за родами й числами разом з іменником. Зв'язок прикметника з іменником у словосполученнях і реченнях. Добір прикметників-синонімів, антонімів.

Займенник. Роль займенника в мові. Відмінювання особових займенників. Числівник. Кількісні числівники на позначення одиниць, десятків, сотень, їх правопис. Прислівник. Роль прислівника в мові. Правопис найуживаніших прислівників. Службові частини мови. Прийменник, його зв'язок з іменником. Сполучник та його роль у реченні.

Досліджую синтаксичні явища

Словосполучення. Зв'язок слів у словосполученні. Речення. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні). Види речень за інтонацією (окличні та неокличні). Розділові знаки в кінці речення (*. ? !*), велика літера в першому слові речення.

Зв'язок слів у реченні. Граматична основа речення. Другорядні члени речення. Звертання, однорідні члени речення.

Лапки та тире в реченнях з прямою мовою.

Поняття про складне речення.

Досліджую стилістичні явища

Текст. Заголовок тексту. Будова тексту (зачин, основна частина, кінцівка). Зв'язок між окремими реченнями та частинами тексту. Абзац, його позначення.

Типи та стилі тексту. Удосконалення текстів шляхом заміни в них повторюваних слів синонімами, виправлення мовленнєвих помилок (росіянізмів, слів, ужитих у невластивих їм значеннях), уникнення повторів.

Досліджую орфографічні явища

Поняття про орфографію, орфограму. Дослідження мовного матеріалу з виучуваними орфограмами з метою виявлення закономірностей правопису та самостійних спроб формулювання правил, складання карт знань.

Робота зі словниковими словами

Математична освітня галузь

Домінантою змін у системі початкової освіти України є її модернізація на засадах компетентнісного підходу. Відповідно до Державного стандарту початкової освіти (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 24.07.2019 р. № 688) метою математичної початкової освіти в Проєкті визнано формування в учнів математичної компетентності як ключової в єдності взаємопов'язаних компонентів (знань, умінь і навичок, цінностей і ставлень), інших ключових компетентностей і наскрізних умінь; розвиток математичних здібностей, логічного мислення, креативності, здатності розпізнавати і моделювати процеси та ситуації з повсякденного життя, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності робити усвідомлений вибір і використовувати здобуті знання в повсякденному житті.

Результати навчання і пропонований зміст

1–2-й класи

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
1. Змістова лінія «Математика навколо мене»	
<p>Здобувач освіти: розпізнає серед ситуацій зі свого життя ті, що потребують перелічування об'єктів, вимірювання величин, обчислення [2 МАО 1.1]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>складає</i> задачі певного виду (прості, складені, обернені) на основі ситуацій зі свого життя; <i>обгрунтовує</i> свою думку; - <i>називає</i> вид і структурні елементи задачі — умову й запитання, числові дані та шукане; <i>пояснює</i>, що в умові задачі містяться числові дані, а запитання вказує на шукане; - <i>читає</i> задачу з відповідною інтонацією (робить паузу між умовою й запитанням); - <i>знаходить</i> серед ситуацій зі свого життя ті, що пов'язані з лічбою об'єктів; <i>доводить</i> правильність своєї думки; - <i>розкриває</i> зміст поняття «величина», «іменоване число»; <i>знаходить</i> серед ситуацій зі свого життя ті, що пов'язані з величинами та іменованими числами; <i>доводить</i> правильність своєї думки; - <i>знаходить</i> серед ситуацій зі свого життя ті, що вимагають обчислення; <i>пояснює</i> відмінність між числом і цифрою; - <i>розповідає</i> про натуральне число як результат лічби; <i>визначає</i> склад чисел 2–10; - <i>знаходить</i> попереднє й наступне числа для поданого, «сусідів числа»; - <i>утворює</i> число додаванням одиниці до попереднього й відніманням одиниці від наступного до нього числа; - <i>порівнює</i> числа різними способами — за місцем чисел у числовому ряді, за складом чисел; - <i>записує</i> результат порівняння за допомогою</p>

	<p>відповідних знаків;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>обґрунтовує</i> вибір знака під час порівняння чисел; - <i>розкриває</i> позиційний принцип запису чисел; - <i>перелічує</i> назви розрядів і класів; <i>визначає</i> розрядний склад чисел; - <i>подає</i> число у вигляді суми розрядних доданків; - <i>розуміє</i> позиційне значення цифри в записі числа; - <i>розкриває</i> зміст дій додавання й віднімання, множення та ділення; - <i>називає</i> компоненти та результати дій додавання й віднімання, множення та ділення; - <i>називає</i> та <i>позначає</i> на письмі знаки дій додавання й віднімання, множення та ділення, порівняння; - <i>розуміє</i> число «нуль» як кількісну характеристику порожньої множини, як результат віднімання рівних чисел;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>знає</i> таблиці додавання та віднімання одноцифрових чисел з переходом та без переходу через десяток, множення чисел 2–10, таблиці ділення на числа 2–10; - <i>перелічує</i> властивості дій множення й ділення на 1, 10, 100, множення на нуль, множення нуля на число, ділення нуля на число, ділення рівних чисел; <i>розуміє</i>, що ділення на нуль неможливе; - <i>пояснює</i> сутність ділення на вміщення й ділення на рівні частини; - <i>розрізняє</i> числові рівності й нерівності; <i>читає</i> й <i>записує</i> числові рівності, числові нерівності; <i>пояснює</i>, що рівності й нерівності можуть бути істинними та хибними; - <i>розповідає</i> про числові та буквені вирази; <i>пояснює</i> можливість позначення числа буквою; - <i>пояснює</i>, що таке рівняння [2 МАО 1.1]
<p>Здобувач освіти: аналізує проблемні ситуації свого життя; визначає групу пов'язаних між собою величин для розв'язання повсякденних проблем математичного змісту [2 МАО 1.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>аналізує</i> проблемні ситуації свого життя, які можна розв'язати математичними методами; <i>доводить</i> правильність власної позиції;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розуміє</i>, що числове значення виразу зі змінною залежить від значень, яких набуває змінна [2 МАО 1.2]

Здобувач освіти:

прогнозує результат виконання арифметичних дій [2 МАО 1.3]

Здобувач освіти:

- *прогнозує* результат додавання й віднімання, множення та ділення;
- *зіставляє* одержаний результат лічби об'єктів з прогнозованим [2 МАО 1.3]

Пропонований зміст***Задачі***

Поняття «задача». Структурні елементи задачі: дані й шукане. Зв'язок умови й запитання. Прості задачі на знаходження суми, різниці двох чисел, збільшення та зменшення числа на кілька одиниць, різницеве порівняння, знаходження невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника, на розкриття змісту множення, ділення, на збільшення або зменшення числа в кілька разів, на кратне порівняння чисел. Задачі на знаходження ціни, кількості та вартості товару. Задачі на знаходження маси. Задачі на ділення на рівні частини та на вміщення.

Ознайомлення зі складеною задачею як такою, яку не можна розв'язати однією арифметичною дією.

Задачі на знаходження третього доданка, на знаходження числа за сумою двох інших, на знаходження суми трьох доданків.

Обернена задача.

Задачі з логічним навантаженням.

Компетентнісно зорієнтовані задачі.

Величини

Довжина, маса, місткість, час і грошові одиниці як властивості предметів навколишнього світу.

Іменовані числа.

Лічба предметів. Натуральні числа й нуль

Лічба предметів. Натуральні числа й нуль. Склад чисел 2–10.

Нумерація чисел

Число та цифра. Натуральні числа. Число «нуль» як кількісна характеристика порожньої множини.

Попереднє та наступне числа для поданого, «сусіди числа».

Позиційний принцип запису чисел. Назви розрядів і класів. Розряди та класи. Розрядний склад числа. Розрядні доданки. Нумерація чисел у межах 1 000.

Арифметичні дії

Зміст дій додавання й віднімання, множення та ділення. Знаки арифметичних дій. Назви компонентів і результатів дій додавання, віднімання, множення й ділення. Таблиці додавання та віднімання одноцифрових чисел з переходом і без переходу через десяток, множення чисел 2–10, таблиці ділення на числа 2–10.

Закони додавання та множення.

Властивості множення й ділення на 1, 10, 100; множення на нуль, множення нуля на число; ділення нуля на число. Неможливість ділення на нуль. Ділення рівних чисел. Сутність ділення на вміщення й ділення на рівні частини.

Вирази, рівняння, нерівності

Числові рівності й нерівності: істинні та хибні.

Математичні вирази. Числові та буквені вирази. Порівняння математичних виразів. Рівняння. Нерівності

2. Змістова лінія «Вивчаю математичні процеси та явища»

Здобувач освіти:

перетворює інформацію (почуту, побачену, прочитану) у схему, таблицю, схематичний рисунок [2 MAO 2.1]

Здобувач освіти:

- *моделює* подану інформацію за допомогою відрізків, графів, таблиць, схематичних рисунків;
- *складає* сюжетні задачі за рисунками, схемами, виразами; - *ілюструє* відношення різницевого та кратного порівняння за допомогою рисунків, схем;
- *розуміє* операції додавання й віднімання, множення та ділення за допомогою рисунків, схем [2 MAO 2.1]

<p>Здобувач освіти: обирає послідовність дій для розв'язання проблемної ситуації [2 MAO 2.2]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>знає</i> порядок роботи над задачею, зміст її окремих етапів; - <i>застосовує</i> взаємозв'язок між діями додавання та віднімання, множення й ділення в обчисленнях; - <i>застосовує</i> в обчисленнях переставний закон додавання/множення; - <i>застосовує</i> правило порядку виконання дій у виразах без дужок і з дужками; - <i>розкриває</i> сутність порозрядного додавання й віднімання багатоцифрових чисел без переходу та з переходом через розряд [2 MAO 2.2]
---	---

<p>Здобувач освіти: обирає числові дані, необхідні й достатні для відповіді на конкретне запитання; визначає дію/дії для розв'язання проблемної ситуації, виконує її/їх [2 MAO 2.3]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>визначає</i> числові й буквені дані, необхідні й достатні для відповіді на запитання задачі; - <i>розв'язує</i> прості задачі на знаходження суми, різниці двох чисел; на збільшення та зменшення числа на кілька одиниць, різницеве порівняння; на знаходження невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника; на розкриття змісту множення, ділення; на збільшення або зменшення числа в кілька разів, на кратне порівняння чисел; задачі, що подані в непрямій формі; - <i>розв'язує</i> обернені задачі; задачі на 2–3 дії (додавання й віднімання), що є комбінаціями простих задач тих видів, які вже вивчили; - <i>усно формулює</i> повну відповідь на запитання задачі; <i>записує</i> розв'язування задачі: умову задачі в стислому вигляді, розв'язання задачі, коротку відповідь; - <i>обчислює</i> значення виразів (з дужками та без них) на 2–3 дії одного або різних ступенів; <i>порівнює</i> математичні вирази на основі порівняння їх значень; - <i>обгрунтовує</i> вибір дії, за допомогою якої розв'язується задача; <i>застосовує</i> в обчисленнях правила знаходження невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника, множника, діленого, дільника; - <i>обгрунтовує</i> сутність розв'язування рівняння, знаходження коренів рівняння; <i>пояснює</i>, що рівняння може мати один корінь, безліч коренів або не мати коренів [2 MAO 2.3]
--	--

Пропонований зміст

Задачі

Етапи роботи над задачею: ознайомлення з текстом задачі, виділення з нього умови та запитання, числових даних і шуканого, об'єкта (об'єктів) задачі. Аналіз задачі. Допоміжна модель задачі: короткий запис, моделювання ситуації, що описана, за допомогою схематичних рисунків, підбір і обґрунтування арифметичної дії для розв'язування задачі, запис розв'язання, формулювання й запис відповіді задачі.

Арифметичні дії

Переставний, розподільний, сполучний закони додавання та множення. Взаємозв'язок дій додавання й віднімання, множення та ділення. Прийоми додавання й віднімання в межах 1 000. Додавання суми до числа. Віднімання суми від числа. Правила знаходження невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника, множника, діленого, дільника.

Вирази, нерівності, рівняння

Порядок виконання дій у виразах без дужок і з дужками. Обчислення значень виразів зі змінною на одну та дві дії.

Рівняння та його розв'язування. Знаходження коренів рівняння. Кількість розв'язків рівняння: один, безліч, жодного

3. Змістова лінія «Критично оцінюю дані та власну математичну діяльність»

Здобувач освіти:

Визначає достатність

Здобувач освіти:

- *аналізує* текст задачі з метою визначення наявності всіх даних

даних для розв'язання проблемної ситуації [2 МАО 3.1]

для її розв'язування;
- *розуміє*, що для відповіді на запитання задачі може бракувати числових даних;
- *моделює* відношення кратного порівняння чисел; - *перетворює* хибні числові рівності та нерівності на істинні; - *розкриває* суть алгоритму розв'язування винахідницької задачі, виявляє суперечності [2 МАО 3.1]

<p>Здобувач освіти: визначає шляхи розв'язання проблемної ситуації [2 MAO 3.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>розв'язує</i> складені задачі за планом, за діями з поясненням, за допомогою виразу; - <i>використовує</i>, якщо можливо, різні способи розв'язування задач; - <i>обирає</i> доцільний спосіб обчислення для конкретного випадку; - <i>порівнює</i> математичні вирази різними способами, зокрема на основі перетворення суми однакових доданків на добуток, переставного та сполучного законів додавання/множення; - <i>застосовує</i> метод міркувань без виконання арифметичних дій, метод добору для розв'язування нестандартних задач; - <i>застосовує</i> метод організованого перебору варіантів, табличний метод, метод графів, метод міркувань, метод міркувань від супротивного, метод схематичного малюнка для розв'язування комбінаторних задач [2 MAO 3.2]</p>
<p>Здобувач освіти: зіставляє одержаний результат з прогнозованим [2 MAO 3.3]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>передбачає</i> приблизний результат розв'язування задачі; - <i>добирає</i> доцільний спосіб обчислення для конкретного випадку; - <i>визначає</i> та <i>моделює</i> ідеальний кінцевий результат [2 MAO 3.3]</p>
<p>Здобувач освіти: перевіряє правильність результату арифметичної дії; виявляє та виправляє помилки [2 MAO 3.4]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>перевіряє</i> різні способи розв'язування задачі; - <i>перевіряє</i> додавання відніманням, а віднімання — додаванням; множення — діленням, а ділення — множенням; - <i>знаходить</i> помилки в математичних обчисленнях, <i>усуває</i> їх, виконуючи необхідні дії [2 MAO 3.4]</p>
<p>Пропонований зміст Задачі Розв'язування простих та складених задач, комбінаторних задач і задач із логічним навантаженням різними способами. Перевірка правильності розв'язування задачі. Розв'язування нестандартних задач методом організованого перебору варіантів, табличним методом, методом графів, міркувань, схематичного малюнка тощо. Арифметичні дії, вирази, рівняння Залежність результатів арифметичних дій від зміни одного з компонентів за сталого іншого компонента. Перевірка правильності виконання дій додавання й віднімання, множення та ділення.</p>	

Перевірка правильності розв'язування рівняння, знаходження розв'язків нерівності

4. Змістова лінія «Досліджую навколишній світ засобами математики»

<p>Здобувач освіти: визначає істотні, спільні й відмінні ознаки об'єктів навколишнього світу; порівнює, об'єднує в групу й розподіляє на групи за спільною ознакою [2 MAO 4.1]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>визначає</i> множину як сукупність предметів, що мають спільну ознаку; - <i>розпізнає</i> предмети за розміром, формою, призначенням, кольором тощо; - <i>визначає</i> спільні та відмінні ознаки об'єктів навколишнього світу; - <i>уживає</i> в мовленні слова «кожний», «крім», «один із», «хоча б один», «усі», «деякі»; <i>порівнює</i> предмети за вказаними ознаками; - <i>пояснює</i> зміст сполучників «і» та «або»; <i>будує</i> судження з використанням відповідних сполучників «і», «або», «якщо... то...»; - <i>визначає</i> розташування предметів, чисел відносно вказаного («стоїть перед», «стоїть після», «стоїть між»; «попереду», «позаду»); - <i>встановлює</i> відповідні відношення між предметами: більший, ніж; менший, ніж; найбільший; найменший; однакові; коротший, ніж; довший за; найдовший; найкоротший; однакові за довжиною тощо; - <i>порівнює</i> й <i>упорядковує</i> предмети за розміром, довжиною, висотою, товщиною та кількістю; - <i>знає</i> слова-ознаки відношень різницевого порівняння; - <i>розуміє</i> сутність відношення між числами «більше на...», «менше на...»; - <i>виконує</i> практичні дії для утворення множин і підмножин; - <i>виконує</i> практичні дії для обчислення відстані між об'єктами, периметра об'єкта [2 MAO 4.1]
<p>Здобувач освіти: рачує об'єкти, позначає числом результат лічби; порівнює числа в межах сотні та впорядковує їх [2 MAO 4.2]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>рачує</i> за правилами лічби предмети в просторі (розташовані послідовно, хаотично, по колу); - <i>зіставляє</i> предметні множини за кількістю елементів способом складання пар; - <i>пояснює</i> сутність кількісної та порядкової лічби; <i>визначає</i> кількість елементів сукупності (множини); - <i>установлює</i> порядковий номер об'єкта в заданому напрямку лічби; <i>уживає</i> в мовленні відповідні кількісні й порядкові числівники; - <i>називає</i> числа в прямому й зворотному порядку в межах 1 000; - <i>розуміє</i> десятків як лічильну одиницю; <i>лічить</i> десятками в межах мільйона [2 MAO 4.2]
<p>Здобувач освіти: обчислює усно зручним для себе способом у</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>застосовує</i> прийоми обчислення в межах 1 000 на основі знання нумерації чисел: додає й віднімає багатоцифрові числа;</p>

<p>навчальних і практичних ситуаціях [2 MAO 4.3]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>пояснює</i> сутність прийомів усного додавання й віднімання чисел частинами, порозрядного, способом округлення; - <i>застосовує</i> правила додавання числа до суми, віднімання числа від суми в обчисленнях у межах 1 000; - <i>володіє</i> обчислювальними навичками додавання й віднімання, множення та ділення [2 MAO 4.3]
<p>Здобувач освіти: орієнтується на площині і в просторі; описує або зображує схематично розміщення, напрямок і рух об'єктів [2 MAO 4.4]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>орієнтується</i> на площині та в просторі (на аркуші паперу, на класній дошці, у класній кімнаті, на подвір'ї тощо); <i>установлює</i> відношення між предметами, що розміщені на площині та в просторі (лівіше, правіше, вище, нижче тощо); - <i>розміщує</i> та <i>переміщує</i> предмети в заданих напрямках; <i>визначає</i> взаємне розміщення предметів; - <i>креслить</i> точку, пряму, криву, промінь, відрізок, многокутники, коло; - <i>будує</i> прямі лінії, промені, відрізки за допомогою лінійки; кути за допомогою косинця, транспортира; - <i>позначає</i> точки й відрізки буквами [2 MAO 4.4]
<p>Здобувач освіти: розпізнає знайомі геометричні площинні та об'ємні фігури серед об'єктів навколишнього світу, на рисунках [2 MAO 4.5]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>визначає</i> форму предметів; <i>розпізнає</i> й <i>описує</i> предмети за формою; - <i>розрізняє</i> геометричні фігури на площині: пряму, криву, промінь, відрізок, коло, круг, многокутники; у просторі: куб, куля, конус, піраміда, циліндр; - <i>позначає</i> й <i>називає</i> геометричні фігури буквами латинського алфавіту; - <i>називає</i> вершини та сторони многокутників; - <i>виділяє</i> геометричні фігури на кресленні; <i>пояснює</i> належність геометричної фігури до певного виду многокутників; - <i>визначає</i> криві та прямі лінії; паралельні та перпендикулярні прямі; види кутів: прямі, гострі, тупі та розгорнуті; рівні відрізки; - <i>знаходить</i> точку перетину прямих; - <i>перелічує</i> види многокутників та їхні елементи; - <i>розрізняє</i> замкнену та незамкнену ламану лінії; - <i>знаходить</i> ланки ламаної; <i>визначає</i> довжину ламаної; - <i>пояснює</i>, що коло — це замкнена крива; круг — це частина площини, обмежена колом; - <i>визначає</i> за рисунком елементи кола, круга; - <i>розрізняє</i> коло і круг за істотними ознаками; <p>- <i>пояснює</i>, що квадрат — це прямокутник, у якого всі сторони рівні [2 MAO 4.5]</p>

<p>Здобувач освіти: конструює площинні та об'ємні фігури з</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>моделює</i> геометричні фігури з підручного матеріалу; - <i>конструює</i> геометричну фігуру з інших фігур — трикутників,</p>
<p>підручного матеріалу, створює макети реальних та уявних об'єктів [2 МАО 4.6]</p>	<p>чотирикутників тощо [2 МАО 4.6]</p>
<p>Здобувач освіти: вимірює величини за допомогою підручних засобів і вимірювальних приладів [2 МАО 4.7]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>визначає</i> одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр, кілометр), одиниці вимірювання маси (грам, кілограм, центнер, тонна), місткості (літр), грошові одиниці (копійка, гривня), час (секунда, хвилина, година, доба, тиждень, місяць, сезон, квартал, рік, століття) і співвідношення між ними; - <i>записує</i> результати вимірювання величин; - <i>перетворює</i> складені іменовані числа на прості та прості на складені; - <i>порівнює</i> іменовані числа; - <i>виконує</i> дії додавання, віднімання, множення й ділення з іменованими числами; - <i>вимірює</i> довжину предметів; довжину відрізка за допомогою лінійки; градусну міру кута за допомогою транспортира; - <i>порівнює</i> довжини відрізків «на око», накладанням; за результатами їх вимірювання; предмети за масою «на руку»; об'єкти за місткістю; - <i>визначає</i> час за годинником; - <i>виконує</i> найпростіші розрахунки з використанням монет і купюр; - <i>застосовує</i> правила знаходження довжини ламаної, периметра многокутника [2 МАО 4.7]</p>
<p>Здобувач освіти: установлює залежність між компонентами і результатом арифметичної дії [2 МАО 4.8]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>застосовує</i> взаємозв'язок між діями додавання й віднімання під час віднімання з переходом через десяток; - <i>пояснює</i> залежність результатів дій додавання й віднімання від зміни одного з компонентів; залежність значення добутку від зміни одного з множників; залежність значення частки від зміни діленого або дільника [2 МАО 4.8]</p>

Пропонований зміст

Лічба предметів

Об'єднання предметів у групу за спільною ознакою або розбиття групи предметів на підгрупи за спільною ознакою.

Сукупність предметів зі спільною ознакою (множина).

Кількість елементів сукупності (множини). Лічба. Правила лічби. Назви чисел у межах 1 000. Лічба в межах мільйона.

Порівняння предметних множин за кількістю елементів.

Практичні дії з предметними множинами — об'єднання, вилучення. Порядкова лічба. Порядкові відношення.

Величини

Одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр, кілометр), маси (грам, кілограм, центнер, тонна), місткості (літр), грошові одиниці (копійка, гривня), часу (секунда, хвилина, година, доба, тиждень, місяць, сезон, квартал, рік, століття). Групи взаємопов'язаних величин. Залежність між величинами.

Запис результатів вимірювання величин.

Перетворення складених іменованих чисел на прості та простих — на складені. Порівнювання іменованих чисел.

Арифметичні дії з величинами.

Вимірювання довжини предметів, відрізка за допомогою лінійки; градусної міри кута за допомогою транспортира.

Порівнювання довжини відрізків «на око», накладанням; за результатами їх вимірювання; предметів за масою «на руку»; об'єктів за місткістю. Найпростіші розрахунки з використанням монет і купюр. Визначення часу за годинником.

Просторові відношення. Геометричні фігури

Взаємне розміщення предметів на площині та в просторі: попереду, позаду, поруч, угорі, унизу, по центру; ліворуч, праворуч, між; під, над, на.

Напрямки руху: справа наліво, зліва направо, зверху вниз, знизу вгору. Геометрія. Евклідова геометрія. Геометричні фігури: точка, лінія, пряма, крива, промінь, відрізок, ламана, багатокутники (трикутник, чотирикутник, п'ятикутник, шестикутник тощо), коло, круг.

Просторові фігури: куб, куля, конус, циліндр.

Позначення точок і відрізків буквами. Вимірювання довжини відрізків. Креслення відрізків заданої довжини.

Задачі на конструювання геометричних фігур.

Паралельні та перпендикулярні прямі. Перетин прямих. Точки перетину прямих. Кути багатокутника. Прямий, гострий, тупий та розгорнутий кути.

Транспортир. Вимірювання кутів транспортиром.

Ламана, ланки ламаної. Замкнена та незамкнена ламана лінія. Довжина ламаної.

Многокутник та його елементи: вершини, сторони, кути. Многокутники: трикутник, чотирикутник, п'ятикутник, шестикутник. Периметр многокутника. Правила знаходження периметра прямокутника (квадрата), трикутника. Прямокутник. Прямокутник і його елементи. Властивість протилежних сторін прямокутника. Квадрат. Побудова прямокутників. Трикутник. Трикутник і його елементи.

Коло, круг та їх елементи. Центр кола, круга, радіус, діаметр.

Периметр многокутників

**Результати навчання і пропонований зміст
3–4-й класи**

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
1. Змістова лінія «Математика навколо мене»	
Здобувач освіти: розпізнає серед	Здобувач освіти: - <i>читає</i> задачу з відповідною інтонацією (робить паузу між умовою

життєвих ситуацій ті, що стосуються кількісних відношень/форм об'єктів навколишнього світу [4 МАО 1.1]

- й запитанням);
- *знаходить* серед ситуацій зі свого життя ті, що пов'язані з лічбою об'єктів; із величинами та іменованими числами;
 - *доводить* правильність своєї думки;
 - *називає* вид і структурні елементи задачі — умову й запитання, числові дані та шукане; *пояснює*, що в умові задачі містяться числові дані, а запитання вказує на шукане;
 - *розповідає* про натуральне число як результат лічби; - *розкриває* позиційний принцип запису чисел;
 - *перелічує* назви класів і розрядів багатоцифрових чисел ; - *знає* назви розрядних чисел (круглих тисяч);
 - *називає* розрядні (круглі) числа в прямому й зворотному порядку від будь-якого числа до вказаного;
 - *визначає* розрядний склад чисел;
 - *визначає* загальну кількість одиниць певного розряду та класу в числі;
 - *записує* багатоцифрове число у вигляді суми розрядних доданків; - *записує* арабські цифри римськими;
 - *записує* результат порівняння чисел за допомогою відповідних знаків; *обґрунтовує* вибір знака під час порівняння чисел; - *називає* додатні та від'ємні числа, наводить приклади цих чисел серед життєвих ситуацій;
 - *розкриває* зміст поняття «величина», «іменоване число»; - *знає* назви одиниць вимірювання довжини, маси, часу, вартості, площі, об'єму; *називає* одиниці вимірювання швидкості; - *розкриває* зміст дій додавання й віднімання, множення та ділення, піднесення до степеня;
 - *називає* та *позначає* на письмі знаки дій додавання й віднімання, множення та ділення, порівняння;
 - *називає* компоненти та результати дій додавання й віднімання, множення та ділення, піднесення до степеня;
 - *розуміє* спосіб одержання дробу та дріб як частку двох натуральних чисел;
 - *знає* означення чисельника й знаменника дробу; *читає* й *записує* дроби;
 - *розрізняє* дроби, які дорівнюють 1; мішані числа;
 - *розуміє* число «нуль» як кількісну характеристику порожньої множини, як результат віднімання рівних чисел;
 - *перелічує* властивості дій множення й ділення на 1, 10, 100, множення на нуль, множення нуля на число, ділення нуля на число, ділення рівних чисел;
 - *розуміє*, що ділення на нуль неможливе;
 - *пояснює*, що таке дріб, рівняння, вираз, числова нерівність;
 - *розрізняє* числові рівності й нерівності; *читає* й *записує* числові рівності, числові нерівності; *пояснює*, що рівності й нерівності можуть бути істинними або хибними;

	<p>- <i>розповідає</i> про числові та буквені вирази; <i>пояснює</i> можливість позначення числа буквою [4 MAO 1.1]</p>
<p>Здобувач освіти: аналізує проблемні ситуації, що виникають у житті; описує проблемні життєві ситуації за допомогою групи величин, які пов'язані між собою [4 MAO 1.2]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>аналізує</i> проблемні життєві ситуації, які можна розв'язати математичними методами; <i>доводить</i> правильність власної позиції; <i>здійснює</i> аналіз змісту задачі; - <i>називає</i> особливості прямолінійного руху двох тіл в одному напрямку, назустріч одне одному та в протилежних напрямках; - <i>застосовує</i> співвідношення між одиницями вимірювання величин під час розв'язування пізнавальних і практично зорієнтованих задач; - <i>установлює</i> залежність результатів арифметичних дій від зміни одного з компонентів; - <i>установлює</i> співвідношення між розрядними одиницями кожного класу багатоцифрового числа; - <i>розуміє</i>, що числове значення виразу зі змінною залежить від значень, яких набуває змінна; - <i>розуміє</i>, що нерівність зі змінною (рівняння) може не мати розв'язків, мати один, кілька або безліч розв'язків [4 MAO 1.2]
<p>Здобувач освіти: прогнозує результат розв'язання проблемної ситуації з урахуванням власного досвіду [4 MAO 1.3]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>прогнозує</i> результат додавання й віднімання, множення та ділення; ділення з остачею; - <i>прогнозує</i> кількість цифр у сумі, різниці, добутку, частці; - <i>прогнозує</i> результати зміни відстані між тілами за одиницю часу; - <i>прогнозує</i> очікуваний результат задачі; - <i>прогнозує</i> результати спостережень/дослідів [4 MAO 1.3]
<p>2. Змістова лінія «Вивчаю математичні процеси та явища»</p>	

<p>Здобувач освіти: перетворює інформацію (почуту, побачену, прочитану) різними способами в схему, таблицю, схематичний рисунок [4 МАО 2.1]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розуміє й використовує</i> в різних життєвих ситуаціях інформацію з таблиць та лінійних діаграм; <i>упорядковує</i> дані описаних подій; - <i>обирає</i> дані, необхідні й достатні для розв'язування проблемної ситуації; <i>користується</i> даними під час розв'язування сюжетних задач; - <i>моделює</i> подану інформацію за допомогою відрізків, графів, таблиць, схематичних рисунків; - <i>складає</i> сюжетні задачі за рисунками, схемами, виразами; - <i>використовує</i> схематичні рисунки, різні варіанти короткого запису задач (схеми, таблиці, креслення); - <i>моделює</i> прямолінійний рух двох тіл; - <i>розуміє</i> операції додавання й віднімання, множення та ділення за допомогою рисунків, схем; - <i>розрізняє</i> типи діаграм: кругові, стовпчасті та лінійні; - <i>читає</i> таблиці, лінійні, кругові та стовпчасті діаграми; - <i>добудовує</i> лінійні, кругові та стовпчасті діаграми; - <i>порівнює й узагальнює</i> дані, уміщені в таблицях, на діаграмах;
	<ul style="list-style-type: none"> - <i>обирає</i> дані, необхідні й достатні для розв'язання проблемної ситуації; <i>користується</i> даними під час розв'язування сюжетних задач; - <i>читає й записує</i> правильні та неправильні дробі за поданими рисунками, діаграмами [4 МАО 2.1]
<p>Здобувач освіти: обирає спосіб (способи) розв'язання проблемної ситуації [2 МАО 2.2]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розпізнає</i> типову задачу й <i>актуалізує</i> спосіб її розв'язування; <i>знає</i> порядок роботи над задачею, зміст її окремих етапів; - <i>розв'язує</i> задачі різними способами: знаходженням однакової величини, способом відношень; - <i>розкриває</i> сутність порозрядного додавання й віднімання багатоцифрових чисел без переходу та з переходом через розряд; <i>знає</i> спосіб заміни числа сумою розрядних доданків; - <i>порівнює</i> багатоцифрові числа різними способами (спосіб порозрядного або покласового порівняння, на основі слідування чисел у натуральному ряді); - <i>застосовує</i> до обчислень правило знаходження невідомого компонента арифметичної дії; алгоритм ділення з остачею; правила порядку виконання дій у виразах без дужок і з дужками; - <i>застосовує</i> в обчисленнях переставний,

	розподільний і сполучний закони додавання та множення [2 MAO 2.2]
<p>Здобувач освіти: обирає дані, необхідні й достатні для розв'язання проблемної ситуації; обґрунтовує вибір дій для розв'язання проблемної ситуації; розв'язує проблемну ситуацію різними способами [4 MAO 2.3]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>визначає</i> числові й буквені дані, необхідні й достатні для відповіді на запитання задачі; усно <i>формулює</i> повну відповідь на запитання задачі; - <i>записує</i> розв'язування задачі: умову задачі в стислому вигляді, розв'язання задачі, коротку відповідь; - <i>розв'язує</i> задачі різними способами; <i>обґрунтовує</i> вибір дії, за допомогою якої розв'язується задача; - <i>розв'язує</i> обернені задачі; задачі на 2–4 дії (додавання й віднімання, множення та ділення), що є комбінаціями простих задач тих видів, які вже вивчили; - <i>розв'язує</i> задачі з буквеними даними способом складання виразу; - <i>обчислює</i> значення виразів (з дужками та без них) на 2–4 дії одного або різних ступенів; - <i>застосовує</i> в обчисленнях правила знаходження невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника, множника, діленого, дільника; - <i>обґрунтовує</i> сутність розв'язування рівняння, знаходження коренів рівняння; <i>пояснює</i>, що рівняння може мати один корінь, безліч коренів або не мати коренів; - <i>розв'язує</i> рівняння з однією змінною, у яких права частина є числовим виразом, один компонент є числовим виразом; - <i>розуміє</i>, що складена задача може бути розв'язана за допомогою рівняння [4 MAO 2.3]

Пропонований зміст

Задачі

Етапи роботи над задачею: ознайомлення з текстом задачі, виділення з нього умови та запитання, числових даних і шуканого, об'єкта (об'єктів) задачі. Аналіз задачі. Допоміжна модель задачі: короткий запис, моделювання ситуації, що описана, за допомогою схематичних рисунків, підбір і обґрунтування арифметичної дії для розв'язування задачі, запис розв'язання, формулювання й запис відповіді задачі. ***Арифметичні дії***

Взаємозв'язок дій додавання й віднімання, множення та ділення.

Переставний, розподільний, сполучний закони додавання та множення. Прийоми усного додавання й віднімання, множення й ділення в межах мільйона. Знаходження невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника, множника, діленого, дільника. Додавання й віднімання на основі нумерації багатоцифрових чисел.

Письмове додавання й віднімання багатоцифрових чисел з переходом через розряд. Письмове додавання трьох доданків.

Письмове множення й ділення багатоцифрових чисел на одноцифрове; на розрядні одиниці 1, 10, 100; на кругле число; на багатоцифрове число.

Письмове ділення з остачею.

Ознаки подільності на 2, 5, 10.

Піднесення до степеня.

Знаходження дробу від числа. Знаходження числа за величиною його дробу. Додавання й віднімання дробів з однаковими знаменниками.

Раціональні прийоми обчислень.

Вирази, нерівності, рівняння

Порядок виконання дій у виразах без дужок і з дужками. Обчислення значень виразів зі змінною на одну та дві дії.

Рівняння та його розв'язування. Знаходження коренів рівняння. Кількість розв'язків рівняння: один, безліч, жодного.

Рівняння, у яких один із компонентів дії є виразом зі змінною (ознайомлення). Нерівності з однією змінною.

Робота з даними

Виділення та впорядкування даних за певною ознакою.

Задачі міжпредметного змісту на роботу з даними.

Діаграми. Типи діаграм: кругові, стовпчасті та лінійні. Читання діаграм. Добудова лінійних та стовпчастих діаграм

3. Змістова лінія «Критично оцінюю дані та власну математичну діяльність»

<p>Здобувач освіти: використовує відомі засоби добору необхідних даних для розв'язання проблемної ситуації [4 MAO 3.1]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>аналізує</i> текст задачі з метою визначення наявності всіх даних для її розв'язування; - <i>розуміє</i>, що для відповіді на запитання задачі може бракувати числових даних; - <i>використовує</i> різні форми запису розв'язання задачі (за діями, виразом або рівнянням); - <i>перетворює</i> хибні числові рівності та нерівності на істинні; - <i>розкриває</i> суть алгоритму розв'язування винахідницької задачі, виявляє суперечності [4 MAO 3.1]</p>
---	---

<p>Здобувач освіти: досліджує різні шляхи розв'язання проблемної ситуації, обирає раціональний шлях її розв'язання [4 MAO 3.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>розв'язує</i> складені задачі за планом, за діями з поясненням, за допомогою виразу; - <i>використовує</i>, якщо можливо, різні способи розв'язування задач; - <i>обирає</i> доцільний спосіб обчислення для конкретного випадку; - <i>порівнює</i> математичні вирази різними способами, зокрема на основі перетворення суми однакових доданків на добуток, переставного та сполучного законів додавання/множення; за місцем чисел у числовому ряді, за складом чисел; - <i>порівнює</i> математичні вирази на основі порівняння їх значень; - <i>застосовує</i> метод міркувань без виконання арифметичних дій, метод добору, метод організованого перебору варіантів, табличний метод, метод графів, метод міркувань від супротивного, метод схематичного малюнка для розв'язування нестандартних задач [4 MAO 3.2]</p>
---	--

<p>Здобувач освіти: зіставляє одержаний результат з прогнозованим [4 MAO 3.3]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>передбачає</i> приблизний результат розв'язування задачі; - <i>установлює</i> послідовність розв'язування задачі; - <i>визначає</i> та <i>моделює</i> ідеальний кінцевий результат під час розв'язування винахідницьких задач; - <i>планує</i> послідовність виконання дій у письмових та усних обчисленнях [4 MAO 3.3]</p>
--	---

<p>Здобувач освіти: перевіряє правильність розв'язання проблемної ситуації різними способами; виявляє та виправляє помилки [4 МАО 3.4]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>перевіряє</i> різні способи розв'язування задачі; <i>добирає</i> доцільний спосіб обчислення для конкретного випадку; - <i>перевіряє</i> додавання відніманням, а віднімання — додаванням; множення — діленням, а ділення — множенням; - <i>перевіряє</i> правильність виконання ділення з остачею; - <i>обґрунтовує</i> результат порівняння чисел і величин; - <i>визначає</i> істинні та хибні рівності й нерівності; - <i>складає</i> істинні рівності й нерівності за предметними множинами; - <i>перевіряє</i> корінь рівняння; правильність розв'язку задачі різними способами (складанням і розв'язуванням обернених задач, розв'язуванням іншим способом, на основі відповідності одержаного результату прикидки) [4 МАО 3.4]</p>
---	--

Пропонований зміст

Задачі

Розв'язування простих та складених задач, комбінаторних задач і задач із логічним навантаженням різними способами. Методи міркувань, добору, метод організованого перебору варіантів, табличний метод, метод графів, метод міркувань від супротивного, метод схематичного малюнка.

Перевірка правильності розв'язування задачі різними способами (складанням і розв'язуванням обернених задач, розв'язуванням іншим способом, на основі відповідності одержаного результату прикидки).

Арифметичні дії, вирази, рівняння

Залежність результатів арифметичних дій від зміни одного з компонентів за сталого іншого

компонента.

Перевірка правильності виконання дій додавання й віднімання, множення та ділення. Перевірка правильності розв'язування рівняння, знаходження розв'язків нерівності. Істинні та хибні нерівності/рівності

4. Змістова лінія «Досліджую навколишній світ засобами математики»

<p>Здобувач освіти: визначає істотні, спільні та відмінні ознаки математичних об'єктів; порівнює, узагальнює і класифікує об'єкти за суттєвою ознакою [4 МАО 4.1]</p>	<p>Здобувач освіти: - класифікує числа на одноцифрові, двоцифрові, трицифрові, чотирицифрові, п'ятицифрові, шестицифрові; - порівнює багатоцифрові числа; дроби з однаковими знаменниками; мішані числа; іменовані числа (величини); - порівнює предмети за площею способом накладання, «на око», вимірюванням; - виконує аналітичні, синтетичні міркування в процесі розв'язування задачі; - класифікує кути (прямі, гострі, тупі, розгорнуті); - класифікує трикутники (за кутами: гострі, прямі та тупокутні; за сторонами: рівносторонні, рівнобедрені, різносторонні); - здійснює практичні дії для обчислення відстані між об'єктами, периметра та об'єму предмета [4 МАО 4.1]</p>
<p>Здобувач освіти: установлює кількість об'єктів; позначає результат лічби числом; порівнює числа в межах мільйона та впорядковує їх [4 МАО 4.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - рахує за правилами лічби предмети в просторі (розташовані послідовно, хаотично, по колу); - пояснює сутність кількісної та порядкової лічби; - установлює послідовність чисел у межах мільйона; порівнює числа в межах мільйона; - розуміє десятку, сотню, тисячу як лічильну одиницю; - називає числа в прямому й зворотному порядку в межах 10 000; - утворює багатоцифрові числа шляхом прилічування/відлічування по 1 до/від попереднього/наступного числа [4 МАО 4.2]</p>
<p>Здобувач освіти: обчислює усно й письмово в різних життєвих ситуаціях [4 МАО 4.3]</p>	<p>Здобувач освіти: - виконує дії додавання й віднімання багатоцифрових чисел на основі нумерації; - володіє навичкою табличного множення та ділення; - володіє навичкою позатабличного множення та ділення чисел у межах мільйона; - виконує ділення з остачею; розуміє, що остача має бути меншою за дільник; - володіє навичками усного додавання й віднімання, множення й ділення в межах мільйона; - застосовує алгоритм письмового множення двоцифрового й трицифрового числа на одноцифрове з розгорнутим поясненням; алгоритм письмового ділення на одноцифрове число з розгорнутим поясненням; - володіє прийомами множення й ділення чисел на розрядні одиниці; на кругле число;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>застосовує</i> прийоми раціональних обчислень; - <i>знаходить</i> число, яке в кілька разів більше/менше за подане; - <i>застосовує</i> в обчисленнях правило знаходження дробу від числа та числа за величиною його дробу під час розв'язування практично зорієнтованих завдань; - <i>володіє обчислювальними навичками</i> письмового множення та ділення багатоцифрового числа на одноцифрове; на двоцифрове число; на трицифрове число; - <i>виконує</i> арифметичні дії з іменованими числами; - <i>виконує</i> множення круглих (розрядних) чисел на одноцифрове число на основі укрупнення розрядних одиниць або за допомогою правила множення добутку на число; - <i>виконує</i> ділення круглих чисел на одноцифрове число на основі укрупнення розрядних одиниць або за допомогою правила ділення добутку на число; - <i>застосовує</i> правила додавання й віднімання дробів з однаковими знаменниками [4 MAO 4.3]
<p>Здобувач освіти: орієнтується на площині та в просторі, рухається за визначеним маршрутом; планує маршрути пересування [4 MAO 4.4]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>орієнтується</i> на площині та в просторі (на аркуші паперу, на класній дошці, у класній кімнаті, на подвір'ї тощо); - <i>розміщує</i> та <i>переміщує</i> предмети в заданих напрямках; <i>рухається</i> за визначеним маршрутом; планує маршрут пересування; - <i>установлює</i> відношення між предметами, що розміщені на площині та в просторі [4 MAO 4.4]</p>

<p>Здобувач освіти: розпізнає знайомі геометричні фігури у фігурах складної форми [4 МАО 4.5]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розрізняє</i> геометричні фігури — пряму, криву, промінь, відрізок, круг, багатокутники; <i>позначає</i> й <i>називає</i> геометричні фігури буквами латинського алфавіту; - <i>називає</i> елементи геометричних фігур на площині та в просторі; - <i>визначає</i> криві та прямі лінії; паралельні та перпендикулярні прямі; види кутів: прямі, гострі, тупі та розгорнуті; рівні відрізки; - <i>розрізняє</i> замкнену та незамкнену ламану лінію; - <i>знаходить</i> ланки ламаної; <i>визначає</i> довжину ламаної; - <i>перелічує</i> види багатокутників та їхні елементи; - <i>називає</i> істотні ознаки прямокутника (квадрата) ; - <i>пояснює</i>, що квадрат — це прямокутник, у якого всі сторони рівні; - <i>пояснює</i>, що коло — це замкнена крива; круг — це частина площини, обмежена колом; <i>визначає</i> за рисунком елементи кола, круга; - <i>розрізняє</i> коло і круг за істотними ознаками; - <i>використовує</i> властивості протилежних сторін прямокутника під час розв’язування практичних задач; - <i>розпізнає</i> елементи прямокутного паралелепіпеда, куба — ребро, бічну грань, основу, вершину [4 МАО 4.5]
--	--

<p>Здобувач освіти: створює з геометричних фігур різні конструкції; будує площинні фігури за заданими розмірами [4 МАО 4.6]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>моделює</i> геометричні фігури; - <i>конструює</i> геометричну фігуру з інших фігур — трикутників, чотирикутників тощо; - <i>будує</i> пряму, криву, промінь, відрізок, ламану, коло, прямокутник/квадрат; - <i>креслить</i> кути за допомогою транспортира, прямі кути за допомогою косинця; - <i>проводить</i> за допомогою транспортира бісектрису кута; - <i>будує</i> коло, круг за заданими значеннями радіуса, діаметра [4 МАО 4.6]
--	--

Здобувач освіти:

визначає спільну властивість об'єктів навколишнього світу та інтерпретує її як величину для вимірювання та порівняння [4 MAO 4.7]

Здобувач освіти:

- *визначає* одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр, кілометр), маси (грам, кілограм, центнер, тонна), місткості (літр), грошові одиниці (копійка, гривня), часу (секунда, хвилина, година, доба, тиждень, місяць, сезон, квартал, рік, століття) і співвідношення між ними;
- *перетворює* більші одиниці вимірювання величин на менші й навпаки; складені іменовані числа на прості та прості на складені; - *вимірює* та *порівнює* величини: довжину, масу, місткість, час; - *виконує* додавання й віднімання іменованих чисел, множення й ділення іменованих чисел, поданих в одиницях вимірювання довжини, маси, на одноцифрове число;
- *знає* назви й позначення одиниць вимірювання швидкості :;;; км км км м м м
□□□□□□;
год хв с год хв с
- *розуміє* швидкість рухомого тіла як шлях, пройдений ним за одиницю часу;
- *розуміє*, що рух тіл описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: шлях, швидкість і час;
- *застосовує* формули знаходження швидкості, часу, шляху під час розв'язування практично зорієнтованих задач;
- *розуміє* площу як властивість плоских фігур;
- *знає* одиниці вимірювання площі (мм², см², дм², м², км², а, га) та співвідношення між ними;
- *визначає* площу плоскої фігури за допомогою палетки; - *користується* в життєвих ситуаціях формулою обчислення площі прямокутника (квадрата);
- *знаходить* довжину однієї сторони прямокутника за відомими площею та іншою стороною;
- *розв'язує* практично зорієнтовані задачі на знаходження площі об'єкта прямокутної форми;
- *має уявлення* про симетрію та симетричні фігури; *будує* симетричні фігури;
- *має уявлення* про шкалу, ціну ділення шкали, види шкал; - *має уявлення* про координатну площину; *знаходить* координати

точки;

- *розпізнає* паралельні, перпендикулярні прямі;
- *класифікує* трикутники на прямокутні, гострокутні, тупокутні; різносторонні, рівнобедрені та рівносторонні;
- *має уявлення* про катет і гіпотенузу прямокутного трикутника; - *обчислює* суму кутів трикутника [4 MAO 4.7]

<p>Здобувач освіти: використовує залежність між компонентами і результатом арифметичної дії для розв'язання проблемної ситуації; використовує буквену символіку для запису математичних тверджень [4 МАО 4.8]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>застосовує</i> взаємозв'язок між діями додавання й віднімання під час віднімання з переходом через десяток; - <i>застосовує</i> взаємозв'язок між діями множення й ділення під час перевірки дії ділення та множення; - <i>пояснює</i> залежність результатів дій додавання й віднімання від зміни одного з компонентів; значення добутку від зміни одного з множників; значення частки від зміни діленого або дільника [4 МАО 4.8]</p>
--	---

Пропонований зміст

Лічба предметів

Натуральні числа та нуль.

Нумерація чисел першого мільйона.

Величини

Величини. Арифметичні дії з величинами. Групи взаємопов'язаних величин, залежність між величинами.

Одиниці вимірювання довжини: міліметр, сантиметр, дециметр, метр, кілометр. Одиниці вимірювання маси: грам, кілограм, центнер, тонна.

Одиниці вимірювання часу: секунда, хвилина, година, доба; проміжки часу: місяць, рік, століття.

Розв'язування задач на обчислення тривалості події, дати початку, закінчення події. Одиниці вартості: гривня, копійка.

Швидкість об'єктів у прямолінійному рівномірному русі. Одиниці вимірювання швидкості. Площа. Порівняння об'єктів за площею. Одиниці вимірювання площі — квадратний міліметр, квадратний сантиметр, квадратний дециметр, квадратний метр, квадратний кілометр, ар (сотка), гектар.

Формула площі прямокутника. Задачі на знаходження площі прямокутника та обернені до них.

Об'єм. Одиниці вимірювання об'єму. Задачі на знаходження об'єму прямокутного паралелепіпеда (куба).

Просторові відношення. Геометричні фігури

Геометричні фігури на площині та в просторі.

Площина. Симетрія. Симетричні фігури. Побудова симетричних фігур.

Поняття «шкала», «ціна поділки», види шкал.

Координатна площина. Координати.

Діаграми. Типи діаграм: кругові, стовпчасті та лінійні.
 Кут. Види кутів: прямі, гострі, тупі, розгорнуті.
 Вимірювання кутів за допомогою транспортира.
 Прямий кут. Побудова прямого кута за допомогою косинця.
 Побудова кутів за допомогою транспортира.
 Прямі. Прямі, що перетинаються. Паралельні та перпендикулярні прямі. Многокутники. Кути многокутників.
 Прямокутник. Кути прямокутника. Властивості протилежних сторін і кутів прямокутника. Діагональ прямокутника.
 Трикутник. Сума кутів трикутника. Бісектриса кута.
 Побудова бісектриси кута за допомогою транспортира та циркуля.
 Прямокутний трикутник. Катети та гіпотенуза. Побудова прямокутного трикутника. Площина й простір. Розміщення відрізків на площині й у просторі.
 Геометричні тіла: конус, циліндр, піраміда, куля, прямокутний паралелепіпед (куб). Елементи прямокутного паралелепіпеда: ребро, бічна грань, основа, вершина

Природнича освітня галузь

Реалізація компетентнісної моделі початкової освіти в Проєкті на засадах STEM-освіти як аксіологічного імперативу розвитку національних освітніх систем у світі вимагає суттєвого осучаснення змісту природничої освітньої галузі, удосконалення методів, форм і засобів навчання здобувачів освіти.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти **метою** природничої освітньої галузі в початковій школі Проєкту визнано формування компетентностей у галузі природничих наук, техніки й технологій, екологічної та інших ключових компетентностей на основі опанування знань, умінь і способів діяльності, розвитку здібностей, які забезпечують успішну взаємодію з природою; формування основ наукового світогляду й критичного мислення; становлення відповідальної, безпечної і природоохоронної поведінки учнів у навколишньому світі завдяки усвідомленню ними принципів сталого розвитку.

Результати навчання і пропонований зміст 1–2-й класи

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
1. Змістова лінія «Я — дослідник»	

<p>Здобувач освіти: обирає у найближчому оточенні те, що цікаво дослідити [2 ПРО 1.1]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розповідає</i> про наукові методи дослідження природи; - <i>розповідає</i> про роль органів чуття в пізнанні навколишнього світу (зір, слух, нюх, смак, дотик), обмеженість можливостей органів чуття; - <i>розповідає</i> про вимірювальні прилади; - <i>відтворює</i> інформацію про наукове дослідження в природничій галузі, його етапи; - <i>обирає</i> та <i>пояснює</i> дії для спостережень; - <i>описує</i> результати спостережень за об'єктами природи; - <i>називає</i> факти стосовно об'єктів природи, які вимагають пояснення; - <i>формулює</i> пізнавальні запитання, що дозволяють пояснити накопичені факти; - <i>наводить</i> приклади проблем у навколишньому світі, що пов'язані з діяльністю людини [2 ПРО 1.1]
--	--

<p>Здобувач освіти: обирає та пояснює дії для дослідження об'єктів природи; визначає можливі результати спостережень/дослідів [2 ПРО 1.2]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>здійснює</i> пошук відповіді на поставлене запитання в наукових джерелах; - <i>визначає</i> мету дослідження; - <i>прогнозує</i> результати спостережень/дослідів [2 ПРО 1.2]
<p>Здобувач освіти: пропонує/обирає послідовність кроків під час спостереження/ експерименту [2 ПРО 1.3]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розповідає</i>, що таке експеримент у природничій галузі; - <i>пропонує/обирає</i> послідовність кроків у спостереженні/експерименті [2 ПРО 1.3]
<p>Здобувач освіти: досліджує обрані природні явища та об'єкти; використовуючи надані прилади, моделі [2 ПРО 1.4]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розповідає</i>, що таке моделювання; - <i>створює</i> найпростіші моделі явищ і процесів, що досліджуються; - <i>проводить</i> власні дослідження в природничій галузі відповідно до етапів наукового дослідження [2 ПРО 1.4]
<p>Здобувач освіти: описує, що нового дізнався, спостерігаючи та експериментуючи [2 ПРО 1.5]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розповідає</i>, що нового дізнався, здійснюючи дослідження [2 ПРО 1.5]

Здобувач освіти:

описує та пояснює те, про що дізнався; радіючи пізнанню нового, розуміє, що помилки є невід'ємною частиною пізнання [2 ПРО 1.6]

Здобувач освіти:

- виявляє розуміння того, що помилки — невід'ємна частина пізнання [2 ПРО 1.6]

Пропонований зміст***Наукове дослідження в природничій галузі***

Наукові методи дослідження природи (спостереження, дослід, вимірювання, експеримент). Роль органів чуття в пізнанні навколишнього світу (зір, слух, нюх, смак, дотик). Обмеженість можливостей органів чуття. Лупа, мікроскоп, бінокль, телескоп. Етапи наукового дослідження в природничій галузі:

1. Спостереження й накопичення фактів. Формулювання запитань.
2. Пошук відповіді на запитання в наукових джерелах. Формулювання гіпотези.
3. Експеримент.
4. Формулювання висновків/власної наукової теорії або формулювання нової гіпотези. ***Здійснюю власні дослідження***

Матеріальні та нематеріальні об'єкти навколо мене. Речовини та фізичні тіла. Якісні властивості речовин. Кількісні властивості речовин. Вимірювання власного зросту. Вимірювання об'єму. Одиниці вимірювання. Вимірювання об'єму твердих та рідких тіл. Мірний посуд та його виготовлення. Вимірювання маси. Одиниці вимірювання маси. Терези. Правила зважування. Із чого складаються речовини? Створення з пластиліну моделі будови атома. Скільки речовин існує у світі? Які бувають агрегатні стани речовини? Визначення властивостей води. Як охороняти воду? Що таке кругообіг води в природі? Розділення сумішей. Із чого складається повітря? Чому вітер дме? Що в центрі

Землі? Чи виживе людство без корисних копалин? Що таке ґрунт? Як підвищити родючість ґрунту?

2. Змістова лінія «Я у світі»

<p>Здобувач освіти: знаходить інформацію про природу [2 ПРО 2.1]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>презентує</i> в систематизованому вигляді інформацію щодо уявлення стародавніх людей про Землю, її форму та природу, а також про відображення їхніх поглядів у казках, міфах і легендах; - <i>презентує</i> в систематизованому вигляді інформацію про Землю як планету Сонячної системи, небесні тіла, Сонце як найближчу до нас зірку, про обертання Землі навколо своєї осі, рух Землі навколо Сонця, Місяць, його фази, календар; - <i>презентує</i> в систематизованому вигляді інформацію про розподіл суші та води на Землі, Світовий океан і його частини, материки (континенти), півострови й острови; - <i>презентує</i> в систематизованому вигляді інформацію про адміністративно-територіальний устрій України та її столицю [2 ПРО 2.1]
<p>Здобувач освіти: зображує інформацію про навколишній світ у вигляді малюнка, таблиці [2 ПРО 2.2]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розмальовує</i> на контурній карті суходіл та об'єкти гідросфери; - <i>малює</i> в зошиті контури Атлантичного, Тихого, Індійського, Північного Льодовитого океанів, материків, <i>показує</i> їх на карті та <i>позначає</i> на контурній карті; - <i>малює</i> в зошиті контури України, <i>позначає</i> на малюнку Чорне й Азовське моря, річки Дніпро, Дністер, Сіверський Донець, Карпати й Кримські гори, <i>показує</i> їх на глобусі й карті, <i>позначає</i> на контурній карті; - <i>показує</i> на глобусі та карті й <i>позначає</i> на контурній карті Київ, область, у якій проживає, та обласний центр; - <i>малює</i> в зошиті контури Європи, <i>позначає</i> на малюнку європейські країни (сусідів України; Німеччину, Францію тощо), <i>показує</i> їх на глобусі та карті й <i>позначає</i> на контурній карті; - <i>подає</i> в таблиці інформацію про вивчені географічні об'єкти [2 ПРО 2.2]
<p>Здобувач освіти: виявляє та описує очевидні зв'язки у природі; пояснює необхідність їх урахування у життєдіяльності людини [2 ПРО 3.1]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>наводить</i> докази кулястої форми Землі (фотографії з космосу, навколосвітні подорожі); - <i>розповідає</i> про значення Сонця для живої природи; - <i>обґрунтовує</i> зміну пір року, чергування дня і ночі; - <i>характеризує</i> ознаки пір року; сезонні зміни в природі, пояснює їх причини; - <i>розповідає</i> про природні явища та <i>обґрунтовує</i> причини їх повторюваності; - <i>установлює</i> найпростіші взаємозв'язки в неживій

	<p>і живій природі, між організмами й навколишнім середовищем, між природними умовами на певній території та господарською діяльністю людини; - <i>наводить</i> приклади зв'язків між рослинами і тваринами, рослинами і неживою природою, тваринами і живою природою;</p> <p>- <i>називає</i> умови, необхідні для життя тварин [2 ПРО 3.1]</p>
<p>Здобувач освіти: дбає про чистоту навколишнього світу, доглядає за рослинами і тваринами [2 ПРО 3.2]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>визначає</i> час, користуючись годинником зі стрілками; - <i>відтворює</i> одиниці вимірювання часу; - <i>визначає</i> дні та числа, користуючись календарем; - <i>наводить</i> приклади подій, тривалість яких вимірюється роками, місяцями, днями, годинами, хвилинами; - <i>демонструє</i> вміння користуватися календарем; - <i>доглядає</i> в живому куточку в класі за рослинами і тваринами [2 ПРО 3.2]
<p>Здобувач освіти: наводить приклади використання винаходів людства в побуті [2 ПРО 3.3]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>здійснює</i> пошук інформації, яка б допомогла досягти ідеального кінцевого результату, у різних джерелах; - <i>визначає</i> інформацію, яка б допомогла досягти ідеального кінцевого результату; - <i>визначає</i> евристичні методи, які б дозволили розв'язати винахідницьку задачу; обґрунтовує свій вибір; - <i>розповідає</i>, що таке винахід та яке його значення в житті людини; - <i>наводить</i> приклади використання винаходів у життєдіяльності людини [2 ПРО 3.3]
<p>Здобувач освіти: пояснює необхідність збереження природних ресурсів і намагається це робити [2 ПРО 3.4]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>пояснює</i> необхідність охорони об'єктів неживої та живої природи; - <i>відтворює</i> правила поведінки в лісі, парку, поблизу водоймищ, у заповідниках рідного краю; - <i>відповідально</i> та <i>ощадливо використовує</i> природні ресурси; - <i>пояснює</i>, чому потрібно берегти природні ресурси [2 ПРО 3.4]

Пропонований зміст

Мій дім — Земля

Уявлення давніх людей про Землю та її природу. Казки, міфи, легенди. Уявлення давніх і сучасних людей про форму Землі. Земля — планета Сонячної системи. Небесні тіла (зірки, планети, супутники, комети, астероїди, метеорити, сузір'я, галактики). Сонце — найближча до нас зірка. Сонячна система. Обертання Землі навколо своєї осі. Рух Землі навколо Сонця. Зміна пір року. Місяць — природний супутник Землі. Фази Місяця. Календар. Одиниці вимірювання часу: рік, місяць, тиждень, доба, година, хвилина, секунда. Природні явища та причини їх повторюваності.

Карта і глобус як моделі Землі. Розподіл суші та води на Землі. Світовий океан. Атлантичний, Тихий, Індійський і Північний Льодовитий океани. Моря, затоки, протоки.

Материка (континенти), півострови та острови.

Земля — єдина планета Сонячної системи, на якій існує життя. Жива та нежива природа. Суттєві ознаки живого. Взаємозв'язок живої та неживої природи. Різноманіття живої природи.

Групи організмів. Тварини — частина живої природи. Суттєві ознаки тварин. Походження свійських тварин. Значення диких і свійських тварин у природі та житті людини. Класи тварин (земноводні, комахи, риби, птахи, плазуни, ссавці), їх основні ознаки. Пристосування тварин до різних умов життя.

Людина і природа. Ознаки людини як живої істоти. Чим людина відрізняється від тварини. Біологічне, психічне та соціальне в людині.

Рослини та їх суттєві ознаки. Різноманіття рослинного світу. Деревя, кущі, трав'янисті рослини. Дикорослі та культурні рослини. Кімнатні рослини. Умови, що необхідні для нормального росту та розвитку рослин (світло, тепло, вода, повітря, ґрунт). Квіткові рослини, їх будова.

Гриби, їх суттєві ознаки. Їстівні та отруйні гриби.

Бактерії, їх суттєві ознаки. Корисні та шкідливі бактерії.

Віруси, їх суттєві ознаки.

Я — українець

Фізико-географічне положення України (розташована на заході Євразії, у центральній східній частині Європи; вихід до Чорного й Азовського морів, через Чорне море — вихід до Атлантичного океану). Україна на фізичній карті світу. Рельєф України (українські Карпати і Кримські гори). Річки України (Дніпро, Дністер, Сіверський Донець).

Адміністративно-територіальний устрій України. Київ — столиця України. Україна — європейська держава. Сусіди України. Мандрівка політичною картою з України до країн Південної, Північної, Західної та Центральної Європи

3. Змістова лінія «Я — винахідник»

Здобувач освіти:

розрізняє проблеми в навколишньому світі, пов'язані з діяльністю людини [2 ПРО 4.1]

Здобувач освіти:

- *аналізує* та *формулює* проблему винахідницької задачі;
- *наводить* приклади проблем у навколишньому світі, пов'язані з діяльністю людини [2 ПРО 4.1]

<p>Здобувач освіти: розуміє проблему в навколишньому світі; розмірковує, що відомо про цю проблему, як її розв'язати [2 ПРО 4.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>розповідає</i>, що таке суперечності, <i>наводить</i> приклади; - <i>формулює</i> суперечності за схемою Г. Альтшулера; на основі теорії розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера <i>визначає</i> ідеальний кінцевий результат [2 ПРО 4.2]</p>
---	--

<p>Здобувач освіти: знаходить спільні і відмінні ознаки об'єктів; групує об'єкти навколишнього світу за однією або кількома ознаками [2 ПРО 4.3]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>називає</i> ознаки груп організмів; ознаки подібності людини до тварин, ознаки відмінності людини від тварин; - <i>порівнює</i> об'єкти (тіла) неживої та живої природи; - <i>пояснює</i> належність рослин, тварин, грибів і бактерій до організмів; - <i>розповідає</i> про суттєві ознаки тварин, <i>наводить</i> приклади; - <i>розповідає</i> про диких і свійських тварин, класи тварин (комахи, риби, земноводні, плазуни, птахи, ссавці), їх основні ознаки, <i>наводить</i> приклади; - <i>пояснює</i>, як тварини пристосовуються до різних умов життя; - <i>називає</i> умови, необхідні для нормального росту та розвитку рослин; - <i>розрізняє</i> органи квіткових рослин; - <i>наводить</i> приклади рослин, що занесені до Червоної книги України, найпоширеніших листяних і хвойних дерев, кущів, трав'янистих рослин своєї місцевості; - <i>порівнює</i> дерева, кущі, трав'янисті рослини; - <i>розповідає</i> про значення рослин для природи та життя людини; - <i>розповідає</i> про гриби, їх суттєві ознаки, показує на світлинах та називає їстівні й отруйні гриби; - <i>розповідає</i> про бактерії, їх суттєві ознаки, <i>наводить</i> приклади корисних і шкідливих бактерій; - <i>розповідає</i> про віруси, їх суттєві ознаки, <i>наводить</i> приклади захворювань людини, що спричинені вірусами [2 ПРО 4.3]</p>
---	--

<p>Здобувач освіти: пропонує різні способи використання об'єктів навколишнього світу [2 ПРО 4.4]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>формулює</i> гіпотези досягнення ідеального кінцевого результату; - <i>відтворює</i> алгоритм розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера; - <i>застосовує</i> алгоритм розв'язання винахідницьких задач під час розв'язування задач природознавчого характеру; - <i>виявляє</i> раціональні способи розв'язування винахідницьких задач; - <i>пропонує</i> різні способи використання об'єктів навколишнього світу в життєдіяльності людини [2 ПРО 4.4]</p>
---	--

Пропонований зміст

Поняття про винахідництво. Теорія розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера. Методи розв'язання винахідницьких задач.

Алгоритм розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера:

1. Аналіз винахідницької задачі, усвідомлення проблеми.
2. Формулювання суперечностей.
3. Визначення ідеального кінцевого результату.
4. Висування гіпотез подолання суперечностей.
5. Визначення оптимального розв'язання винахідницької задачі.

**Результати навчання і пропонований зміст
3–4-й класи**

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
1. Змістова лінія «Я — дослідник»	
Здобувач освіти: обирає в навколишньому світі або із запропонованих запитань такі проблеми, що можна розв'язати дослідницьким способом [4 ПРО 1.1]	Здобувач освіти: <ul style="list-style-type: none">- <i>розповідає</i> про наукові методи дослідження природи;- <i>розповідає</i> про роль органів чуття в пізнанні навколишнього світу (зір, слух, нюх, смак, дотик), обмеженість можливостей органів чуття;- <i>відтворює</i> інформацію про наукове дослідження в природничій галузі, його етапи;- <i>обирає</i> та <i>пояснює</i> дії для спостережень;- <i>описує</i> результати спостережень за об'єктами природи;- <i>називає</i> факти стосовно об'єктів природи, які вимагають пояснення;- <i>формулює</i> пізнавальні запитання, що дозволяють пояснити накопичені факти;- <i>наводить</i> приклади проблем у навколишньому світі, що пов'язані з діяльністю людини, використання джерел енергії та природних ресурсів [4 ПРО 1.1]

<p>Здобувач освіти: визначає мету спостережень/досліджень; прогнозує можливі результати спостережень/досліджень [4 ПРО 1.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - здійснює пошук відповіді на поставлене запитання в наукових джерелах; - розповідає, що таке мета дослідження; - визначає мету дослідження; - прогнозує результати спостережень/досліджень [4 ПРО 1.2]</p>
<p>Здобувач освіти: визначає послідовність кроків під час спостереження/експерименту; обирає необхідні умови дослідження [4 ПРО 1.3]</p>	<p>Здобувач освіти: - розповідає, що таке експеримент у природничій галузі; - пропонує/обирає послідовність кроків у спостереженні/експерименті [4 ПРО 1.3]</p>
<p>Здобувач освіти: проводить спостереження за обраними або запропонованими природними явищами та об'єктами, проводить дослі</p>	<p>Здобувач освіти: - розповідає, що таке моделювання; - створює найпростіші моделі явищ і процесів, що досліджуються; - проводить власні дослідження в природничій галузі</p>
<p>дження, створює навчальні моделі [4 ПРО 1.4]</p>	<p>відповідно до етапів наукового дослідження [4 ПРО 1.4]</p>
<p>Здобувач освіти: встановлює зв'язки між об'єктами і явищами природи; робить висновки із спостережень та досліджень разом з учителем або самостійно [4 ПРО 1.5]</p>	<p>Здобувач освіти: - розповідає, що нового дізнався, здійснюючи дослідження [4 ПРО 1.5]</p>
<p>Здобувач освіти: визначає фактори успіху, аналізує помилки, які виникають під час дослідження, змінює умови чи послідовність дій під час дослідження [4 ПРО 1.6]</p>	<p>Здобувач освіти: - виявляє розуміння того, що помилки — невід'ємна частина пізнання [4 ПРО 1.6]</p>

Пропонований зміст

Наукове дослідження в природничій галузі

Наукові методи дослідження природи (спостереження, дослід, вимірювання, експеримент). Роль органів чуття в пізнанні навколишнього світу (зір, слух, нюх, смак, дотик). Обмеженість можливостей органів чуття. Лупа, мікроскоп, бінокль, телескоп. Етапи наукового дослідження в природничій галузі:

1. Спостереження й накопичення фактів. Формулювання запитань.
2. Пошук відповіді на запитання в наукових джерелах. Формулювання гіпотези.
3. Експеримент.
4. Формулювання висновків/власної наукової теорії або формулювання нової гіпотези. **Здійснюю власні дослідження**

Визначення сторін горизонту за компасом у приміщеннях класу, школи, удома, на подвір'ї. Робота з атласами, настінними та контурними картами. Спостереження за Місяцем. Моделювання руху Місяця та Землі. Надання першої допомоги при різних ушкодженнях шкіри, переломах, у разі різних ушкоджень кровоносних судин. Перевірка власної постави. Визначення залежності розмірів зіниці ока від яскравості освітлення. Дослідження частоти пульсу, будови шкіри за допомогою лупи. Спостереження за погодою, щоб одягатися відповідно. Охорона природи та збереження тепла й електроенергії в побуті. Нагрівання й охолодження тіл. Дослідження властивостей ґрунту та життя в ґрунті. Властивості повітря та його склад. Спостереження за діючою моделлю вітряка. Поняття про використання енергії вітру людиною. Прогноз погоди та його значення. Передбачення погоди за народними прикметами. Метеорологічні прилади (термометр, опадомір, флюгер, барометр). Моделювання життєвих ситуацій, вибір припустимих форм поведінки, що не шкодять природі: Як охороняти воду? Із чого складається повітря? Чи виживе людство без корисних копалин? Що таке ґрунт? Як підвищити родючість ґрунту?

2. Змістова лінія «Я у світі»

<p>Здобувач освіти: знаходить, систематизує (згідно з планом) інформацію про навколишній світ; використовує технічні прилади і пристрої для пошуку інформації [4 ПРО 2.1]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>презентує</i> в систематизованому вигляді інформацію щодо уявлення стародавніх людей про зірки, Сонце й Місяць, про Землю, її форму та природу, а також про відображення їхніх поглядів у казках, міфах і легендах; - <i>презентує</i> в систематизованому вигляді інформацію про Землю як планету Сонячної системи, небесні тіла, Сонце як найближчу до нас зірку, про обертання Землі навколо своєї осі, рух Землі навколо Сонця, Місяць, його фази, календар; - <i>презентує</i> в систематизованому вигляді інформацію про розподіл суші та води на Землі, Світовий океан і його частини, материки (континенти), півострови й острови; - <i>презентує</i> в систематизованому вигляді інформацію про адміністративно-територіальний устрій України та її столицю; про природні багатства, історичні пам'ятки, культуру й традиції рідного краю [4 ПРО 2.1]</p>
<p>Здобувач освіти: представляє інформацію у вигляді малюнка, схеми, графіка, тексту, презентації тощо [4 ПРО 2.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>розмальовує</i> на контурній карті суходіл та об'єкти гідросфери; - <i>малює</i> в зошиті контури Атлантичного, Тихого, Індійського, Північного Льодовитого океанів, материків, <i>показує</i> їх на карті та <i>позначає</i> на контурній карті; <i>визначає</i> температуру поверхневих вод, припливи, течії, підземні води; - <i>малює</i> в зошиті контури України, <i>позначає</i> на малюнку Чорне й Азовське моря, річки Дніпро, Дністер, Сіверський Донець, Карпати та Кримські гори, <i>показує</i> їх на глобусі й карті, <i>позначає</i> на контурній карті; - <i>показує</i> на глобусі й карті та <i>позначає</i> на контурній карті Київ, область, у якій проживає, та обласний центр; - <i>показує</i> на карті родовища мінерально-сировинних ресурсів України; <i>визначає</i> родючість ґрунтів, природоохоронні території України; - <i>малює</i> в зошиті контури Європи, <i>позначає</i> на малюнку європейські країни (сусідів України; Німеччину, Францію тощо), <i>показує</i> їх на глобусі й карті та <i>позначає</i> на контурній карті; <i>визначає</i> густоту населення світу, раси; - <i>показує</i> на карті та <i>позначає</i> на контурній карті географічні об'єкти світу; гірські системи, височини, низовини, рівнини; межі природних зон світу; <i>визначає</i> екологічні проблеми світу, об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; - <i>подає</i> інформацію про вивчені географічні об'єкти в таблиці [4 ПРО 2.2]</p>

<p>Здобувач освіти: діє у навколишньому світі з урахуванням взаємозв'язків між об'єктами живої і неживої природи [4 ПРО 3.1]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>пояснює</i> значення Сонця для життя на Землі; зміну дня і ночі обертанням Землі навколо осі; зміну пір року; зміна висоти Сонця над горизонтом протягом року; - <i>має уявлення</i> про розміри, стан Сонця, температуру його поверхні, відстань від Сонця до Землі; про горизонт та лінію горизонту; - <i>характеризує</i> Сонце як одну із зірок у Всесвіті; напрямок обертання Землі (із заходу на схід); форму та рух Місяця; - <i>установлює</i> закономірності між умовами на планетах та їхньою відстанню до Сонця; - <i>наводить</i> докази кулястої форми Землі (фотографії з космосу, навколосвітні подорожі); - <i>розповідає</i> про значення Сонця для живої природи; - <i>обґрунтовує</i> зміну пір року, чергування дня і ночі; - <i>характеризує</i> ознаки пір року; сезонні зміни в природі, пояснює їх причини; - <i>установлює</i> найпростіші взаємозв'язки в неживій і живій природі, між організмами й навколишнім середовищем, між природними умовами на певній території та господарською діяльністю людини; - <i>наводить</i> приклади зв'язків між рослинами й тваринами, рослинами й неживою природою, тваринами й живою природою; - <i>називає</i> умови, що потрібні для життя рослин і тварин [4 ПРО 3.1]</p>
<p>Здобувач освіти: встановлює зв'язки між діяльністю людини і станом навколишнього світу; складає правила поведінки в навколишньому світі і дотримується їх [4 ПРО 3.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>має уявлення</i> про цінність природи для життя людей, залежність життя людей від стану навколишнього світу, про охорону об'єктів живої і неживої природи; - <i>розуміє</i> значення заповідних територій; - <i>бере участь</i> у природоохоронній діяльності; - <i>дотримується</i> народних традицій у ставленні людини до природи; - <i>доглядає</i> в живому куточку в класі за рослинами і тваринами [4 ПРО 3.2]</p>

<p>Здобувач освіти: пояснює значущість винаходів у повсякденному житті, збереженні навколишнього світу [4 ПРО 3.3]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснює пошук інформації, яка б допомогла досягти ідеального кінцевого результату, у різних джерелах; - визначає інформацію, яка б допомогла досягти ідеального кінцевого результату; - визначає евристичні методи, які б дозволили розв'язати винахідницьку задачу; обґрунтовує свій вибір; - розповідає, що таке винахід та яке його значення в житті людини; - наводить приклади використання винаходів у житті людини [4 ПРО 3.3]
--	---

<p>Здобувач освіти: визначає приблизні витрати природних ресурсів, що використовуються в родині, шляхи їх зменшення [4 ПРО 3.4]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснює необхідність охорони об'єктів неживої та живої природи; - відтворює правила поведінки в лісі, парку, поблизу водоймищ, у заповідниках рідного краю; - пояснює, чому слід берегти природні ресурси [4 ПРО 3.4]
---	--

Пропонований зміст

Мій дім — Земля

Астрономія — наука про небесні тіла. Земля — планета Сонячної системи. Небесні тіла. Сонце — найближча до нас зірка. Сонячна система. Обертання Землі навколо своєї осі. Рух Землі навколо Сонця. Зміна пір року. Місяць — природний супутник Землі. Фази Місяця. *Календар. Матерія. Речовина й поле.* Магнітне поле.

Географічне положення об'єктів та орієнтування на місцевості. *Рельєф.* Гори. Зміна природних умов з висотою. Рослинний і тваринний світ гір. Найвідоміші у світі гори. Рівнини світу.

Поняття про гірські породи й мінерали, їхнє утворення та різноманітність. Способи їх видобування, корисні копалини та їх види. Значення корисних копалин для життя людини. Охорона корисних копалин.

Різнорманітність ґрунтів. Склад ґрунту. Взаємодія живого і неживого в ґрунті. Значення ґрунту в природі та для життя людей.

Склад повітря, його властивості. Атмосфера. Охорона атмосфери. Рух повітря, виникнення вітрів. Використання енергії вітру людиною. Охорона повітря від забруднення.

Погода. Прогноз погоди та його значення. Демонстрація метеорологічних приладів (термометр, опадомір, флюгер, барометр). Календар погоди.

Клімат. Екваторіальний, тропічний, помірний, арктичний та антарктичний кліматичні пояси. Пустелі. Типи пустель, їхній рослинний і тваринний світ. Природні зони Середземномор'я, рослинність. Природа субтропіків на різних материках. Географічне положення і клімат степу, лісостепу, лісової зони, їхній рослинний і тваринний світ. Тундра, полярні пустелі. Арктика. Органічний світ Антарктиди.

Земля — планета людей. Чисельність і розміщення людей на Землі. Раси й народи. *Материка та океани на Землі.* Євразія — найбільший материк. Африка — найжаркіший материк Землі. Північна Америка. Південна Америка. Австралія — найсухіший материк. Антарктида — найхолодніший материк.

Біологія — наука про живу природу. Клітина та її будова. Одно- й багатоклітинні організми. *Рослини.* Будова квіткових рослин. Розмноження насінням, розмноження іншими органами. Водорості. Мохи. Хвощі, папороті. Хвойні рослини. Культурні рослини. Декоративні рослини. Лікарські рослини. Сезонні зміни в житті рослин. Охорона рослин.

Тварини. Живлення тварин. Розмноження. Сезонні зміни. Охорона тварин. *Гриби. Віруси. Дроб'янки.*

Організм людини. Основні системи органів тіла людини та їхнє значення в житті людини. Шкіра. Будова шкіри та її значення для організму людини. Правила гігієни. Рух людини. Кістки. Основні частини скелета, їхнє призначення. Перша допомога при переломах. М'язи. Їхнє призначення. Травлення. Харчування і склад їжі. Органи травлення.

Попередження захворювань органів травлення. Органи дихання. Попередження захворювань органів дихання. Кров, її значення для організму. Органи кровообігу. Бережне ставлення до серця та його тренування. Перша допомога при кровотечах. Мозок — орган управління. Нервова система. Що шкодить нервовій системі та як її берегти. Органи чуття. Око — орган зору. Вуха — орган слуху. Ніс — орган нюху. Язик — орган смаку. Шкіра — орган дотику. Гігієна органів чуття; попередження їх захворювань.

Я — українець

Фізико-географічне положення України (розташована на заході Євразії, у центральній східній частині Європи; вихід до Чорного й Азовського морів, через Чорне море — вихід до Атлантичного океану). Україна на фізичній карті світу. Рельєф України (Карпати й Кримські гори, рівнини, степи, ліси). Ґрунти України. Річки України (Дніпро, Дністер, Сіверський Донець). Червона книга України та її природні багатства. Адміністративно територіальний устрій України. Київ — столиця України.

Україна — європейська держава. Сусіди України. Мандрівка політичною картою з України до країн Південної, Північної, Західної та Центральної Європи

3. Змістова лінія «Я — винахідник»

<p>Здобувач освіти: пояснює важливість того, що вивчає, для власного життя, розрізняє в ньому головне і другорядне [4 ПРО 4.1]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>аналізує</i> та <i>формулює</i> проблему винахідницької задачі; - <i>наводить</i> приклади проблем у навколишньому світі, що пов'язані з діяльністю людини [4 ПРО 4.1]</p>
<p>Здобувач освіти: визначає відоме і невідоме у проблемі, висловлює докази правильності суджень [4 ПРО 4.2]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>розповідає</i>, що таке суперечності, <i>наводить</i> приклади; - <i>формулює</i> суперечності за схемою Г. Альтшулера; на основі теорії розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера <i>визначає</i> ідеальний кінцевий результат; - <i>розв'язує</i> логічні задачі за принципом Діріхле [4 ПРО 4.2]</p>

<p>Здобувач освіти: класифікує об'єкти навколишнього світу за кількома ознаками та властивостями [4 ПРО 4.3]</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>називає</i> ознаки організмів; ознаки подібності людини й тварин, ознаки відмінності людини від тварин; - <i>порівнює</i> об'єкти (тіла) живої і неживої природи; - <i>розповідає</i> про організм людини; <i>пояснює</i> значення гігієни в житті людини, збереження здоров'я; - <i>пояснює</i> належність рослин, тварин, грибів і бактерій до організмів; - <i>розповідає</i> про суттєві ознаки тварин і рослин, <i>наводить</i> приклади; - <i>розповідає</i> про диких і свійських тварин, класи тварин (комахи, риби, земноводні, плазуни, птахи, ссавці), їх основні ознаки, <i>наводить</i> приклади; - <i>пояснює</i>, як тварини пристосовуються до різних умов життя; - <i>називає</i> умови, необхідні для нормального росту та розвитку рослин, і <i>розрізняє</i> органи квіткових рослин; - <i>наводить</i> приклади рослин і тварин, що занесені до Червоної книги України, найпоширеніших рослин
--	--

	<p>і тварин своєї місцевості;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>порівнює</i> дерева, кущі, трав'янисті рослини; - <i>розповідає</i> про значення рослин для природи та життя людини; - <i>розповідає</i> про гриби, їх суттєві ознаки, показує на світлинах і називає їстівні та отруйні гриби; - <i>розповідає</i> про бактерії, їх суттєві ознаки, <i>наводить</i> приклади корисних і шкідливих бактерій; - <i>розповідає</i> про віруси, їх суттєві ознаки, <i>наводить</i> приклади захворювань людини, що спричинені вірусами [4 ПРО 4.3]
--	--

<p>Здобувач освіти: пропонує власний спосіб розв'язання обраної або запропонованої проблеми [4 ПРО 4.4]</p>	<p>Здобувач освіти: - <i>формулює</i> гіпотези досягнення ідеального кінцевого результату; - <i>відтворює</i> алгоритм розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера; - <i>застосовує</i> алгоритм розв'язання винахідницьких задач під час розв'язування задач природознавчого характеру; - <i>виявляє</i> раціональні способи розв'язування винахідницьких задач; - <i>застосовує</i> метод організованого перебору варіантів, табличний метод, метод графів, метод міркувань, метод міркувань від супротивного, метод схематичного малюнка; - <i>застосовує</i> принцип Діріхле під час розв'язання логічних задач; - <i>розв'язує</i> задачі з теорії імовірності та задачі на відповідність; - <i>пропонує</i> різні способи використання об'єктів навколишнього світу в життєдіяльності людини [4 ПРО 4.4]</p>
<p>Пропонований зміст Поняття про винахідництво. Теорія розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера. Методи розв'язання винахідницьких задач. <i>Алгоритм розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера</i> 1. Аналіз винахідницької задачі, усвідомлення проблеми. 2. Формулювання суперечностей. 3. Визначення ідеального кінцевого результату. 4. Висування гіпотез подолання суперечностей. 5. Визначення оптимального розв'язання винахідницької задачі Принцип Діріхле. Задачі на відповідність. Загальні прийоми розв'язування задач з теорії імовірності</p>	

Іншомовна освітня галузь

Іноземна мова

Головна мета навчання іноземної мови у початковій школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Зміст навчання іноземної мови у початковій школі добирається відповідно до психо-фізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Завдання іноземних мов у реалізації мети початкової загальної середньої освіти

Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. На кінець 2-го класу учні досягають рівня Pre A1. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у загальноосвітній школі на основі ключових компетентностей як результату навчання.

Тема	Змістова лінія			
	Екологічна безпека та сталій розвиток	Громадянська відповідальність	Здоров'я і безпека	Підприємливість та фінансова грамотність
Я, моя родина і друзі		Розуміє важливість допомоги батькам та розповідає про свої обов'язки.	Виявляє відповідальне ставлення до власного здоров'я.	Виявляє ініціативу та відповідальність у плануванні робочого дня.
		Оцінює власні вчинки та вчинки інших людей.		
		Вибудовує товариські стосунки з оточуючими людьми.		
Відпочинок і дозвілля	Розуміє необхідність приведення в порядок місця відпочинку.	Враховує думку товаришів при виборі того чи іншого виду відпочинку.	Розуміє базові правила безпечної поведінки.	
Природа та навколишнє середовище	Цінує та бережливо ставиться до природи.	Висловлюється про важливість допомоги тваринам та збереження природи.		
Людина	Розуміє наслідки нераціональних дій людини на навколишнє середовище.	Виявляє толерантне ставлення до людей.	Розпізнає позитивні та негативні чинники, що впливають на здоров'я людини.	
			Розуміє важливість дотримання правил гігієни, рухового	

			режиму та фізичного навантаження.	
Помешкання			Розуміє необхідність дотримання чистоти та порядку у власному помешканні.	
Харчування			Розрізняє здорову та шкідливу їжу.	Складає просте меню з корисних продуктів.
				Раціонально розподіляє кошти під час покупки.
Подорож	Виявляє ціннісне ставлення до природи під час подорожі.		Обирає безпечний шлях пересування.	Обирає оптимальний вид транспорту.
Свята й традиції				Розуміє необхідність планування покупок на святкування у межах бюджету.
Школа та шкільне життя		Використовує модель поведінки, яка не суперечить правилам шкільного життя.		

**Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
(Комунікативна компетентність)**

Комунікати вні види мовленнєво	Комунікати вні уміння	<p>Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної</p>
---	----------------------------------	---

		освіти: вивчення, викладання, оцінювання	
		1 – 2 класи	3 – 4 класи
		Pre A1	A1
Рецептивні	Сприймання на слух	Розуміє короткі, прості запитання та твердження, які вимовляються повільно та чітко, за потреби повторюються, та супроводжуються візуальними опорами або жестами задля покращення розуміння.	Розуміє повільне та чітке мовлення з довгими паузами задля полегшення усвідомлення змісту почутого.
		Розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.	Розуміє конкретну інформацію (наприклад, про місце або час) у знайомому повсякденному контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
		Розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.	
	Зорове сприймання	Розпізнає знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або у книжці з малюнками, де використовується знайома лексика.	Розуміє дуже короткі, прості тексти, читаючи їх пофразово, впізнаючи знайомі імена, слова та основні фрази, перечитуючи за потреби.
Інтеракційні	Усна взаємодія	Ставить та відповідає на запитання про себе та щоденні справи, вживаючи короткі, формульні вирази та покладаючись на жести	Взаємодіє у простий спосіб, але комунікація повністю залежить від повторення в уповільненому темпі, перефразування та доповнення.

		для підкріплення інформації.	Ставить і відповідає на прості запитання, ініціює і вербально реагує на прості твердження, які стосуються нагальних потреб і дуже знайомих тем.
	Писемна взаємодія	Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім'я, адреса, родина), в анкет або записці, використовуючи словник.	Запитує та надає особисту інформацію у письмовій формі.
	Онлайн взаємодія	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання.	Пише дуже прості повідомлення та онлайн дописи, які складаються з низки коротких речень. Здійснює прості онлайн покупки та робить заявки під наглядом дорослих.
		Розміщує прості онлайн вітання, вживаючи основні формульні вирази.	
		Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати з меню та/або скористатись онлайн перекладачем.	
Продуктивні	Усне продукування	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім'я, адреса, родина, національність)	Будує прості, здебільшого відокремлені фрази про людей і місця.
	Писемне продукування	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.	Надає у письмовому вигляді інформацію про себе (наприклад, уподобання, родина, домашні улюбленці), використовуючи прості слова та вирази. Пише прості фрази та речення.

Очікувана соціолінгвістична відповідність на кінець 4-го класу

A1	Pre A1
Встановлює базовий соціальний контакт, використовуючи найпростіші форми ввічливості: привітання та прощання; представлення.	Дескриптори відсутні

Лінгвістична компетенція на кінець 4-го класу

Лінгвістичний діапазон	A1	Pre A1
Загальний	Володіє базовим діапазоном простих виразів про особисті деталі та потреби конкретного типу.	Вживає окремі слова та базові вирази задля надання простої інформації про себе.
	Використовує деякі базові структури в простих реченнях, дещо оминаючи або скорочуючи деякі елементи.	
Лексичний	Має елементарний словниковий запас для використання в конкретних ситуаціях.	Дескриптори відсутні
Граматичний	Вживає обмежену кількість простих граматичних структур та шаблонних речень у межах вивченого матеріалу.	Дотримується дуже простих принципів порядку слів у коротких реченнях.
Фонологічний	Вимова дуже обмеженого репертуару вивчених слів та фраз може бути зрозумілою для співрозмовника з деякими труднощами.	

	Правильно вимовляє обмежену кількість звуків, а також правильно ставить наголос у простих знайомих словах та фразах.	
	Відтворює звуки виучуваної мови під уважним керівництвом учителя.	
	Артикулює обмежену кількість звуків, отже мовлення стає зрозумілим, якщо співрозмовник надає підтримку (наприклад, пропонує правильну вимову).	

Конкретні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (Комунікативна компетентність)

Навчальна програма є рамковою, а відтак проміжні результати за класами визначають вчителі, орієнтуючись на кінцевий результат.

Комунікативні види мовленнєвої	Комунікативні уміння		Рівень та дескриптори володіння іноземною мовою на кінець 4-го класу
			A1
Рецептивні	Сприймання на слух	В цілому	Розуміє повільне та чітке мовлення з довгими паузами задля полегшення усвідомлення змісту почутого.
			Розуміє конкретну інформацію (наприклад, про місце або час) у знайомому повсякденному контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
		Розуміння розмови між іншими людьми	Розуміє деякі слова та вирази, коли люди говорять про себе, родину, школу, хобі або оточення, якщо мовлення повільне й чітке.
			Розуміє слова та короткі речення, слухаючи просту розмову (наприклад, між покупцем і продавцем у магазині), якщо мовлення повільне й дуже чітке.

		Слухання наживо	Розуміє в загальних рисах дуже просту інформацію, яка пояснюється у передбачуваній ситуації (наприклад, на екскурсії), якщо мовлення дуже повільне й чітке з тривалими паузами час від часу.
		Слухання оголошень та інструкцій	Розуміє інструкції, які даються ретельно й повільно, виконує короткі, прості вказівки.
			Розуміє, коли хтось повільно й чітко розповідає, де знаходиться предмет, якщо той перебуває в безпосередньому оточенні.
			Розуміє числа, ціни та час, якщо вони повільно й чітко оголошуються через гучномовець (наприклад, на вокзалі або в магазині).
		Слухання радіо та аудіозаписів	Виокремлює конкретну інформацію (наприклад, місце та час) з коротких аудіо- та відеозаписів на знайому повсякденну тематику, якщо мовлення повільне та чітке.
Аудіо-візуальне сприймання (телепрограми, фільми, відеозаписи)	Дескриптори відсутні		
Рецептивні	Зорове сприймання	В цілому	Розуміє дуже короткі, прості тексти, читаючи їх пофразово, впізнаючи знайомі імена, слова та основні фрази, перечитуючи за потреби
		Читання кореспонденції	Розуміє короткі прості повідомлення на листівках.
			Розуміє короткі, прості повідомлення (наприклад, розміщені в соцмережах або отримані на електронну скриньку) з пропозицією зустрітися в певному місці в певний час.
		Читання для орієнтування	Впізнає знайомі імена, слова і базові фрази з простих оголошень у найпоширеніших повсякденних ситуаціях.
Розуміє інформацію в путівниках по торгових центрах (наприклад, інформацію про розташування відділів) та вказівниках (наприклад, місцезнаходження ліфтів).			

			Розуміє базову інформацію у готелі (наприклад, години подачі сніданку).		
			Знаходить і розуміє просту, важливу інформацію в рекламі, програмах заходів, листівках та брошурах.		
		Читання для отримання інформації та аргументування	Розуміє основний зміст простих інформаційних матеріалів, особливо за наявності ілюстрацій.		
			Розуміє короткі тексти зі сфери особистих інтересів (наприклад, новини про спорт, музику, подорожі тощо), написані простими словами з ілюстраціями чи малюнками.		
		Читання інструкцій	Розуміє короткий письмовий опис маршруту (як дістатися з пункту А до пункту Б).		
		Читання для задоволення	Розуміє короткі ілюстровані розповіді про повсякденне життя, написані простими словами.		
			Розуміє в загальних рисах короткі ілюстровані оповідання, якщо зображення допомагають згадатися про зміст тексту.		
		Інтеракційні	Усна взаємодія	В цілому	Взаємодіє у простий спосіб, але комунікація повністю залежить від повторення в уповільненому темпі, перефразування та доповнення.
					Ставить і відповідає на прості запитання, ініціює і вербально реагує на прості твердження, які стосуються нагальних потреб і дуже знайомих тем.
				Бесіда, дискусія та розуміння співрозмовника	Розуміє повсякденні вирази, що використовуються для задоволення простих конкретних потреб, якщо співрозмовник доброзичливо звертається безпосередньо до нього/неї, за необхідності повторює сказане, а мовлення чітко й повільно.
Розуміє ретельно й повільно артикульовані запитання та інструкції, звернені безпосередньо до нього/неї, дотримується простих вказівок.					

			<p>Розуміє повсякденні вирази, вживані для задоволення простих потреб певного типу, якщо співрозмовник доброзичливо звертається безпосередньо до нього/неї, за необхідності повторює сказане, а мовлення чітко й повільне.</p> <p>Бере участь у простій розмові фактологічного характеру на передбачувану тему (наприклад, рідна країна, родина, школа тощо).</p>
			<p>Представляється та використовує прості вирази для привітання і прощання.</p> <p>Питає, як справи й вербально реагує на новини.</p> <p>Спілкується про уподобання у спорті, їжі тощо, використовуючи обмежений діапазон мовних засобів, якщо співрозмовник звертається безпосередньо до нього/неї, а мовлення чітко та повільне.</p>
		Цілеспрямована співпраця	<p>Розуміє запитання та інструкції, якщо співрозмовник звертається безпосередньо до нього/неї, а мовлення чітко та повільне.</p> <p>Виконує прості інструкції, що включають час, місце числа тощо.</p>
		Отримання товарів та послуг	<p>Просить дати певний предмет (наприклад, ручку, яблуко) та реагує на подібне прохання співрозмовника.</p> <p>Просить про послугу, використовуючи прості вирази (наприклад, дати пити, відчинити вікно).</p> <p>Оперує категоріями чисел, кількості, вартості, часу.</p>
		Обмін інформацією	<p>Ставить та відповідає на прості запитання, продукує та вербально реагує на прості твердження, що стосуються нагальних потреб чи дуже знайомих тем.</p> <p>Ставить та відповідає на запитання про себе та інших людей (наприклад, місце проживання, знайомі).</p>

			Визначає час, використовуючи такі фрази, як наступного тижня, минулої п'ятниці, у листопаді, третя година.
			Повідомляє числа, кількість та вартість у обмежений спосіб.
			Називає колір одягу або інших знайомих предметів, а також запитує про їхній колір .
Інтеракційні	Писемна взаємодія	В цілому	Запитує та надає особисту інформацію у письмовій формі.
		Листування	Пише за допомогою словника повідомлення й онлайн дописи, що складаються з низки дуже коротких речень про хобі, уподобання, вживаючи прості слова та формульні вирази.
			Пише короткі прості листівки.
			Пише короткі прості повідомлення друзям (наприклад, СМС), надаючи їм інформацію або запитуючи про щось.
	Записки, повідомлення, бланки	Пише числа та дати, своє ім'я, національність, адресу, вік, дату народження або прибуття до країни тощо (наприклад, у реєстраційному бланку готелю.	
		Залишає прості повідомлення/записки, наприклад, про те, куди пішли та коли повернуться (Пішов у магазин. Повернусь о 5 годині).	
	Онлайн взаємодія	В цілому	Пише дуже прості повідомлення та онлайн дописи, які складаються з низки коротких речень. Здійснює прості онлайн покупки та робить заявки під наглядом дорослих.
		Онлайн спілкування та дискусія	Пише за допомогою онлайн перекладача дуже прості повідомлення та онлайн дописи, які складаються з низки дуже коротких речень про хобі, уподобання тощо.

			Використовує прості слова, смайлики та формульні вирази, стисло реагуючи на прості онлайн дописи, вбудовані посилання та медіа-об'єкти, але на подальші коментарі відповідає лише стандартними виразами подяки чи вибачення.
		Цілеспрямована онлайн співпраця	Оформлює під наглядом дорослих прості онлайн-покупки та заявки, надаючи базову інформацію про себе (ім'я, e-mail адреса чи номер телефону).
Продуктивні	Усне продукування	В цілому	Будує прості, здебільшого відокремлені фрази про людей і місця.
		Тривалий монолог: опис власного досвіду	Описує себе, те, що робить, місце, де живе.
			Описує прості аспекти свого повсякденного життя за допомогою низки простих речень, використовуючи прості слова та фрази, якщо має змогу заздалегідь підготуватися.
		Тривалий монолог: надання інформації	Описує за допомогою простих слів, виразів та кліше предмет чи малюнок, показуючи його іншим, якщо має змогу заздалегідь підготуватися.
		Тривалий монолог: обґрунтування власної думки	Дескриптори відсутні
Виступ перед аудиторією	Дескриптори відсутні		

	Писемне продукування	В цілому	Надає у письмовому вигляді інформацію про себе (наприклад, уподобання, родина, домашні улюбленці), використовуючи прості слова та вирази.
			Пише прості фрази та речення.
		Творче письмо	Пише прості фрази та речення про себе та уявних людей, про те, де вони живуть і що роблять.
			Описує кімнату дуже простими словами.
		Використовує прості слова та фрази для опису предметів, з якими стикається у повсякденному житті (наприклад, колір машини, її розмір).	
Комунікативні види мовленнєвої	Комунікативні уміння	Рівень та дескриптори володіння іноземною мовою на кінець 2-го класу	
		Pre A1	
Рецептивні	Сприймання на слух	В цілому	Розуміє короткі, прості запитання та твердження, які вимовляються повільно та чітко, за потреби повторюються, та супроводжуються візуальними опорами або жестами задля покращення розуміння.
			Розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
			Розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
		Розуміння розмови між іншими людьми	Дескриптори відсутні
		Слухання наживо	Дескриптори відсутні

		Слухання оголошень та інструкцій	Розуміє короткі прості інструкції до дій як, наприклад, «Зупинись», «Закрий двері» тощо, які промовляються повільно, адресуються персонально, супроводжуються малюнками або жестами та за потреби повторюються.
		Слухання радіо та аудіозаписів	Розпізнає вже знайомі слова, імена та числа у простих, коротких записаних текстах, що промовляються дуже повільно та чітко.
		Аудіо-візуальне сприймання (телепрограми, фільми, відеозаписи)	Дескриптори відсутні
Рецептивні	Зорове сприймання	В цілому	Розпізнає знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або у книжці з малюнками, де використовується знайома лексика.
		Читання кореспонденції	Розуміє з листа, листівки або електронного повідомлення інформацію про подію, на яку його/її запросили, а також інформацію про день, час та місце події.
			Розпізнає інформацію про час та місце у дуже простих записках та текстових повідомленнях від друзів (наприклад, «Повернусь о четвертій»), якщо в них немає абревіатур.
		Читання для орієнтування	Розуміє прості знаки, що зустрічаються щоденно (наприклад, «Парковка», «Зупинка», «Їдальня» тощо).
			Знаходить інформацію про місце знаходження, час та ціни на афішах, флаєрах та об'явах..
Читання для отримання інформації та аргументування	Розуміє найпростіший інформаційний матеріал, що містить знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або ілюстровані оповідання, де використовується знайома лексика.		

		Читання інструкцій	Розуміє дуже короткі прості інструкції, що вживаються у знайомому щоденному контексті (наприклад, «Не паркуватись», «Заборонено» тощо), особливо, якщо вони супроводжуються ілюстраціями.
		Читання для задоволення	Дескриптори відсутні
Інтеракційні	Усна взаємодія	В цілому	Ставить та відповідає на запитання про себе та щоденні справи, вживаючи короткі, формульні вирази та покладаючись на жести для підкріплення інформації.
		Бесіда, дискусія та розуміння співрозмовника	Розуміє прості запитання, що стосуються його/її безпосередньо, наприклад про ім'я, вік та адресу, або схожі речі, якщо людина питає чітко та повільно.
			Розуміє просту особисту інформацію (наприклад, ім'я, вік, місце проживання, країна походження), коли люди представляють себе, за умови, якщо вони говорять чітко та повільно і звертаються безпосередньо, а також розуміє запитання на цю тему, спрямовані безпосередньо та особисто, хоча, можливо, питання необхідно буде повторити.
			Розуміє певну кількість знайомих слів і вітань та вирізняє ключову інформацію, наприклад, числа, ціни, дати та дні тижня, за умови, що мовлення дуже повільне, та за необхідності повторюється.
			Розуміє та використовує деякі базові, формульні вирази, на кшталт «Так», «Ні», «Вибачте», «Прошу», «Дякую».
			Розпізнає прості вітання.
			Вітається, називає своє ім'я, прощається.
			Цілеспрямована співпраця
		Отримання товарів та послуг	Здійснює прості покупки та/або замовляє їжу або напої, користуючись жестами для підкріплення своїх слів.
		Обмін	Називає своє ім'я та запитує інших про ім'я.

		інформацією	Вживає та розуміє прості числа у щоденному спілкуванні.
			Запитує про день, час дня та дату, та може їх назвати.
			Запитує про дату народження та може назвати своєю.
			Запитує про номер телефону та може назвати свій.
			Запитує про вік людини та може назвати свій.
			Ставить дуже прості запитання для отримання інформації (наприклад, «Що це?») і розуміє відповіді з 1-2 слів.

Інтеракційні	Писемна взаємодія	В цілому	Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім'я, адреса, родина), в анкетах або записці, використовуючи словник.
		Листування	Пише, користуючись словником, короткі фрази та речення, надаючи базову персональну інформацію.
		Записки, повідомлення, бланки	Заповнює дуже прості реєстраційні форми з персональну інформацією: ім'я, адреса, національність.
	Онлайн взаємодія	В цілому	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання.
		Онлайн спілкування та дискусія	Розміщує прості онлайн вітання, вживаючи елементарні формульні вирази.
			Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати з меню та/або скористатись онлайн перекладачем.

		Цілеспрямована онлайн співпраця	Робить вибір із спадного меню під час простого замовлення онлайн (наприклад, продукт, розмір, колір) або заповнення анкети (наприклад, особисті дані) за умови наявності візуальної опори.
Продуктивні	Усне продукування	В цілому	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім'я, адреса, родина).
		Тривалий монолог: опис власного досвіду	Описує себе (наприклад, ім'я, вік, родина), вживаючи прості слова та формульні вирази, за можливості попередньої підготовки.
			Виражає свої почуття, вживаючи прості слова (наприклад, «щасливий», «стомлений» тощо), супроводжуючи їх невербально.
		Тривалий монолог: надання інформації	Дескриптори відсутні
		Тривалий монолог: обґрунтування власної думки	Дескриптори відсутні
		Виступ перед аудиторією	Дескриптори відсутні
	Писемне продукування	В цілому	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.
		Творче письмо	Дескриптори відсутні
		Доповіді	Дескриптори відсутні

Орієнтовні параметри навчально-пізнавальних досягнень учнів

Уміння	Клас			
	1	2	3	4
Сприймання на слух (Аудіювання)	Обсяг прослуханого у запису матеріалу (у межах)			
	1 хв	1-1,5 хв	1,5-2 хв	2 хв
Зорове сприймання	Обсяг одного тексту в словах (у межах)			

(Читання)	20-50	50-80	80-100	100-150
Усна взаємодія (Діалог)	Висловлення кожного співрозмовника у репліках, правильно оформлених у мовному відношенні (у межах)			
	1-3	3	4	5
Усне продукування (Монолог)	Обсяг висловлення у реченнях (у межах)			
	1-3	3-4	4-5	5-6
Писемне продукування (Письмо)	Обсяг письмового повідомлення у словах (у межах)			
	5-10	10-25	25-40	40-50

Мистецька освітня галузь

Мистецтво

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційноестетичних переживань;
- пробудження інтересу до пізнання творів різних видів мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва й поваги до творчості інших етносів та народів;
- формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва відповідно до вікових можливостей з використанням мистецької термінології;
- оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;
- формування елементарних умінь застосування цифрових технологій у мистецькій творчості і презентації здобутів;
- розвиток мистецьких здібностей, здатності самовираження й керування власними емоційними станами через мистецтво та різні види художньої творчості;
- формування здатності встановлювати асоціації між видами мистецтва; між мистецтвом і явищами довкілля;
- досягнення усвідомлення значення мистецтва в житті людини;
- виховання культури глядача-слухача;

- формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.
 Реалізація поставленої мети і завдань здійснюється за змістовими лініями: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Мистецька освітня галузь реалізується через інтегровані предмети вивчення за окремими видами мистецтва: «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», де відбудеться реалізація упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі.

1 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері; <i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання) <i>створює</i> елементарний ритмічний супровід до пісні; <i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою рухів; <i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей); <i>добирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; <i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); <i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; <i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);</p> <p><i>відтворює</i> прості форми предметів і об'єктів довкілля фарбами (акварель, гуаш), графічними та пластичними матеріалами;</p>	<p>Спів. Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах. Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики. Інсценізація пісень, створення театралізованих образів. Гра на музичних інструментах (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо): створення елементарного ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо. Знайомство з нотним записом (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма). Використання музичної діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p> <p>Використання різних ліній, плям, форм, кольорів і їх відтінків для створення</p>

розміщує пропорційно зображення, використовуючи всю площину аркуша;
компоує (з допомогою учителя) зображення у форматі (вертикальний, горизонтальний);
створює елементарний стрічковий візерунок, прості декоративні розписи;
використовує у роботі основні, похідні, теплі й холодні кольори;
змішує та розбавляє водою фарби для отримання різних відтінків кольорів;
користується фарбами (акварель, гуаш), олівцями (кольоровими, восковими), пластиліном, фломастерами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;
спостерігає різноманітність і красу природних форм, рослин, птахів, тварин у навколишньому середовищі;
досліджує і виявляє цікаве, незвичайне у довкіллі;
наводить приклади геометричної подібності природних та штучних об'єктів;
працює (вирізує, конструює) з папером, з природним матеріалом;
дотримується правил техніки безпеки;
експериментує з кольорами, лініями, формами тощо
прикрашає (за допомогою дорослого) середовище, в якому живе і навчається;
виконує нескладні ролі, етюди-наслідування;
вправляється над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жести, перетворюючись у різних персонажів;
розуміє правила поведінки в театрі;
рухається в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом);
орієнтується у просторі;
придумує образи і створює їх знайомими засобами мистецької виразності;

імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести);
виконує твори мистецтва (співає, малює, танцює, декламує тощо), які подобаються;
називає свої уподобання у мистецтві

візуальних образів.
Організація робочого місця.
Створення зображень графічними матеріалами, фарбами. Елементарне компоування елементів композиції (площинної, об'ємної).
Вирізування, конструювання з паперу.
Робота з природними матеріалами.
Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).
Ліплення з пластичних матеріалів.
Дотримання охайності та правил техніки безпеки.
Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів.
Прикрашення місця, де навчається, живе.

Використання образотворчої діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.

Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування.
Відтворення елементарних танцювальних елементів.
Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести).

Сприймання та інтерпретація мистецтва	
<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добирає із запропонованих слів співзвучні особистим емоціям; <i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); регістр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру), характеризує мелодію;</p> <p><i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; <i>порівнює</i> музичні та візуальні образи; <i>помічає</i> красу в довкіллі; <i>орієнтується</i> у видах театру (ляльковий, музичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм) <i>називає</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні особистим емоціям та враженням.</p> <p>Визначення засобів виразності твору мистецтва. Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням. Знайомство з деякими видами театру та кіномистецтва. Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення</p>
Комунікація через мистецтво	
<p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p> <p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо;</p> <p><i>дотримується</i> правил творчої співпраці <i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано</p>	<p>Презентація та характеристика власних творчих досягнень.</p> <p>Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій тощо). Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо).</p> <p>Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці; <i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання, інтонація) <i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням; добирає реквізит; <i>створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні;</p> <p><i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертих та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах; <i>обирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; <i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); <i>придумує</i> образи і <i>створює</i> їх знайомими засобами музичної виразності;</p> <p><i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; <i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);</p> <p><i>проявляє</i> інтерес до творів мистецтва та мистецької діяльності; <i>виконує</i> прості живописні, графічні,</p>	<p>Спів (співацька постава, дихання, інтонація, дикція).</p> <p>Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо.</p> <p>Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики. Інсценізація пісень, створення театралізованих образів. Знайомство з нотною грамотою (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма).</p> <p>Малювання графічними матеріалами, фарбами.</p>

декоративні, пластичні композиції;

складає та розташовує на площині (в просторі) окремі елементи зображень (форм) в просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову); відповідно задуму, обирає формат (вертикальний, горизонтальний) композиції; використовує всю площину аркуша; використовує основні, похідні, ахроматичні, теплі й холодні кольори; утворює відтінки кольорів; експериментує з кольорами, лініями, формами тощо; користується художніми та природними матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;

працює (вирізує, конструює) з папером, з природними матеріалами; дотримується правил техніки безпеки; бере участь у прикрашенні середовища, в якому живе і навчається; виконує нескладні ролі, етюди-наслідування; вправляється над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жести, перевтілюючись у різних персонажів; рухається в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом); орієнтується у просторі; дотримується правил поведінки в театрі; імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести); вирізняє види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/її настрій

Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна, об'ємна).
Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів. Використання різних ліній, плям, форм, кольорів та їх відтінків для створення візуальних образів.

Вирізування, конструювання з паперу.

Робота з природними матеріалами.

Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).

Ліплення з пластичних матеріалів різними прийомами і способами.

Прикрашення місця, де навчається, живе.

Організація робочого місця. Дотримання охайності та правил техніки безпеки.

Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування.

Відтворення елементарних танцювальних елементів.

Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести).

Використання видів мистецької діяльності для

	задоволення та поліпшення емоційного стану.
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям;</p> <p><i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); регістр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру, окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо)), характеризує мелодію;</p> <p><i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт;</p> <p><i>порівнює</i> музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля;</p> <p><i>розрізняє</i> види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм);</p> <p><i>використовує</i> театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація);</p> <p><i>виявляє</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні особистим емоціям та враженням.</p> <p>Визначення засобів виразності твору.</p> <p>Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.</p> <p>Знайомство з деякими видами театру (ляльковий, музичний, драматичний), кіномистецтва (кінофільм, мультфільм (графічна, пластична, лялькова анімація)).</p> <p>Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення та поліпшення емоційного стану.</p>
Комунікація через мистецтво	
<p><i>виявляє</i> (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, отриманої з творів мистецтва;</p> <p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p> <p><i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що</p>	<p>Виховні ситуації: обговорення (з допомогою вчителя) інформації – сюжетів, характерів персонажів тощо, отриманої з творів мистецтва.</p> <p>Презентація та характеристика власних творчих досягнень.</p> <p>Колективне виконання творчого задуму (оформлення</p>

<p>було задумано; <i>готовий / -а</i> до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / -ла; <i>виявляє</i> досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків;</p> <p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва;</p> <p><i>обговорює</i> з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості; <i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці.</p>	<p>класної кімнати, створення колективних художніх композицій, флеш-моби тощо);</p> <p>Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо)</p> <p>Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>
---	---

3 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>виконує</i> дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор); <i>добирає</i> засоби музичної виразності (темп, динаміку), необхідні для створення настрою, характеру; <i>розуміє значення</i> вокальних вправ для правильного виконання; <i>стежить</i> за точністю і виразністю інтонування, чіткістю дикції, співацькою поставою, диханням;</p> <p><i>виконує</i> в ансамблі нескладні композиції (трикутник, бубон, маракас, дзвіночки, барабан, тріскавки, сопілка, (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон, металофон, синтезатор тощо); <i>самостійно добирає</i> тембр музичного інструменту для передачі відповідного образу; <i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент,</p>	<p>Спів (співацька постава, дихання, інтонація, фразування, дикція). Оперування засобами виразності та способами створення вокального і вокально-ансамблевого / хорового художнього образу.</p> <p>Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, гра в ансамблі зі створенням ритмічного супроводу до пісні тощо. Правила гігієни у користуванні музичними інструментами.</p> <p>Оволодіння музичною грамотою (за необхідністю для художньо-творчої</p>

<p>музична форма, динаміка, схеми диригування (на 2/4); орієнтується в нотному записі (за доцільності для виконання); читає запис найпростіших ритмів; імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації) та на музичних інструментах; створює варіанти ритмічного супроводу до пісні на музичному інструменті за вибором;</p> <p>організовує самостійно робоче місце для занять різними видами образотворчої діяльності; дотримується охайності і правил техніки безпеки; самостійно користується знайомими художніми інструментами (палітрою, різними видами пензлів, стеками, ножицями тощо); добирає художні матеріали, відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-прикладне), в якому працює; розпізнає форми (реалістичні, декоративні); досліджує форму предмету та спрощує її до геометричної подібності; порівнює будову різних природних форм, їх пропорцій; добирає відтінки кольору за насиченістю; створює реалістичні, казкові, фантастичні образи; виконує елементарні замальовки з натури та за уявою в ескізній формі (предмети побуту, об'єкти природи та архітектури); створює зображення в процесі експериментування з кольорами, лініями, крапками різного розміру, формами, об'ємами, фактурами тощо; самостійно створює просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну), використовує усю площину аркуша; виконує прості композиції на площині</p>	<p>діяльності).</p> <p>Знайомство з елементарною нотною грамотою, необхідною для виконання творів. Відтворення найпростіших ритмічних послідовностей.</p> <p>Організація робочого місця для занять образотворчим мистецтвом. Освоєння інструментарію для образотворчої діяльності.</p> <p>Використання відомих засобів образотворчої виразності для створення візуальних образів.</p> <p>Зображення (традиційними та сучасними) графічними та живописними матеріалами.</p> <p>Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна, об'ємна), відтворення плановості простору у площинних зображеннях.</p> <p>Ліплення з пластичних матеріалів різними (простими) прийомами і способами.</p> <p>Поняття про декор як засіб наповнення й збагачення форми.</p> <p>Елементарна стилізація форм та оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).</p>
---	--

та в об'ємі;
обирає формат (прямокутний, квадратний, трикутний, в колі, в овалі) для кращого втілення задуму;
виділяє композиційний центр, головне і другорядне, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів, композиційні засоби та правила;
використовує елементарні закони перспективи (одне за іншим; ближче – більше, яскравіше, тепліше, далі – менше та блідіше, холодніше), передаючи плановість простору у площинних зображеннях;
передає в зображеннях елементарну будову птахів, тварин, людини, посилено передає рух; ілюзорні зміни розмірів предметів в залежності від розміщення у просторі; смислові зв'язки між об'єктами в сюжетних композиціях;
розрізняє особливості об'ємного (круглого та рельєфного) зображення;
порівнює найпростіші елементи об'ємних форм;
виражає особливості об'єкту як образу засобами форми і декору (як у об'ємному так й у площинному зображенні);
оздоблює об'ємну форму рельєфним або живописним декором;
конструює та створює прості композиції з паперу, художніх, природних та різних підручних матеріалів, самостійно *добирає* складові композиції;
творчо *використовує* різні техніки, інструменти та матеріали для втілення власного задуму (саморобні штампи, набризк, декупаж, колаж).

поєднує засоби різних видів мистецтва для втілення художнього задуму.
імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести); пластично інтонує музичні образи;
виконує нескладні ролі (в тому числі,

Розміщення об'єктів у форматі з дотриманням засобів та правил композиції, для підсилення композиційного центру.

Застосування у художньо-творчій діяльності поняття контрасту форм, кольорів .

Передача плановості у зображенні з натури та за уявою.

Створення сюжетних композицій

Сприймання засобів виразності в скульптурі (барельєф, горельєф).

Створення художнього образу засобами декоративної насиченості форми (фактурою, деталями, розписом).

Прикрашання місця, де навчається, живе.

Вирізування, конструювання з паперу та інших підручних матеріалів. Робота з природними матеріалами.

Створення синтетичного художнього образу.

Інсценізація, найпростіші театральні етюди (створення театралізованих образів, зокрема, під час рольового виконання пісні).

<p>пісні «у ролях»), <i>добирає засоби вираження</i> (темп, тембр голосу, динаміку, рухи, міміку); <i>грає</i> елементарні театральні етюди (самостійно <i>обирає</i> відомих персонажів та <i>перевтілюється</i> в них, зокрема, <i>імітує</i> характерні рухи, ходу, звуки, міміку тощо); <i>вправляється</i> над інтонацією мовлення, диханням; дикцією, мімікою, жестами; <i>рухається</i> під музику, <i>добираючи</i> відомі танцювальні елементи (народні, сучасні); <i>узгоджує</i> свої рухи з музичним супроводом (співом); створює сценічні інтерпретації пісенних образів;</p> <p><i>використовує</i> атрибути для підсилення синтетичної виразності (із запропонованих);</p> <p><i>комбінує</i> знайомі художні техніки, звуки, ритми, рухи, лінії, кольори, форми, фактури, матеріали тощо для втілення ідеї в художньому образі; <i>створює</i> образи, використовуючи знайомі засоби та способи за уявою; творення образів (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори, об'єми, декор тощо), якими може виразити свої почуття та емоції;</p> <p><i>виокремлює і фіксує</i> в доступний спосіб цікаві явища довкілля; <i>відтворює</i> їх у творчій діяльності (імпровізаціях мелодій, інсценізації пісень, пластичному інтонуванні); <i>пропонує</i> ідеї оздоблення місця, де навчається, живе; <i>реалізовує</i> їх (за допомогою інших або самостійно втілює нескладний задум оздоблення місця, де навчається і власного помешкання);</p> <p><i>розпізнає</i> власні емоції від художньої</p>	<p>Відтворення нескладних танцювальних елементів.</p> <p>Елементарне вправління у сценічній поведінці.</p> <p>Добір реквізиту, бутафорії, деталей костюмів.</p> <p>Експериментування зі звуками, тембрами, ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами.</p> <p>Спостереження за довкіллям для створення художніх образів (повадки тварин; характерні особливості ходи, жестів людей різного віку, інтонація мовлення людини в різних життєвих ситуаціях тощо), вплив світла на зміну кольорів у природному середовищі;</p> <p>Самовираження в художньо-творчій</p>
---	--

<p>творчості, обирає види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; передає власні емоції в кольорі;</p> <p><i>дотримується</i> загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо).</p>	<p>діяльності.</p> <p>Культура глядача, слухача.</p>
<p>Сприймання та інтерпретація мистецтва</p>	
<p><i>емоційно сприймає</i> твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб;</p> <p><i>вирізняє</i> елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу, зокрема із сюжетною (літературною) програмою (мелодія, темп, динаміка, гучність, ритм, тембр (голос та деякі музичні інструменти), лад (мажор, мінор);</p> <p><i>розпізнає</i> прості музичні форми (двочастинна, тричастинна, куплетна);</p> <p><i>визначає</i> особливості втілення образу у творах образотворчого мистецтва та архітектури;</p> <p><i>характеризує</i> колір об'єктів довкілля відповідно до часу доби та пір року;</p> <p><i>висловлює судження щодо</i> передання емоційного стану зображуваних об'єктів та явищ навколишнього світу у творі (зокрема, у стані спокою та в русі);</p> <p><i>визначає</i> композиційну будову твору образотворчого мистецтва та архітектури;</p> <p><i>вирізняє</i> кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), насиченість (яскравий, тьмяний) загальний колорит; елементи композиції твору (центр, головне і другорядне; побудову твору (симетричну та асиметричну, статичну, динамічну, ритмічну, метричну);</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва.</p> <p>Виразні засоби (елементи мови) різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо).</p> <p>Участь в обговоренні мистецького твору з використанням знайомих мистецьких термінів.</p> <p>Використання декору для створення образу.</p> <p>Ознайомлення з елементарними поняттями з кольорознавства та композиції.</p>

<p><i>цілісно охоплює увагою</i> художній твір; зосереджується на характерних деталях; <i>порівнює</i> музичні та візуальні, хореографічні образи; зіставляє твори мистецтва та явища довкілля (за допомогою вчителя). <i>вирізняє</i> елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, музичне оформлення театрального/екранного твору;</p> <p><i>розрізняє</i> засоби виразності та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні; <i>розрізняє засоби виразності та характеризує твори</i> живопису, графіки, скульптури;</p> <p>розрізняє та характеризує виразні засоби різновидів театрального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний), народної, класичної та сучасної хореографії;</p> <p><i>розрізняє та характеризує</i> виразні засоби анімаційних фільмів.;</p> <p><i>розпізнає та характеризує</i> художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо);</p> <p>Порівнює природні форми, образи довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.</p> <p><i>визначає</i> власні емоції від сприймання мистецьких творів; <i>добирає</i> слова для характеристики вражень із власного запасу; <i>пояснює</i>, що подобається або не подобається у творі;</p> <p><i>обирає</i> твори відповідно до свого настрою; <i>пояснює</i>, від чого дістає</p>	<p>Сприймання синтетичних образів. Зіставлення виразних засобів різних видів мистецтва.</p> <p>Зіставлення художніх образів, подібних за сюжетом та втілених у різних видах мистецтва.</p> <p>Мистецька пропедевтика. Знайомство з різновидами музичного (вокальна, інструментальна), образотворчого (живопис, графіка, скульптура); театрального (драматичний, ляльковий, музичний) мистецтва, хореографії (народна, класична, сучасна), кіно (кінофільм, мультфільм); жанрами музичного мистецтва (пісня, танець, опера, балет); жанрами образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, анімалістичний тощо); видами орнаментів (рослинний, геометричний тощо та за призначенням (стрічковий, розетка); видами анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна), танцями (гопак, козачок, вальс, полька тощо).</p> <p>Спостереження за довкіллям та його втіленням у художніх образах.</p> <p>Самопізнання через сприймання творів мистецтва.</p> <p>Вербальний опис вражень, емоцій, викликаних творами.</p> <p>Використання у сприйманні творів різних видів мистецтва для задоволення та поліпшення власного</p>
---	---

<p>насолоду; добирає твори для поліпшення свого настрою; <i>відтворює</i> емоційні враження від твору мистецтва улюбленими художніми засобами; <i>порівнює</i> свої настрої та почуття із тими що втілені у художньому творі (на основі діалогу між автором та глядачем);</p>	<p>емоційного стану. Самовираження у художньо-творчій діяльності Розуміння значення мистецтва у житті людини.</p>
---	---

Комунікація через мистецтво

<p><i>характеризує</i> власну творчість за поданими орієнтирами; <i>пояснює</i>, що вдалося чи не вдалося; визначає за допомогою вчителя/ вчительки труднощі; <i>обирає</i> (за допомогою вчителя/ вчительки) спосіб удосконалення;</p> <p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає улюблені пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо) перед рідними, однолітками; <i>пояснює</i> задум;</p> <p><i>визначає</i> досягнення однолітків у художньо-творчій діяльності, виявляючи доброзичливість у висловлюваннях;</p> <p><i>обговорює</i> з іншими враження від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності, поважаючи уподобання інших;</p> <p><i>бере участь</i> у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, виставках, фестивалях, інсценізаціях народних обрядів, арт-мобах, тижнях мистецтва тощо), у колективних творчих проєктах, зокрема із використанням засобів улюбленого виду мистецтва і художньо-творчої діяльності;</p> <p><i>виконує різні дії / ролі</i> в колективному творчому процесі, <i>виявляючи повагу до інших.</i></p>	<p>Презентація власних творчих досягнень. Оцінювання власної творчості за поданими орієнтирами.</p> <p>Оцінювання творчих здобутків однолітків за спільно визначеними орієнтирами.</p> <p>Виховні ситуації на основі творів мистецтва (обговорення сюжетів, характерів, вчинків, дій персонажів, створюваних мистецькими засобами).</p> <p>Колективне виконання творчого задуму. Оцінювання і самооцінювання у колективній творчості. Проведення шкільних мистецьких заходів.</p> <p>Дотримання правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>
---	---

4 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>виконує</i> дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор, називаючи жанри виконуваних пісень (колискові, закличні, веснянки, щедрівки тощо), <i>виконує</i> прості канони;</p> <p><i>добирає</i> засоби музичної виразності (темп, динаміку, штрихи, тембр), необхідні для створення образу пісні, пропонуючи різні варіанти;</p> <p><i>пояснює</i> значення вокальних вправ для правильного виконання;</p> <p><i>стежить</i> за точністю і виразністю інтонування, чіткістю дикції (вимови), фразування;</p> <p><i>стежить</i> за співацькою поставою, диханням;</p> <p><i>грає</i> в ансамблі нескладні композиції (трикутник, бубон, барабан, тріскавки, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон, металофон, синтезатор тощо);</p> <p><i>самостійно добирає</i> тембр музичного інструменту для передачі відповідного образу, пояснює свій вибір;</p> <p><i>демонструє</i> способи звуковидобування на найпростіших інструментах;</p> <p><i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент, музична форма, динаміка, схеми диригування (на 2/4; 3/4) тощо);</p> <p><i>орієнтується</i> в нотному записі (за доцільності для виконання);</p> <p><i>читає</i> і <i>виконує</i> найпростіший ритмічний супровід, зокрема в різних темпах та динаміці, в русі (плескання, відбивання ногами та з використанням ударних інструментів);</p> <p><i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;</p>	<p>Спів (співацька постава, дихання, фразування, дикція, відтворення характеру, настрою).</p> <p>Створення образу пісні. Інтонування. Оперування засобами виразності та способами створення вокального і вокально-ансамблевого (хорового) художнього образу</p> <p>Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, відтворення ритмічних послідовностей на різних інструментах; гра в ансамблі (зокрема, за заданими простими ритмічними рисунками).</p> <p>Знайомство з елементарною музичною грамотою (за необхідністю для художньо-творчої діяльності), зокрема необхідною для виконання, читання і запису найпростіших ритмічних послідовностей.</p> <p>Визначення виконавських труднощів.</p>

створює найпростіші ритмічні варіації супроводу до пісні або інструментальної мелодії (2/4, 3/4, 4/4), *самотійно добирає* різноманітні інструменти для супроводу, *імпровізує із поєднанням* (чергуванням) співу та гри на музичних інструментах.

дотримується правил техніки безпеки; *добирає* інструменти, художні матеріали відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-прикладне, тощо), в якому працює; *виконує* площинні живописні та графічні зображення; об'ємні композиції; *дотримується* правил зображення об'ємних предметів; *спостерігає* залежність впливу освітлення на зміну кольору; *розрізняє* види штрихування для передання об'єму зображуваного об'єкту; *передає* характерні особливості жіночого, чоловічого, дитячого образів, професії через одяг та зовнішні ознаки; особливості будови птахів, тварин і пластичну виразність руху; характер силуетної форми архітектурних споруд; *створює* відкриту чи закриту декоративну композицію (на площині або в об'ємі);

має уявлення про види і характерні особливості народних художніх промислів України; *виділяє* композиційний центр головне і другорядне у сюжетній композиції; *дотримується* цілісності при створенні композиції; *використовує* елементарні закони перспективи передаючи плановість простору у площинних зображеннях, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів; *під час* створення композиції

Використання вправил культури роботи, гігієни і техніки безпеки під час художньо-творчої діяльності.

Бачення (при спрямуванні вчителя) недоліків у своїй роботі та виправлення їх.

Вільне користування (традиційними та сучасними) графічними, живописними інструментами та матеріалами під час художньо-творчої діяльності різних художніх техніках.

Ліплення з пластичних матеріалів пластичним і конструктивним способом.

Вирізування з паперу, конструювання з природного матеріалу.

Використання різних засобів образотворчої виразності для створення образів у жанрах: натюрморт, портрет, побутовий жанр, анімалістичний жанр та ілюструванні літературних творів.

Зображення багатопланової композиції з 2-х (3-х) об'ємних предметів (натюрморт), просторової композиції (пейзаж), тематичної композиції (побутовий жанр); декоративної композиції в об'ємі (ліплення, чеканка) або на площині

<p><i>використовує</i> усю площину аркуша; <i>конструює та створює</i> прості композиції з паперу, художніх, природних та підручних матеріалів, <i>самостійно добирає</i> складові композиції; <i>міксує</i> техніки та матеріали (гуаш, фломастер, витинання) для втілення власного задуму (зокрема, інсталяція);</p> <p><i>поєднує</i> засоби різних видів мистецтва для втілення художнього задуму;</p> <p><i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести, хода, мовлення, зміна темпоритму); пластично інтонує інструментальну музику (без слів), передаючи настрій; <i>самостійно добирає і пояснює</i> виразні засоби різних мистецтв для створення синтетичного образу(темп, тембр голосу, динаміка, рухи, міміка, колір і форма костюму, гриму, деталей оформлення простору), покладаючись на власний досвід; <i>створює</i> сценічні інтерпретації пісенних образів, <i>виконує</i> нескладні ролі (в тому числі, пісні «у ролях»),</p> <p><i>грає</i> елементарні театральні етюди (перевтілюється у запропонованих персонажів); <i>вправляється</i> над інтонацією мовлення, диханням; дикцією, мімікою, жестами; <i>імітує</i> характерні рухи, ходу, звуки, міміку, інтонацію і тембр, ритм мовлення, <i>пояснює різницю</i> у виборі засобів виразності характерних персонажів);</p> <p><i>рухається</i> під музику, <i>використовуючи</i> відомі танцювальні елементи (народні, сучасні, спортивнітощо) відповідно до стилю музики; <i>демонструє</i> елементи деяких народно-сценічних та побутових танців (гопак,</p>	<p>(розпис, витинання, керамічна народна іграшка тощо).</p> <p>Створення синтетичного художнього образу.</p> <p>Інсценізація, найпростіші театральні етюди (створення театралізованих образів, зокрема, під час рольового виконання пісні, музичного твору з характерною сюжетною програмою).</p> <p>Елементарне вправління у сценічній поведінці, участь в ансамблевих формах театралізацій, інсценізацій.</p> <p>Імпровізація засобами пантоміми (міміка, жести), у тому числі з партнерами.</p> <p>Відтворення елементарних танцювальних елементів.</p>
---	--

козачок, вальс, полька, мазурка, полонез, лезгінка тощо);
узгоджує рухи з музичним супроводом (співом), *орієнтується* у сценічному (танцювальному) просторі;
використовує найпростіші прийоми сценічної поведінки (вітання, поклони, звернення до публіки тощо);
добирає атрибути для підсилення виразності (із запропонованих або знайомих предметів);

експериментує зі знайомими художніми техніками, звуками різних тембрів (вокальними та інструментальними, у тому числі із доцільним застосуванням шумових ефектів), з лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо, придумує образи, використовуючи знайомі виразні засоби та способи творення (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори тощо), якими може виразити свої почуття та емоції, *доцільно комбінує* елементи для втілення ідеї в художньому образі;

виокремлює і фіксує в доступний спосіб (фото, аудіо, відеозйомка, замальовки тощо) цікаві явища довкілля; використовує (поєднує, комбінує) їх у творчій діяльності.

організовує середовище навколо себе: *пропонує* ідеї його оформлення та можливі засоби їх художнього втілення; *створює* елементи композиції / декору для оформлення середовища, в якому живе і навчається; використовує побачене і почуте в художньо-творчій діяльності;

розпізнає власні емоції від різних видів мистецької діяльності; *визначає* улюблені види мистецької діяльності, займається ним/ ними у вільний час для задоволення; пояснює свій інтерес до

Елементарне оформлення сценічного простору для інсценізацій, театралізацій (створення бутафорії, деталей реквізиту. Елементи гриму. Виразність костюму).

Експериментування зі звуками (тембрами, регістрами), ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо.

Дослідження довкілля, фіксація і використання спостережень із власного досвіду для створення художніх образів (повадки тварин; характерні особливості ходи, жестів людей різного віку, інтонація мовлення і пластики людини в різних життєвих ситуаціях тощо). Прикрашання місця, де навчається, живе.

Самопізнання і самовираження в художньо-творчій діяльності.

Використання видів мистецької

<p>певного виду діяльності; обирає їх відповідно до свого настрою, визначає твори мистецтва, звернення до яких поліпшує настрій;</p> <p><i>дотримується</i> загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеїтощо)</p>	<p>діяльності та власних уподобань для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p> <p>Виховання культури глядача, слухача.</p>
<p>Сприймання та інтерпретація мистецтва</p>	
<p><i>емоційно сприймає</i> твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; <i>відтворює</i> емоційні враження мистецтва різними художніми засобами; <i>пояснює</i>, щоподобається або не подобається у творі;</p> <p><i>вирізняє і характеризує</i> елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу (мелодія, темп, динаміка, ритм, регістр, характер музичної інтонації; тембр та склад виконавців (соліст, хор, оркестр, деякі тембри музичних інструментів), лад (мажор, мінор), розпізнає музичні форми (рондо, варіації);</p> <p><i>вирізняє і характеризує</i> елементи художньої мови творів образотворчого мистецтва, застосовані для характеристики художнього образу: кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), елементи композиції твору (центр, головне і другорядне, симетрію та асиметрію)</p> <p><i>цілісно охоплює увагою</i> художній твір; зосереджується на характерних деталях; виявляє здатність керувати увагою під час сприймання;</p> <p><i>відзначає кульмінацію</i> у музичному творі, танці, виставі;</p> <p><i>порівнює</i> музичні та візуальні, сценічні,</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва.</p> <p>Опанування виразних засобів (елементи) різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо).</p> <p>Вербальна характеристика змісту творів, які мають зображальну або літературну (сюжетну) програму, яскраво виражену жанрову основу (знайомі танці, пісня – колискова, коломийка інші);</p> <p>Сприймання синтетичних образів.</p> <p>Зіставлення і характеристика</p>

хореографічні образи,
зіставляє художні образи та явища докільця (за допомогою вчителя);
вирізняє елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики цілісного художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, грим, реквізит, освітлення, музичне оформлення театрального/екранного твору;

вирізняє і порівнює засоби виразності різних видів мистецтва у створенні подібних образів (зокрема, персонажів казок, тварин, героїчних, фантастичних інших характерних образів, явищ природи);

розпізнає та характеризує художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо);

розрізняє засоби та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні (симфонічні), хорові; *називає* знайомі інструменти оркестру; *розрізняє* тембри вокальних голосів; *характеризує* твори живопису, графіки, скульптури, *розрізняє* засоби художньої виразності;

розрізняє та характеризує виразні засоби різновидів театрального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний – опера, балет, мюзикл), народної, класичної, сучасної хореографії;

розрізняє та характеризує виразні засоби анімаційних фільмів; *наводить приклади* жанрів циркового мистецтва, покладаючись на власний досвід;

розпізнає за характерними ознаками деякі жанри музичного і музично-театрального (пісня, танець, опера,

виразних засобів різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо).

Зіставлення художніх образів, подібних за сюжетом та втілених у різних видах мистецтва.

Мистецько-понятійна пропедевтика.

Мистецька обізнаність.

Різновиди музичного (вокальна, інструментальна, вокально-інструментальна, хорова, симфонічна музика), образотворчого (живопис, графіка, скульптура).

Поняття про мистецтво архітектури.

Сценічні мистецтва: театр (драматичний, ляльковий, зокрема, виділяльок, музичний); хореографія (народна, класична, сучасна, зокрема деякі народно-сценічні та побутові танці - гопак, козачок, вальс, полька, мазурка, полонез тощо). Цирк.

Екранні мистецтва (кінофільм, мультфільм, зокрема різновиди анімації - (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна).

<p>балет, мюзикл тощо); <i>має уявлення</i> про етнічне походження і <i>характеризує</i> елемент деяких народних танців (гопак, козачок, полька, мазурка, лезгінка тощо);</p> <p><i>називає</i> характерні особливості жанрів образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, анімалістичний тощо); види орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка), види анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна).</p> <p><i>порівнює</i> природні форми, образи доквілля з їх художнім трактуванням.</p> <p><i>розпізнає і характеризує</i> власні емоції, враження від сприймання мистецьких творів; <i>пояснює</i>, що подобається або не подобається у творі, <i>порівнює свої уподобання</i> щодо різних видів мистецтва; <i>визначає</i> свої враження від різних творів одного виду мистецтва (за жанрами, настроями, образами, засобами виразності тощо); <i>вирізняє</i> і обирає для сприймання твори мистецтва, що змінюють або передають його / її настрій; <i>рекомендує</i> улюблені твори для сприймання іншим.</p>	<p>Жанри образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, анімалістичний тощо); Види орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка). Мистецькі професії відповідно до видів мистецтва.</p> <p>Дослідження доквілля. Проведення паралелей між явищами доквілля і художніми образами в різних видах мистецтва.</p> <p>Самопізнання через сприймання творів мистецтва. Вербальний опис вражень, емоцій, викликаних творами.</p> <p>Самокоригування емоційних станів засобами мистецтва. Використання творів різних видів мистецтва для задоволення та поліпшення власного емоційного стану.</p>
Комунікація через мистецтво	
<p><i>характеризує</i> власну творчість за поданими орієнтирами, <i>аналізує</i> свої досягнення, свої сильні сторони, <i>визначає</i> за допомогою вчителя/вчительки необхідні для самовдосконалення дії; <i>обирає</i> (за допомогою вчителя/вчительки) спосіб удосконалення та може його пояснити;</p>	<p>Презентація власних творчих досягнень. Оцінювання власної творчості за поданими орієнтирами. Відстоювання права на самовираження.</p>

<p>презентує створені художні образи, обираючи за допомогою вчителя спосіб презентування (спів, танцювальні рухи, пантоміма, витвори образотворчого мистецтва, інформаційні технології) перед рідними, однолітками, молодшими учнями; <i>пояснює</i> задум, <i>захищає</i> свою позицію;</p> <p><i>визначає</i> досягнення в художньо-творчій діяльності однолітків, виявляючи об'єктивність і доброзичливість у висловлюваннях; обговорює з іншими враження від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності, поважаючи уподобання та інтереси інших; ділиться своїми спостереженнями у довірчій та соціумі; <i>знаходить</i> просту мистецьку інформацію (підручники, енциклопедії; аудіо- та відеозаписи, інтернет-ресурси тощо), ділиться нею з іншими, пояснює свої уподобання;</p> <p><i>бере участь</i> у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, інсценізаціях народних обрядів, арт-моббах, тижнях мистецтватощо), колективних творчих проєктах, зокрема із використанням засобів різних видів мистецтва і художньо-творчої діяльності;</p> <p><i>виконує різні дії / ролі</i> в колективному творчому процесі; <i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці, <i>виявляє повагу</i> до інших.</p>	<p>Виховні ситуації на основі творів мистецтва (обговорення сюжетів, характерів, вчинків, дій персонажів, створюваних мистецькими засобами). Порівняння сюжетів, вчинків тощо персонажів творів з життєвими ситуаціями.</p> <p>Оцінювання творчих здобутків однолітків.</p> <p>Колективне виконання творчого задуму. Оцінювання і самооцінювання у колективній творчості.</p> <p>Робота з найпростішими джерелами інформації.</p> <p>Участь у шкільних мистецьких заходах.</p> <p>Участь в оформленні художніми засобами немистецьких заходів (олімпіад, тематичних ранків, спортивних змагань тощо).</p> <p>Дотримання правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації. Партнерство на сцені (у виконавській музичній або театральній творчості).</p>
---	---

Фізкультурна освітня галузь

Фізична культура

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших

школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
 - формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
 - розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;
 - використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;
 - формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
 - розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
 - розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;
 - виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.
- Зазначена мета і завдання реалізуються за такими змістовими лініями: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

1 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
--	-----------------------

Рухова діяльність

має уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини;

розуміє терміни з предмету «фізична культура»;

пояснює значення фізичних вправ для формування правильної постави;

називає життєво важливі способи пересування людини;

виконує організовуючі вправи: команди на шиккування в шеренгу, колону по одному, в коло; розмикання на інтервал; загальнорозвивальні вправи без предмета (імітаційного характеру) та з предметами; комплекс вправ ранкової гігієнічної гімнастики, присідання тощо;

виконує ходьбу на носках, на п'ятах, з високим підніманням стегна, у напівприсіді, у присіді, з різними положеннями рук, ходьбу «змійкою»; біг з високим підніманням стегна, із закиданням гомілок із зміною напрямку і різних вихідних положень; танцювальні кроки; танцювальні імпровізаційні вправи; лазіння по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві; по гімнастичній стінці у різних напрямках; перелізання через перешкоду;

виконує вправи з малим м'ячем; вправи з великим м'ячем;

володіє елементарними навичками виконання стрибків: на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком; стрибки в глибину; стрибки у висоту; стрибки у довжину з місця поштовхом

Фізична культура як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини.

Терміни з предмету «фізична культура».

Фізичні вправи – засіб формування правильної постави.

Життєво важливі способи пересування людини.

Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи;

Вправи для оволодіння навичками пересувань.

Вправи для опанування навичок володіння м'ячем.

Вправи для оволодіння навичками стрибків.

<p>однієї і двох ніг;</p> <p><i>виконує</i> вправи для розвитку фізичних якостей: сили – підтягування у висі лежачи та у висі (хлопці), згинання та розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці); швидкості – повторний біг на 3–4х10 м; пришвидшення з різних вихідних положень; витривалості – біг по чергово з ходьбою; пересування на лижах; нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи, пружні нахили у положенні сидячи; “напівшпагат”, “шпагат”; координації – пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, “човниковий” біг 4х9 м, 3х10 м;</p>	<p>Вправи для розвитку фізичних якостей.</p>
<p><i>виконує</i> загальнорозвивальні вправи без предметів на місці; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу; згинання та розгинання верхніх кінцівок, колові рухи руками у фронтальній та сагітальній площині; загальнорозвивальні вправи в русі: різновиди ходьби, бігу, стрибків; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами;</p> <p><i>виконує</i> пересування на лижах: організовуючі команди і прийоми, пересування, повороти;</p> <p><i>виконує</i> вправи у воді, плавання; *</p> <p><i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у воді.</p>	<p>Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками плавання. *</p> <p>Правила безпечної поведінки на воді.</p>
<p>Ігрова та змагальна діяльність</p>	
<p><i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор;</p> <p><i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.</p>	<p>Рухливі ігри та естафети.</p> <p>Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.</p>

* Оволодіння навичками плавання за наявності в ЗНЗ відповідних умов

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
<i>розуміє</i> значущість рухового режиму для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку;	Руховий режим дня молодшого школяра.
<i>пояснює</i> значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я;	Значення і правила виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилинки та фізкультурної паузи.
<i>дотримується</i> рухового режиму протягом дня; <i>називає</i> основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей;	Рухова активність протягом дня. Фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей.
<i>дотримується</i> правил особистої гігієни в режимі дня;	Правила особистої гігієни молодшого школяра.
<i>виконує</i> організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешикування із колони по одному в колону по три (чотири);	Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи:
<i>добирає та виконує</i> загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з	а) загальнорозвивальні вправи;

<p>м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок; <i>виконує</i> присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики;</p> <p><i>володіє</i> навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг по чергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод;</p> <p><i>володіє</i> навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність;</p> <p><i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, підшовою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками);</p> <p><i>виконує</i> стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо;</p> <p><i>виконує</i> фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній</p>	<p>б) положення тіла у просторі: сіди, упори, виси, елементи акробатики.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань.</p> <p>Вправи для опанування навичок володіння малим м'ячем.</p> <p>Вправи з великим м'ячем.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками стрибків.</p> <p>Вправи для розвитку фізичних якостей.</p>
--	--

гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сиду, зігнувши ноги (у різних напрямках); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості – махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях;

добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи;

виконує загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними положеннями рук; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави;

Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.

Загальнорозвивальні вправи в русі, з предметами, вправи на відчуття правильної постави; вправи для профілактики плоскостопості.

<p><i>володіє</i> навичками пересувань на лижах: лижні ходи, повороти, спуски, підйоми, гальмування;</p> <p><i>виконує</i> вправи у воді: багаторазові видихи у воду; вправи для оволодіння рухами ногами у плаванні стилем кроль на грудях та кроль на спині; вправи для оволодіння рухами руками як у плаванні стилем кроль на грудях; плавання; *</p> <p><i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у воді.</p>	<p>Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками плавання. *</p> <p>Правила безпечної поведінки на воді.</p>
Ігрова та змагальна діяльність	
<p><i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор;</p> <p><i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.</p>	<p>Рухливі ігри та естафети.</p> <p>Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.</p>

3 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
<p><i>має уявлення</i> про історію виникнення Олімпійських ігор;</p> <p><i>називає</i> олімпійське гасло та символ Олімпійських ігор;</p> <p><i>пояснює</i> вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів;</p> <p><i>добирає</i> спортивний інвентар відповідно виду спорту;</p> <p><i>контролює</i> свій фізичний стан за частотою серцевих скорочень, диханням та самопочуттям перед фізичними навантаженнями в процесі та після занять;</p> <p><i>виконує</i> організовуючі вправи команди на перешикування з однієї шеренги уступами за розрахунком 9, 6, 3, на місці;</p> <p><i>виконує</i> загальнорозвивальні вправи з</p>	<p>Історія виникнення Олімпійських ігор.</p> <p>Символи, ритуали і церемонії Олімпійських ігор.</p> <p>Вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів.</p> <p>Спортивний інвентар для різних видів спорту.</p> <p>Оцінка фізичного стану за частотою серцевих скорочень, диханням та самопочуттям в процесі занять фізичною культурою.</p> <p>Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи.</p> <p>Загальнорозвивальні вправи</p>

<p>предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів;</p> <p><i>розрізняє та виконує</i> присідання, виси, упори: <i>присідання</i>, нахили тулуба у сіді з різними положеннями ніг; перехід із сиду на правому стегні у сід на лівому стегні; <i>виси та упори</i> – згинання і розгинання рук в упорі на стегнах, в упорі лежачи; перехід із упору присівши в упор стоячи, із упору лежачи в упор лежачи боком і навпаки; упор на перекладині; <i>виконує</i> елементи акробатики: перекид назад в упор стоячи на колінах, в упор присівши; два перекиди вперед; “міст” із положення лежачи; <i>володіє</i> навичками пересувань: <i>ходьба</i> по гімнастичній лаві з високим підніманням стегна, <i>біг</i> до 30 м, рівномірний біг почергово з ходьбою до 1200 м; рівномірний біг до 900 м;</p> <p><i>пересування</i> танцювальними кроками: ритмічне поєднання рухів і кроків, підскоків; танцювальні імпровізаційні вправи босоніж; <i>лазіння</i> по похилій гімнастичній лаві (кут нахилу 45 градусів) однойменним та різнойменними способами; лазіння по гімнастичній стінці різнойменними та однойменним способом (вгору, вниз, по діагоналі, праворуч, ліворуч); <i>лазіння по канату</i>, закріпленому над похилою гімнастичною лавою (лежачи на спині на похилій лаві); <i>володіє</i> навичками метання м'яча у вертикальну ціль (мішень 1x1 м) на висоті 3 м з відстані 3 – 4 м на дальність відскоку; метання м'яча з різних вихідних положень; <i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: елементами баскетболу – тримання баскетбольного м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей на місці; ловіння м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей у ціль і ловіння його після відскоку від підлоги; ведення м'яча на місці та під час ходьби правою та лівою рукою; елементи футболу – удари м'яча внутрішньою та середньою частиною підйому по нерухомому м'ячу у вертикальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м) та</p>	<p>з предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів.</p> <p>Фізичні вправи: присідання, нахили, виси та упори.</p> <p>Елементи акробатики.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань (ходьба, біг).</p> <p>Пересування танцювальними кроками.</p> <p>Лазіння різними способами по гімнастичній лаві, гімнастичній стінці.</p> <p>Лазіння по канату.</p> <p>Вправи для формування навичок володіння малим м'ячем.</p> <p>Вправи для формування навичок володіння великим м'ячем (елементи баскетболу).</p> <p>Елементи футболу.</p>
--	--

<p>горизонтальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м), ведення м'яча вивченими способами між стійками і їх обведенням; жонглювання м'ячем (хлопці), повітряною кулькою (дівчата);</p> <p><i>застосовує</i> вивчені прийоми в іграх з міні-баскетболу та міні-футболу;</p> <p><i>виконує</i> стрибки: зі скакалкою на одній, двох ногах;</p> <p><i>стрибки</i> у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку) способом “зігнувши ноги”;</p> <p><i>стрибки</i> у довжину з місця, з розбігу 5-7 кроків способом “зігнувши ноги”; стрибки “у кроці”;</p> <p><i>виконує</i> фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – у висі піднімання зігнутих і прямих ніг до кута 90 градусів; у положенні лежачи на спині піднімання прямих ніг до кута 90 градусів; у положенні лежачи на спині згинання і розгинання рук, утримуючи обтяження до 1 кг; підтягування у висі лежачи на низькій перекладині;</p> <p>швидкості – біг за м'ячем, обручем, що котиться; прискорення до 10 м; підкидання і ловіння малого м'яча по чергово правою і лівою рукою;</p> <p>витривалості – рівномірний біг у повільному темпі до 6 хв. (з можливим переходом на ходьбу, враховуючи індивідуальні особливості учня);</p> <p>гнучкості – рухи руками, ногами і тулубом з поступовим збільшенням амплітуди рухів; вправи біля гімнастичної стінки: пружинясті нахили тулуба, махи ногами у різних площинах; вправи на розтягування; викрути рук вперед і назад, тримаючи гімнастичну палицю або скакалку;</p> <p>координації – пересування по обмеженій і підвищеній опорі з подоланням перешкод; вправи зі зміною положення тіла у просторі; “човниковий” біг 4 x 9 м;</p>	<p>Гра в міні-баскетбол та міні-футбол.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками стрибків.</p> <p>Стрибки у висоту з прямого розбігу “зігнувши ноги”.</p> <p>Стрибки у довжину з місця і розбігу.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку сили.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку швидкості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку витривалості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку гнучкості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку координації.</p>
---	---

<p><i>добирає та виконує</i> фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: вправи для м'язів шиї, плечового пояса, верхніх кінцівок, спини, живота, тулуба та нижніх кінцівок; загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, вправи на координацію, викрути тулуба; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби;</p> <p><i>вправи</i> для попередження плоскостопості: ходьба, біг на носках, ходьба перекатами з п'яти на носок, "гусінь", "ведмідь клишоногий", стрибки;</p> <p><i>володіє</i> навичками пересувань на лижах вивченими ходами (одночасний, безкроковий, поперединний, двокроковий) на відстань до 1000 м; <i>спуски</i> у низькій стійці; <i>підйоми</i> "драбинкою"; <i>гальмування</i> "плугом"; "напівплугом";*</p> <p><i>виконує</i> вправи у воді – стрибок у воду з бортика; багатократні видихи у воду із зануренням; рухи руками і ногами як у плаванні стилем кроль на грудях; узгодження рухів руками із диханням; ковзання на грудях з наступним підключенням роботи ніг, рук і дихання; подолання дистанції до 15 м вивченим способом. *</p> <p><i>дотримується</i> правил безпечної поведінки для себе та однокласників у воді. *</p>	<p>Фізичні вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.</p> <p>Загальнорозвивальні вправи в русі. Вправи на координацію. Загальнорозвивальні вправи з предметами.</p> <p>Вправи для попередження плоскостопості.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах (одночасний, безкроковий, поперединний, двокроковий). *</p> <p>Вправи для оволодіння навичками плавання. *</p> <p>Правила безпечної поведінки на воді.</p>
<p>Ігрова та змагальна діяльність</p>	
<p><i>бере участь</i> у рухливих, спортивних іграх та естафетах, ефективно взаємодіє з однолітками для досягнення спільних командних цілей.</p> <p><i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.</p>	<p>Рухливі ігри. Техніка і тактика спортивних ігор (баскетбол, футбол). Правила безпечної поведінки в процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.</p>

* Оволодіння навичками плавання за наявності в ЗЗСО відповідних умов

* Оволодіння навичками пересувань на лижах за наявності в ЗЗСО відповідних умов

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
<p><i>має уявлення</i> про фізичне виховання в Запорізькій Січі;</p> <p><i>розуміє</i> роль фізичних вправ для розвитку кістково-м'язової, серцево-судинної та дихальної системи організму;</p> <p><i>володіє</i> навичками моделювання рухової діяльності відповідно до визначених навчальних завдань;</p> <p><i>виконує</i> організовуючі вправи перешикування із колони по одному в колону по два (чотири) дробленням і зведенням і, навпаки, із колони по два (чотири) розведенням і злиттям; поняття про частини і точки розмітки гімнастичної зали;</p> <p><i>виконує</i> загальнорозвивальні вправи в парах, з великими м'ячами, з обручами, з гантелями (вагою 500 г);</p> <p><i>розрізняє та виконує</i> сід ноги нарізно на паралельних брусах (хлопці); виси та упори – упор на низьких паралельних брусах; махом однієї та поштовхом другої ноги переворот в упор на низькій перекладині (хлопці); махом однієї та поштовхом другої ноги переворот в упор на нижню жердину (дівчата); із упору на низькій перекладині (хлопці) і на нижній жердині (дівчата) зіскок з поворотом на 90 градусів;</p> <p>елементи акробатики: “міст” із положення стоячи (з допомогою); стійка на голові й руках із зігнутими ногами (хлопці, з допомогою);</p> <p><i>володіє</i> навичками пересувань: ходьба по спіралі; шеренговим кроком;</p> <p><i>біг</i> по слабопересіченій місцевості до 1000 м; біг 30 м з низького старту; біг по прямій; фінішування; біг зі зміною лідера;</p>	<p>Фізичне виховання в Запорізькій Січі.</p> <p>Роль фізичних вправ для розвитку кістково-м'язової, серцево-судинної та дихальної системи організму. Закономірності моделювання рухової діяльності</p> <p>Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи.</p> <p>Загальнорозвивальні вправи в парах, з великими м'ячами, з обручами, з гантелями (вагою 500 г).</p> <p>Фізичні вправи на низьких паралельних брусах.</p> <p>Елементи акробатики.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань (ходьба, біг).</p>

<p><i>танцювальні кроки: “бігунець”; “голубець”; ритмічні завдання; фрагмент танцю “Гопак” (32 такти);</i></p> <p><i>лазіння по вертикальному канату в три прийоми; лазіння по горизонтальному канату; подолання лазінням;</i></p> <p><i>володіє навичками виконання вправ з малим м’ячем: метання м’яча у вертикальну ціль (мішень 1x1 м) на висоті 3 м з відстані 3 – 4 м на дальність відскоку; метання м’яча з різних вихідних положень;</i></p> <p><i>виконує вправи з великим м’ячем: елементи баскетболу – ловіння і передачі м’яча двома руками від грудей на місці та в русі (у парах, трійках, колонах); ловіння і передачі м’яча однією рукою від плеча; ведення м’яча правою і лівою рукою із зміною напрямку, швидкості, висоти відскоку, з обведенням стійок; кидки м’яча у кошик з близьких та середніх дистанцій однією рукою від плеча; елементи футболу – удари м’яча вивченими способами на точність; фінти “відходом”, “ударом”, “зупинкою”; віднімання м’яча вибиванням у суперника;</i></p> <p><i>елементи гандболу – ловіння м’яча двома руками; передачі м’яча однією рукою на місці (в парах, трійках, колі); кидок м’яча зігнутою рукою зверху; ведення м’яча правою і лівою рукою;</i></p> <p><i>застосовує вивчені прийоми в іграх міні-баскетболу, міні-футболу та міні-гандболу;</i></p> <p><i>виконує: стрибки зі скакалкою на одній, двох ногах, обертаючи скакалку вперед і назад з проміжними та без проміжних стрибків; стрибки, обертаючи скакалку вперед із перехреснуванням рук (дівчата);</i></p> <p><i>стрибки у висоту з розбігу способом “переступання”;</i></p> <p><i>стрибки у довжину з розбігу 7–9 кроків способом “зігнувши ноги”;</i></p>	<p>Танцювальні кроки.</p> <p>Лазіння по вертикальному та горизонтальному канату.</p> <p>Вправи для формування навичок володіння малим м’ячем.</p> <p>Вправи для формування навичок володіння великим м’ячем (елементи баскетболу).</p> <p>Елементи футболу.</p> <p>Елементи гандболу.</p> <p>Гра в міні-баскетбол, міні-футбол та міні-гандбол.</p> <p>Стрибки зі скакалкою.</p> <p>Стрибки у висоту з розбігу способом “переступання”. Стрибки у довжину з розбігу способом “зігнувши ноги”.</p>
<p><i>виконує фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з набивними м’ячами (вага – 1 кг), з гантелями (вага – 500 г); сидячи згинання та розгинання рук в упорі ззаду (руки на гімнастичній лаві);</i></p>	<p>Фізичні вправи для розвитку сили.</p>

<p>утримування ніг під кутом 45 градусів у положенні лежачи на спині; швидкості – біг з високим підніманням стегна через предмети (кубики, набивні м'ячі тощо); біг з різних вихідних положень на дистанцію 10-15 м; біг з прискоренням за сигналом; багатократні кидки м'яча у стіну в максимальному темпі; витривалості – повторний біг 3-5 х 30; стрибки зі скакалкою до 2 хв.; рівномірний біг до 6 хв.; гнучкості – вправи на розтягування в парах; пружинчасті похитування у положенні “шпагат” (у різних площинах); нахили тулуба назад у різних вихідних положеннях (із допомогою); пружинчасті нахили тулуба із різних вихідних положень; координації – подолання смуги перешкод (разом з акробатичними елементами, висами перелізаннями); “човниковий” біг</p>	<p>Фізичні вправи для розвитку швидкості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку витривалості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку гнучкості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку координації.</p>
<p><i>складає та виконує</i> комплекси фізичних вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості; <i>дотримується</i> вимог щодо послідовності виконання вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості.</p> <p><i>володіє</i> навичками пересувань на лижах до 1200 м вивченими ходами; <i>лижні ходи</i> – одночасні ходи; навперемінний двокроковий хід; <i>спуски</i> – вибір стійки відповідно до висоти схилу ; <i>підйоми</i> – “ялинкою”; вибір способу підйому, залежно від рельєфу схилу; <i>гальмування</i> вивченими способами; *</p> <p><i>виконує</i> вправи у воді – ковзання на спині (руки притиснуті до тулуба); ковзання на спині (руки притиснуті до тулуба) з підключенням роботи ніг як під час плавання способом на спині; ковзання на спині з підключенням роботи ніг як під час плавання</p>	<p>Комплекси фізичних вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості. Правила дотримання вимог щодо послідовності виконання вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості. Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах: лижні ходи, спуски, підйоми, гальмування. *</p> <p>Вправи для оволодіння навичками плавання. *</p>

<p>способом кроль на спині і гребка однією рукою, одночасного гребка обома руками, наперемінного гребка правою та лівою рукою; подолання дистанції до 25 м; * <i>дотримується</i> правил безпечної поведінки для себе та однокласників на воді</p>	<p>Правила безпечної поведінки на воді.</p>
<p>Ігрова та змагальна діяльність</p>	
<p><i>бере участь</i> у рухливих іграх, спортивних іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих та спортивних ігор;</p> <p><i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.</p>	<p>Рухливі ігри. Техніка і тактика спортивних ігор (баскетбол, футбол, гандбол, волейбол). Правила безпечної поведінки в процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.</p>

КОНТРОЛЬ І ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контроль-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формульовального характеру.

Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формульовальному оцінюванню.

Формульовальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного і здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми.

ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

- завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування проводяться моніторингові дослідження навчальних досягнень на шкільному рівні, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Освітня програма початкової освіти СШ№ 252 імені Василя Симоненка передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Реалізація освітньої програми забезпечує всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Оцінювання учнів 1-4-х класів відбувається згідно з наказом МОН України №813 від 13.07.2021 р. «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Оцінювання - це процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів, аналіз отриманих даних та формулювання на його основі суджень про об'єкт, який оцінюють. Оцінювання здійснюють з метою створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня/учениці, формування у нього/неї компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту» оцінювання учнів 1-4 класів закладу ґрунтується на принципах дитиноцентризму, об'єктивності, доброчесності, справедливості, неупередженості, систематичності, критеріальності, гнучкості,

перспективності, диференційованості та конфіденційності, а також плановості, прозорості, відкритості, доброзичливості.

Основними функціями оцінювання є формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна, виховна.

Реалізацію формувальної функції оцінювання вчителі закладу забезпечують відстеженням динаміки навчального поступу учня/учениці, визначенням його/її навчальних потреб та подальшим спрямуванням освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання.

Об'єктами оцінювання є результати навчання учня/учениці, у тому числі процес їх досягнення ним/нею. Відповідно до пункту 22 статті 1 Закону України «Про освіту» результати навчання - це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти і оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Задля здійснення оцінювання з урахуванням вікових особливостей учнів 1-4 класів щодо можливостей оволодіння певними складниками результатів навчання серед них педагоги виокремлюють об'єктивні результати навчання (знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, що відображено в обов'язкових/очікуваних результатах навчання, визначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти) та особистісні надбання учня/учениці (активність, ініціативність; старанність, наполегливість; комунікабельність, здатність співпрацювати; самостійність, відповідальність; ціннісні ставлення), які він/вона виявляє у процесі досягнення результату навчання.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

формувального оцінювання, метою якого є відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опановування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;

підсумкового оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

Оцінювання передбачає організацію діяльності учнів задля отримання даних про стан сформованості очікуваних результатів навчання, визначених учителем для певного заняття/системи занять з певної програмової теми на основі освітньої програми закладу освіти.

Залежно від дидактичної мети й пріоритетної функції оцінювання, особливостей змісту навчального предмета/інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом у цілому та етапу опанування очікуваним результатом навчання зокрема отримання даних здійснюється під час різних видів навчально-пізнавальної діяльності учнів, яка може бути: за формою - індивідуальною, груповою, фронтальною, за способом виконання - усною (бесіда, розповідь, переказ, діалог тощо), письмовою (окремі навчальні завдання, у тому числі тестові, компетентнісні завдання, перекази, диктанти тощо, а також діагностувальні роботи), практичною (дослід, практична робота, навчальний проект, учнівське портфоліо, спостереження, робота з картами, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо).

На заміну узагальненій бальній оцінці навчальних досягнень учнів з предмета вивчення/інтегрованого курсу вчителі закладу використовують вербальну оцінку окремих результатів навчання учня/учениці з предмета вивчення, інтегрованого курсу (освітньої галузі), яка окрім оцінювального судження про досягнення називає рівень результату навчання. Рівень результату навчання визначається з урахуванням динаміки о досягнення та позначається буквами: «початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».

Формулювання оцінювальних суджень, визначення рівня результату навчання здійснюється на основі Орієнтовної рамки оцінювання результатів навчання здобувачів початкової освіти. Вона дозволяє забезпечити об'єктивність і точність результату оцінювання та розроблена з урахуванням таких показників:

- якість знаннєвого складника компетентностей (дієвість, гнучкість, міцність, повнота, глибина, узагальненість, системність; до того ж визначальними ознаками є дієвість і гнучкість знаннєвого складника, що виявляються у готовності учня/учениці застосовувати знання в навчальних ситуаціях);
- сформованість діяльнісного складника компетентностей за рівнями реалізації навчальної діяльності: рівень розпізнавання і копіювання зразків, репродуктивний, продуктивний, продуктивно-творчий рівні;
- прояв мотиваційно-ціннісного складника компетентностей, а саме умотивованості, інтересу, відповідальності.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/

електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці.

Формувальне оцінювання здійснюється в психологічно комфортних умовах, що передбачають рівноправний діалог між учнем/ученицею та вчителем. Оцінювальну діяльність розпочинають із самооцінювання учнем/ученицею власної роботи (або взаємооцінювання результатів навчання учнями) і завершують оцінюванням результату учителем.

Алгоритм діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання.

1. Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей.
2. Визначення разом з учнями критеріїв оцінювання.
3. Формування суб'єктивної позиції учнів у процесі оцінювання.
4. Створення умов для формування уміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія).
5. Корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання.

Результати формувального оцінювання виражають вербальною оцінкою учителя/учнів, що характеризують процес навчання та досягнення учнів.

Основою формулювання оцінювальних суджень можуть бути орієнтовні рамки оцінювання результатів навчання та очікувані результати, окреслені в освітній програмі.

В оцінювальному судженні розкривають прогрес учнів та поради щодо подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні очікуваних результатів навчання відповідно до програмових вимог.

Інформацію щодо сформованості певних результатів навчання учня/учениці та процесу їх досягнення, які учень/учениця виявляє під час виконання усних завдань, практичних робіт тощо, рекомендації щодо їх покращення учитель може фіксувати на носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/електронних щоденниках учнів тощо).

У межах формувального оцінювання за результатами опанування певної програмової теми/частини теми (якщо тема велика за обсягом)/кількох тем чи розділу протягом навчального року проводять тематичні діагностувальні роботи.

Тематична діагностувальна робота є засобом зворотного зв'язку стосовно опанування учнями частиною очікуваних/обов'язкових результатів навчання з метою оперативного регулювання та коригування освітнього процесу задля підвищення його ефективності. Її проводять з метою:

- визначення якісних і кількісних характеристик оволодіння певною, достатньо завершеною частиною навчального матеріалу відповідно до очікуваних результатів навчання, визначених в освітній програмі;
- виявлення утруднень в навчальній діяльності учнів, коригування освітнього процесу та (за потреби) внесення коректив до календарно-тематичного планування з метою подолання виявлених в учнів утруднень;
- прогнозування результатів навчання на наступному етапі опанування програмовим матеріалом з урахуванням шляхів удосконалення методики навчання.

Змістовим наповненням тематичної діагностувальної роботи є система навчальних завдань, що передбачають різні рівні реалізації навчальної діяльності та за результатами виконання яких можна отримати об'єктивну інформацію про досягнення групи взаємопов'язаних очікуваних результатів навчання учня на певному етапі опанування програмовим матеріалом.

Обсяг завдань у тематичній діагностувальній роботі визначають з урахуванням вікових можливостей учнів виконати завдання протягом 1 навчальної години, а зміст завдань, види навчальної діяльності добирають з урахуванням специфіки предмета вивчення, готовності учнів виконати завдання для виявлення результату.

Діагностувальні роботи можуть містити завдання, які виконують усно (переказ, власне висловлення тощо), письмово (списування, диктант, тестові завдання тощо), практично (дослід, моделювання/ конструювання, виконання практичної роботи тощо) та завдання, що передбачають виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів.

Завдання діагностувальних робіт пропонуємо добирати таким чином, щоб результат навчання, який оцінюють на даному етапі навчання, можна було чітко визначити за результатами виконання завдання.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова навчання) система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання: аудіювання (2-4 кл.), читання вголос (1-4 кл.), читання мовчки (3-4 кл.), читання напам'ять (2-4 кл.), роботу з літературним твором/медіа текстом (2-4 кл.), діалог (усно/письмово, 2-4 кл.), усний переказ (2-4 кл.), письмовий переказ (3-4 кл.), усний твір (2-4 кл.), письмовий твір (4 кл.), списування (1-4 кл.), диктант (2-4 кл.), робота з мовними одиницями (2-4 кл.). Комбінації навчальних завдань у діагностувальних роботах учитель може визначати самостійно з урахуванням дидактичної доцільності їх поєднання та часу, необхідного для виконання певного навчального завдання. Протягом року запропоновані види навчальних завдань у діагностувальних роботах можуть повторюватись. Кількість разів уміщення одного і того ж навчального завдання (кількість

аудіювань, диктантів тощо) учитель може визначати з урахуванням особливостей формування певного очікуваного результату навчання та стану його досягнення учнями. З урахуванням дидактичної доцільності діагностувальна робота може бути представлена у тестовій формі й містити тестові завдання закритого і відкритого типів.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова вивчення) система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання: аудіювання (1-4 кл.), читання (2-4 кл), говоріння (1-4 кл), письмо (2-4 кл.). Комбінування навчальних завдань у діагностувальних роботах вчитель може здійснювати самостійно. Водночас можна скористатися порадами щодо комбінування завдань у діагностувальних робіт з мови навчання.

З математики тематичні діагностувальні роботи можуть бути комбінованими, у тому числі з тестових завдань закритого й відкритого типів, та містити навчальні завдання на виявлення стану сформованості навичок читання, запису і порівняння чисел, обчислювальних навичок, навичок читання і запису математичних виразів/рівностей/нерівностей, розв'язування рівнянь, уміння розв'язувати задачі, розпізнавання й побудову геометричних фігур, оперування величинами тощо з урахуванням програмового матеріалу, що опрацьовувався. Водночас учитель може про них робити, які передбачають перевірку одного із результатів навчання (обчислювальних навичок, уміння розв'язувати задачі тощо). Одна з тематичних діагностувальних робіт протягом року може передбачати виявлення стану сформованості навичок усних обчислень. Зміст завдань у такій роботі, зазвичай, може охоплювати різні змістові лінії навчальної програми з математики.

З інтегрованих курсів, змістове наповнення яких охоплює природничу, соціальну і здоров'язбережувальну, громадянську та історичну освітні галузі, тематичні діагностувальні роботи можуть містити тестові завдання закритого і відкритого типів на виявлення стану опанування учнями програмового матеріалу, практичні роботи з картами, приладами, моделями, а також графічні роботи, за допомогою яких перевіряється вміння інтерпретувати інформацію за допомогою моделі, малюнка, схеми тощо.

Система тематичних діагностувальних робіт у 3-4 класах може містити комплексні діагностувальні роботи для кожного класу, зміст яких охоплює мовно-літературну, математичну, природничу освітню галузі.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», а також з курсів за вибором, зазвичай, не проводять.

Кількість і періодичність діагностувальних робіт з предмета вивчення/інтегрованого курсу учитель визначає самостійно під час складання календарно-тематичного плану.

Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учня/учениці за рік. Під час підсумкового оцінювання зіставляють навчальні досягнення учнів з очікуваними результатами навчання, визначеними в освітніх програмах закладів загальної середньої освіти.

Основою для підсумкового оцінювання результатів навчання за рік можуть бути результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формуального оцінювання. Підсумкову оцінку за рік визначають з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання.

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна» здійснюють шляхом узагальнення даних, отриманих під час формуального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

З метою реалізації індивідуального підходу до учнів під час підсумкового оцінювання результатів навчання та створення можливостей кожному учню/учениці виявляти відповідальність за власне учіння і досягати максимально можливих результатів навчання за 10-15 днів до кінця навчального року узагальнюють результати навчання учнів з предметів вивчення/інтегрованих курсів за кожним блоком обов'язкових результатів навчання, який окреслений у свідоцтві досягнень, та визначають стан сформованості/рівень результатів навчання учня/учениці з урахуванням динаміки їх формування. Учитель за рішенням педагогічної ради закладу може фіксувати в класному журналі або лише на носії зворотного зв'язку з батьками попередню оцінку за результатами підсумкового оцінювання. Пропонуємо дотримуватись конфіденційності під час інформування учнів та їхніх батьків про результати оцінювання. У разі виявлення бажання учнів (їхніх батьків) покращити отримані результати, учитель може запропонувати їм індивідуалізовану діагностувальну роботу з виявлення стану сформованості тільки тих результатів, які учень хоче покращити. Таку роботу учні, зазвичай, виконують в межах індивідуальної роботи під час уроку.

Підсумкову (річну) оцінку визначають з урахуванням індивідуалізованої діагностувальної роботи (якщо така проводилась) за умови, якщо виконання індивідуалізованої діагностувальної роботи засвідчує покращення результату навчання. Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту» наприкінці 4 класу, з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або

якості освіти проводять державну підсумкову атестацію здобувачів початкової освіти, результати якої не впливають на підсумкову оцінку за рік.

Підставою для зарахування учнів до 5 класу є свідоцтво досягнень учня, у якому результати навчання можуть бути схарактеризовані рівневою оцінкою, що затверджене рішенням педагогічної ради.

Орієнтовна рамка оцінювання результатів навчання учнів 1-4-х класів

Оцінка результатів навчання	Характеристика рівня результатів навчання учня/учениці
Високий	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивно-творчому рівні реалізації навчальної діяльності у змінених з певним ускладненням (стосовно типової) навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <ul style="list-style-type: none">- визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх та взаємопов'язані з ними об'єкти;- характеризує об'єкти, визначає їх спільні й відмінні ознаки, властивості; установлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами; класифікує об'єкти;- застосовує й комбінує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей;- знаходить за власною ініціативою необхідну додаткову інформацію з доступних джерел, узагальнює її, оцінює достовірність інформації; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему, діаграму) текстову;- прогнозує можливий результат, випробовує різні способи виконання завдання; за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань, і пропонує відповіді на них; підтримує дискусію щодо способів та результатів виконання завдань; співвідносить результати виконання завдань з припущеннями, робить висновок про досягнення результатів; обґрунтовує способи виконання завдань та їх результати; аналізує, оцінює їх, самостійно визначає раціональний спосіб/способи подолання

	<p>виявленого утруднення планує подальші навчальні дії.</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; - називає самостійно істотні ознаки об'єктів, визначає спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів; групує об'єкти; установлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами; - застосовує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей; - знаходить за власною ініціативою необхідну інформацію; - перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему)/текстову; - пояснює спосіб/способи виконання навчальних дій; дотримується послідовності пояснення; за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань; ілюструє розуміння прикладами; контролює дотримання алгоритму дій, перевіряє результати виконання завдань можливими способами, робить висновок про досягнення результатів; визначає утруднення/помилки, знаходить спосіб подолання виявленого утруднення за наданими орієнтирами, самостійно виправляє помилки
<p>Середній</p>	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на репродуктивному рівні реалізації навчальної діяльності у типових навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначає об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; для досягнення результату потребує уточнень завдання; - називає істотні ознаки об'єктів, установлює спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів, утворює об'єкти відповідно до умови за наданими орієнтирами/уточненнями в процесі діалогу з учителем/однокласниками; - відтворює навчальні дії за алгоритмом/схемою, водночас потребує роз'яснень для досягнення результату;

	<ul style="list-style-type: none"> - знаходить інформацію у запропонованих джерелах; - перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю)/текстову за зразками/за допомогою вчителя; - коментує навчальні дії короткими реченнями з опорою на орієнтири (пам'ятку, зразок тощо); наводить приклади; перевіряє спосіб і результат виконання завдань за зразком, констатує правильність/неправильність результату; - визначає утруднення/помилки, долає виявлене утруднення/виправляє помилки з допомогою вчителя/однокласників.
Достатній	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивному рівні реалізації навчальної діяльності в аналогічних типових навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; - називає самостійно істотні ознаки об'єктів, визначає спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів; угрупує об'єкти; установлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами; - застосовує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей; - знаходить за власною ініціативою необхідну інформацію; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему)/текстову; - пояснює спосіб/способи виконання навчальних дій; дотримується послідовності пояснення; за потреби ставить запитання, що стосується об'єктів завдань; ілюструє розуміння приколадами; контролює дотримання алгоритму дій, перевіряє результати виконання завдань можливими способами, робить висновок про досягнення результатів; визначає утруднення/помилки, знаходить спосіб подолання виявленого утруднення за наданими орієнтирами, самостійно виправляє помилки.
Початковий	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на рівні копіювання зразків після детального кількаразового</p>

їх пояснення учителем за допомогою таких навчальних дій:

- розпізнає і називає об'єкти, про які йдеться в завданнях, за наданими орієнтирами;
- називає окремі ознаки об'єктів;
- відтворює окремі операції навчальних дій для досягнення результату, зокрема копіює зразок;
- знаходить інформацію у запропонованому джерелі за наданим орієнтиром (малюнком, ключовим словом, порядковим номером речення тощо);

відтворює частини почутої/побаченої/ прочитаної інформації усно/за допомогою малюнка;

- коментує окремі операції короткими репліками на основі запропонованих запитань; співвідносить результат виконання завдання із зразком; констатує за підказкою правильність/ неправильність результату

Додаток 1

(складений за Освітньою програмою
початкової школи НПП «Інтелект України»)

Навчальний план для учнів 1-А, 1-І, 2-А, 2-І, 3-І класу, які навчаються за НПП «Інтелект України»

Назва освітньої галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень		
		1-А, 1-І	2-А, 2-І	3-І
Мовно-літературна (українська мова)	Українська мова	6	6	6
Математична	Математика	3	4	4
Мовно-літературна (література)	Я пізнаю світ*	8	8+1	8+1
Математична				
Природнича				
Соціальна і здоров'язберезувальна				
Громадянська та історична				
Технологічна				
Фізкультурна***				
Мистецька				
Іншомовна освіта	Іноземна мова	2+1	3	3
Інформатична	Інформатика	-	-	1
Мистецька	Мистецтво**	1	1	1
Фізкультурна***	Фізична культура	2	2	2
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження учня		20	22	23
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		23	25	26

* Орієнтовний розподіл годин між освітніми галузями в межах інтегрованого навчального предмета «Я пізнаю світ»:

мовно-літературна освітня галузь – 1 год/тижд.; природнича, технологічна, соціальна і здоров'язберезувальна, громадянська та історична освітня галузі – разом 4 год/тижд.; математична освітня галузь - 1 год/тижд.; мистецька освітня галузь – 1 год/тижд.; фізкультурна освітня галузь – 1 год/тижд.

** Інтегрований предмет

*** Години, передбачені для фізичної культури (предмети «Я пізнаю світ» (1 год/тижд.) та «Фізична культура» (2 год/тижд.), не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються)

Директор школи

Олена ПРЕПОДОБНА